

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

// 43978

65.1974

AVE MARIA KOLEDAR 1974

Ave Maria koledar

1974

61. letnik koledarja

Izdali: Franciškani - Lemont, Illinois

NUMBER 10 b

VOLUME 65 (AMK 61)

OCTOBER 1973

AVE MARIA - Nabožni slovenski mesečnik - 65. letnik - Urejujejo in izdajajo slovenski frančiškani v ZDA - St. Mary's Seminary, Lemont, Illinois, - 60439 - Naročnina - Subscription rate: Za ZDA in Kanado: \$ 2.50 - za inozemstvo \$ 3.00

Published once monthly - twice in October - by the Slovene Franciscan Fathers, Lemont, Illinois, in the interests of the Commissariat of the Holy Cross. "Second Class Postage Paid at Lemont, Illinois." Printed by AVE MARIA PRINTERY, 1400 Main Street, P. O. Box 608, Lemont, Illinois - 60439

+ II 43978

ZAPOVEDANI PRAZNIKI ali HOLY DAYS OF OBLIGATION v ZDA

Marija božja Mati		1. januar
Gospodov vnebohod		23. maj
Marijino vnebovzetje	43978	15. avgust
Vsi sveti		1. november
Marijino brezmadežno spočetje		8. december
Gospodovo rojstvo		25. december

GLAVNI PREMAKLJIVI LITURGIČNI PRAZNIKI

	1974	1975
Gospodovo razglašenje	6. januar	5. januar
Pepelnica	27. februar	12. februar
Velika noč	14. april	30. marec
Gospodov vnebohod	23. maj	8. maj
Binkošti	2. junij	18. maj
Sveta Trojica	9. junij	25. maj
Rešnje Telo in Rešnja Kri	16. junij	1. junij
Presveto Srce Jezusovo	21. junij	6. junij
Kristus Kralj	24. november	23. november
Prva adventna nedelja	1. december	30. november

NARODNI (DRŽAVNI) PRAZNIKI - 1974

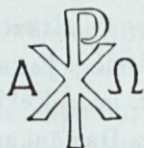
Lincolnov rojstni dan ne obhajajo v vseh državah kot državni praznik

New Year's Day	Torek, 1. Januar
Lincoln's Birthday	Torek, 12. februar
Washington's Birthday	Ponedeljek, 18. februar
Materinski dan	Nedelja, 12. maj
Memorial Day	Ponedeljek, 27. maj
Očetovski dan	Nedelja, 16. junij
Independence Day	Četrtek, 4. julij
Labor Day	Ponedeljek, 2. september
Columbus Day	Ponedeljek, 14. oktober
Veteran's Day	Ponedeljek, 28. oktober
Zahvalni dan	Četrtek, 28. november
Božič	Sreda, 25. december

D 8/1975

* Zapovedani prazniki v ZDA - Gl. premakljivi lit. dnevi	2
* Državni prazniki	2
* Koledarski del	4
* Resolucija ameriških škofov v korist Baragove zadeve	18, 19
* Življenje svetnikov - p. <i>Bertrand Kotnik, O.F.M.</i>	20
* Sodba protestanta - p. <i>Bertrand Kotnik, O.F.M.</i>	26
* Svetovalci sestre Antonije - p. <i>Bertrand Kotnik, O.F.M.</i>	35
* Prva Slovenka v Ameriki - p. <i>Hugo Bren, O.F.M.</i>	38
* Friderik Baraga v žaru svoje svetosti - p. <i>Hugo Bren, O.F.M.</i>	45
* 500 let frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu	66
* Moja pot do cilja - S. <i>Silva Žužek SCMM</i>	78
* Mozaik mojega življenja - p. <i>Janez Žurga, O.F.M.</i>	94
* Nova slovenska cerkev v Avstraliji - p. <i>Valerian Jenko, O.F.M.</i>	95
* Velika žena 20. stoletja dr. Edith Stein - S. Benedikta od križa <i>Slovenska uršulinka</i>	99
* Pod križem s teboj - pesem - <i>Edit Stein</i>	116
* Predaja - pesem - <i>Edit Stein</i>	117
* Pesmi - <i>Karel Mauser</i> :	
Pomladna - Pomladni večer	118
Tako lepo je - Tesnoba	119
Skrivnost - Viharnik - Večer	120
Jesenski pasteli	122
Tihožitje - Jesensko občutje	123
Sneg - Trije kralji - Zima	124
Molitev - Čakanje	125
Pesem o Indijancu - Srečanje	126
Žalosten večer - Polnost - Prošnja	127
Zapuščena pajčevina - Samotno drevo	128
* Zgodovinska slika iz 1906	129
* Slovenski duhovniki	130
* Domislice	33, 41, 77, 93, 95

Značaj vsakega bogoslužnega dneva smo zaznamovali tako:

Velike črke v debelem tisku pomenijo „slovesni praznik“, npr. **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI**.

Male črke v debelem tisku pomenijo „praznik“, npr. **Spreobrnitev sv. Pavla**.

Razprte črke v drobnem tisku označujejo obvezne godove, npr. **Frančišek A siški**; obvezni godovi so tisti, ki jih obhajamo v cerkvenem bogoslužju.

Male črke pomenijo neobvezen god, npr. **Kristina (Kristi)**; neobvezen god je god svetnika, ki ga lahko obhajamo v bogoslužju, a nismo dolžni.

Imena svetnikov, ki so ob delavnikih navedena za znamenjem *so v cerkvenem koledarju, a ne v bogoslužnem koledarju. Vključili smo jih, da veste katere dneve v letu so godovni dnevi.

Januar

- 1 T **MARIJA BOŽJA MATI** - Novo leto; Odilo, opat; Fulgencij, škof
- 2 S Bazilij (Vasilij) Veliki, škof, cer. uč. Gregor, Nacijanski, škof, cer. uč.
- 3 Č Genovefa Pariška, devica; Bertila, spokornica; Anter, papež
- 4 P Elizabeta Ana Seton; Angela Folinjska, redovnica; Gregor Langerski, škof
- 5 S Janez Neumann, škof; Simeon Stilit, puščavnik; Emilijana (Milena), devica
- 6 N **GOSPODOVO RAZGLAŠENJE:**
- 7 P Rajmund Penjafordski, redovnik;
- 8 T Severin, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, menih; Gudula, devica
- 9 S Julijan, mučenec; Bazilisa, mučenka; Hadrijan (Jadran), opat; Peter Armenski, š.
- 10 Č Viljem iz Bourgesa, škof; Agaton, papež; Gregor XI., papež; Peter Orseolo, menih
- 11 P Pavlin Oglejski, škof; Teodozij, opat; Salvij, škof, mučenec
- 12 S Alfred, opat; Tatjana (Tanja), mučenka; Ernest, mučenec; Benedikt Biscop, opat
- 13 N **Gospodov krst**; Hilarij (Radovan), škof, cer. uč.; Veronika iz Binasca, devica
- 14 P 1. teden leta; Oton iz Novare, menih; Feliks Nolanski, duhovnik; Malahija, prerok
- 15 T Pavel, puščavnik, Maver, opat; Habakuk, prerok; Janez Kalibit, puščavnik
- 16 S Marcel, papež, mučenec; Berard, Oton, Peter in Akurzij, frančiškanski mučenci
- 17 Č Anton (Zvonko), opat, puščavnik; Sulpicij, škof; Marijan, diakon, mučenec
- 18 P Priska, mučenka; Marjeta (Biserka) Ogerska, devica; Liberata, mučenka; Suzana, m.
- 19 S Kanut (Knut), kralj; Germanik, mučenec; Arsen, menih; Janez de Ribera, škof
- 20 N **2. navadna nedelja**; Fabijan, Sebastijan (Boštjan), mučenka; Evtimij, puščavnik
- 21 P Neža (Janja), devica, mučenka; Fruktuoz (Rastko), škof, mučenec, Epifanij, škof
- 22 T Vincenc (Vinko), diakon, mučenec; Anastazij, puščavnik, mučenec; Viktor, mučenec
- 23 S Ildefonz, škof; Emerencijana, mučenka; Janez Usmiljeni, patriarh; Klemen, škof, m.
- 24 Č Frančišek Saleški, škof, cer. uč.; Fekicijan, škof, mučenec; Mesalina, Devica, m
- 25 P **Spreobrnitev sv. Pavla**; Ananija iz Damaska, mučenec; Apolos, opat; Marin, mučenec
- 26 S Timotej in Tit, škofa; Pavla, spokornica; Robert, Alberik, Štefan, ustanovitelji cister.
- 27 N **3. navadna nedelja**; Angela Merici, devica; Vitalijan, papež; Julijan, mučenec
- 28 P Tomaz Akvinski, duhovnik, cer. uč.; Peter Nolasko, redovni ustanovitelj
- 29 T Valerij, škof; Konstancij, mučenec; Julijan Ubogi, spokornik
- 30 S Martina, devica, mučenka; Hiacinta (Jacinta) Marescotti, devica; Marija Ward, devica
- 31 Č Janez Bosko, duhovnik, redovni ustanovitelj; Marcela, spokornica; Franc Ks. Bianchi

Krščansko upanje je božja krepost, ki je v sedanjosti usidrana v vseh,

ki so odprti Sv. Duhu, da jih sedaj oblikuje v podobnosti Kristusu:

Kristus v vas - upanje slave (*prim. Kol 1, 28*).

Po veri je upanje uresničeno že v sedanjosti - brez vere pa krščanskega upanja ni. Je približno tako kot pri vrtnarju.

Ko vidi, da je seme vzkliko, še ne uživa svojega truda,

a upanje se uresničuje, ko se setev spreminja v žetev.

Februar

- 1 P Brigita Irska, devica; Pionij, mučenec; Sever, škof
- 2 S **Jesusovo darovanje (Svečnica)**; Simeon in Ana iz templja; Teofan Venard, muč.
- 3 N **4. navadna nedelja**; Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof; Odorik iz Pordenona, r.
- 4 P Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, mučenec; Jožef Leoniški, redovnik
- 5 T Agata, devica, mučenka; Ingenuin (Genuin), škof; Albuin, škof, mučenec
- 6 S Pavel Miki in japonski mučenci; Teofil, mučenec; Amand (Ljubo), š.
- 7 Č Egidij od sv. Jožefa, redovnik; Rihard, kralj; Nivard, redovnik; Adavkt in frig.m.
- 8 P Hieronim Emilijan, redovnik; Janes de Matha, red. ustanovitelj; Juvencij, škof
- 9 S Apolonija, devica, mučenka; Nikefor, mučenec; Sabin, škof
- 10 N **5. navadna nedelja**; Sholastika, devica; Viljem, puščavnik; Sotera, dev., muč.
- 11 P Lurška Mati božja; Cedmon, redovnik; Saturnin, mučenec
- 12 T Evlalija, mučenka; Benedikt Anianski, opat; Meletij, škof
- 13 S Katarina Ricci, devica; Hermenilda, spokornica; Gregor II., papež
- 14 Č Ciril in Metod, slovanska apostola; Valentin (Zdravko), mučenec
- 15 P Jordan Saški, redovnik; Sigfrid (Zmago), škof; Georgija (Jurka), devica, Agapa
- 16 S Julijana, mučenka; Onezim, škof; peteri mučenci iz Egipta
- 17 N **6. navadna nedelja**; Aleš in drugih 6 ustanoviteljev servitov; Silvin, škof
- 18 P Simeon, škof, mučenec; Flavijan, škof; Heladij, škof
- 19 T Konrad Placenski, spokornik; Julijan, mučenec; Elefterij, škof
- 20 S Silvan, mučenec; Leon, škof; Sadot, mučenec; Elefterij, škof
- 21 Č Peter Damiani, škof, cer. učitelj; Irena (Mira), devica; Maksimilijan Puljski, š.
- 22 P **Sedež apostola Petra**; Marjeta Kortonska, spokornica; Pashazij, škof
- 23 S Polikarp, škof, mučenec; Dositej, menih; Lazar, menih; Romana, spokornica
- 24 N **7. navadna nedelja**; Sergij, mučenec; Montan, mučenec; Lucij (Svitomir), muč.
- 25 P Tarazij (Taras), škof; Valburga, devica; Viktorin in Viktor, mučenca
- 26 T Aleksander Aleksandrijski, škof; Matilda, devica; Porfirij, puščavnik
- 27 S **Pepelnica** (post in zdržek od mesa); Gabrijel Žalostne Matere božje, redovnik
- 28 Č Roman, opat; Ožbolt (Osvald), škof; Hilarij, papež

Božje razodetje je izročeno Cerкви, da ga čuva, ohranjuje in oznanja.

V razumevanju božjega razodetja pa mora biti napredek in rast.

Iztrgati se moramo iz pojmovanja vere kot nekega nespremenljivega dejstva, ki je izven nas in ki ga lahko v trenutku sprejmemo kot večno in nespremenljivo resnico.

Zakramentalno delo Cerkve nas uči, da mora biti v našem verovanju napredek.

Kdor je bil po Sv. Duhu in z vodo krščen v Kristusa,

je zaživel božje življenje, ki se mora razvijati in rasti, dokler ne doseže zrelosti,

ki jo sv. Pavel imenuje „mera polne starosti Kristusove“ (Ef 4, 13).

Marec

- 1 P (v ZDA zdržek od mesa); Albin, škof, opat; Suitbert, škof; Antonina, mučenka
2 S Neža (Janja) Praška, devica; Henrik (Hinko) Suzo, redovnik; Karel (Drago), knez
3 N **1. postna nedelja**; Kunigunda, cesarica; Marin, mučenec; Simplicij, papež
4 P Kazimir, kraljevič; Hadrijan, mučenec; Arkadij, škof, mučenec
5 T Hadrijan (Jadran), mučenec; Janez Jožef od Križa, redovnik; Evzebij, mučenec
6 S Fridolin, opat; Koleta (Nika), devica; Marcijan, mučenec
7 Č Perpetua in Felicita, mučenki; Gaudioz, škof, Pavel Preprosti, puščavnik
8 P (v ZDA zdržek od mesa); Janez od Boga, red. ustanovitelj; Janez Avilski, d.
9 S Frančiška Rimska, redovnica; Gregor Niški, škof; Katarina Bolonjska, devica
10 N **2. postna nedelja**; Makarij, škof; Janez Ogilvie, škof, mučenec; Krescencij
11 P Sofronij, škof; Evlogij, mučenec; Konstantin, spokornik
12 T Doroteja (Rotija), mučenka; Maksimilijan iz Theveste, mučenec; Peter iz Nik.
13 S Kristina, devica, mučenka; Nikefor, škof; Evrazija, vdova; Teodora, mučenka
14 Č Matilda, kraljica; Florentina, opatinja; Evtihij, mučenec
15 P (v ZDA zdržek od mesa); Klemen Marija Dvoržak, redovnik; Ludovika Marillac
16 S Herbert, škof; Julijan Antiohijski, mučenec; Hilarij, oglejski škof; Tacijan
(Tihomil), oglejski diakon, mučenec
17 N **3. postna nedelja**; Patrik (Patricij), škof; Jedrt (Jerica) Niveljska, opatinja
18 P Ciril Jeruzalemski, škof, cer. učitelj; Anzelm ml., škof; Salvator, redovnik
19 T **JOŽEF, JEZUSOV REDNIK**; Sibilina, devica; Amancij, diakon
20 S Klavdija in tov. mučenci; Kutbert, opat; Martin iz Brage, škof
21 Č Nikolaj iz Flue, puščavnik; Serapion, škof; Filemon, mučenec
22 P (v ZDA zdržek od mesa); Lea, spokornica; Zaharija, papež; Katarina Genovska
23 S Turibij de Mongrovejo, škof; Liberat (Svobodan), mučenec; Frumencij, mučenec
24 N **4. postna nedelja**; Dionizij, mučenec; Aleksander (Branko, Saša), mučenec;
25 P **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI**; Dizma, desni razbojnik; Humbert, opat
26 T Ludgar, škof; Kastul, mučenec; Evgenija, mučenka
27 S Rupert Salzburški, škof; Lidija, mučenka; Lazar, mučenec
28 Č Sikst III., papež; Milada Praška, devica; Bojan (Vojan), knez, mučenec
29 P (v ZDA zdržek od mesa); Bertold, red. ustanovitelj; Ciril, diakon, mučenec
30 S Amadej (Bogo) Savojski, knez; Janez Klimak, opat; Kvirin, mučenec
31 N **5. postna nedelja**; Modest Gosposv., škof; Gvido, opat; Benjamin, mučenec

Osebna molitev nas navdihuje,
da z božjim življenjem in božjo resnico
prepojimo svoje udejstvovanje in svoje odnose do ljudi in stvari.

V osebnem razumevanju krščanske molitve je vedno razvoj in rast.
Poklicani smo, da božje življenje in božja resnica postaneta naša lastnina.

April

- 1 P Hugo, škof; Hugo, opat; Venancij, škof, mučenec
2 T Frančišek Paolski, red. ustanovitelj; Marija Egiptovska, spokornica; Teodozija
3 S Rihard Chichesterski, škof; Agava (Ljuba), mučenka; Sikst I., papež, mučenec
4 Č Izidor Seviljski, škof, cer. učitelj; Benedikt Niger, redovnik; Zosim, puščavnik
5 P Vincenc Ferrer, duhovnik; Irena (Miroslava), mučenka; Gerard, opat
6 S Viljem, opat; Marcelin, mučenec; Irenej Sirmijski, škof, mučenec; Celestin, p.
7 N **Cvetna nedelja**; Janez Krstnik La Salle, duhovnik, red. ustanovitelj; Herman J.
8 P ponedeljek velikega tedna; Albert, škof; Julija Billiart, devica; Valter, škof
9 T torek velikega tedna; Marija Kleopova, svetopisemska žena; Tomaž Tolentinski
10 S sreda velikega tedna; Ezekijel, prerok; Apolonij in tov. mučenci; Mihael Svet.
11 Č **Veliki četrtek - Gospodova zadnja večerja**; Stanislav, škof, mučenec; Gema
12 P **Veliki petek - Gospodovo trpljenje in smrt - (post in zdržek od mesa)**
13 S **Velika sobota**; Martin I., papež, mučenec; Herminigild, mučenec; Ida, devica
14 N **Velika noč - Gospodovo vstajenje**; Valerijan in tov. mučenci; Lidvina, devica
15 P vel. osmina; Helena (Jelka), kraljica; Peter Gonzales, redovnik; Anastazija, m.
16 T vel. osmina; Bernardka Lurška, devica; Benedikt Labre, spokornik; Fruktuoa, š.
17 S vel. osmina; Inocenc (Nevenko) Tortonski, škof; Fortunat (Srečko), mučenec
18 Č vel. osmina; Apolonij, mučenec; Elevation (Svobodan) Ilirski, mučenec; Amidej, r.
19 P vel. osmina; Leon IX. (Lavoslav), papež; Ema, redovnica; Dioniz, mučenec
20 S vel. osmina; Hilda, devica; Teotim (Teo), škof; Sulpicij, mučenec; Neža Montep.
21 N **2. velikonočna nedelja**; Anzelm, škof, cer. učitelj; Konrad Parzham, redovnik
22 P Leonid, mučenec; Aleksander (Šaša), mučenec; Luka, mučenec
23 T Jurij, mučenec; Vojteh (Vojko), škof, mučenec; Gerard, mučenec
24 S Fidel Sigmarinški, duhovnik, mučenec; Melit, škof; Honorij, škof
25 Č **Marko, evangelist**; Ermin, škof, mučenec; Kalist, mučenec
26 P Pashazij, opat; Franka Visalta, opatinja; Antonin, mučenec
27 S Hozana Kotorska, devica; Cita, devica; Kastor, mučenec
28 N **3. velikonočna nedelja**; Peter Chanel; duhovnik, mučenec; Vital (Živko), mučenec
29 P Katarina Sienska, devica, cer. učiteljica; Peter Veronski, mučenec; Ludvik
30 T Pij Vi., papež; Jožef Cottolengo, red. ustanovitelj; Jakob, diakon, mučenec

V vseh tesnobah življenja

nas kreпча neomajno zaupanje v Kristusovo zmago nad smrtjo,
ker je z njo uničil zlo v korenini.

Ko gremo skozi težke dneve življenja, nismo predani slepi usodi
in nismo osamljeni, ker verujemo,

da je z nami poveljani Kristus, zmagovalec nad smrtjo in grehom.

Maj

- 1 S Jožef, delavec; Oriencij (Iztok), škof; Jeremija, prerok
- 2 Č Atanazij, škof, cer. učitelj; Saturnin, German, Celestin, mučenci
- 3 P Filip (Zdenko) in Jakob mlajši, apostola; Teodozij Kijevski (Pečerski), menih
- 4 S Florijan (Cvetko), mučenec; Cirijak, škof
- 5 N 4. velikonočna nedelja; Angel, mučenec; Silvan, mučenec; Juta, spokornica
- 6 P Dominik Savio, dijak; Evodij, škof; Benedikta, devica; Marija, Sred. vseh mil.
- 7 T Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, mučenec
- 8 S Viktor (Zmago) Milanski, mučenec; Bonifacij IV., papež; Dezider (Željko), š.
- 9 Č Pahomij, opat; Herma, učenec sv. Pavla; Beat, puščavnik
- 10 P Antonin, škof; Gordijan in Epimah, mučenca
- 11 S Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof; Ignacij Lakoński, redovnik
- 12 N 5. velikonočna nedelja; MATERINSKI DAN; Nerej in Ahilej, mučenca
- 13 P Servacij, škof; Peter Regalati, red. ustanovitelj; Mucij, mučenec
- 14 T Matija, apostol; Mihael Garcoits, red. ustanovitelj; Justina, mučenka
- 15 S Izidor, kmet; Zofija (Sonja), mučenka; Torkvat, mučenec
- 16 Č Janez Nepomuk, mučenec; Andrej Bobola, mučenec; Ubald, škof
- 17 P Paskal Bajlon, redovnik; Bruno, škof; Jošt, opat
- 18 S Janez I., papež, mučenec; Venancij, mučenec; Erik (Oroslav), kralj mučenec
- 19 N 6. velikonočna nedelja; Celestin (Rajko) V., papež; Pudencijana, devica, Ivo
- 20 P Bernardin Sienski, redovnik; Plavtila, spokornica; Akvila, mučenec
- 21 T Krispin, redovnik; Valens, škof; Evtihij in tov. mučenci
- 22 S Renata, spokornica; Rjeta Kasijska, redovnica; Julija, devica, mučenka
- 23 Č VNEBOHOD GOSPODOV; Dezider (Željko), škof, mučenec; Leon Rostovski
- 24 P Marija Pomočnica kristjanov - MARIJA POMAGAJ; Socerb (Servul), trž. muč.
- 25 S Beda Častitljivi, duhovnik, cer. učitelj; Gregor VII., papež; Marija Magd. P., d
- 26 N 7. velikonočna nedelja; Filip Neri, duhovnik; Lambert de Vence, škof; Pavlin, m.
- 27 P Avguštin Canterburyjski, škof; Julij, mučenec
- 28 T German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duhovnik; Just, mučenec
- 29 S Maksim Emonski, škof, mučenec; Teodozija, devica, mučenka; Maksim, škof
- 30 Č Ivana Orleanska, devica; Ferdinand Aragonski, kralj
- 31 P Marijino obiskanje; Petronila, devica; Kancijan in tov. mučenci

Zadoščevanje nas ne sme zapeljati v napuh,
ki bi nas navdihoval z mislijo, da smo boljši kot drugi ljudje.
Nikogar ne smemo obsojati. Lahko govorimo o greh in zablodah,
ki razjedajo družbo, a nimamo pravice obsojati določenih ljudi,
ker nismo sodniki nad drugimi in ne vemo, kaj se v njih dogaja.
Kristus ni nikogar obsodil, tudi ne grešnice, ki je bila zasačena v prešuštvu.
Oni, ki so jo pripeljali, so se tako zbal, da so hitro zginili.

Lemont, Illinois - Med romarsko mašo pri lurški votlini

Junij

- 1 S Justin, mučenec; Pamfil, mučenec; Enekon, puščavnik
- 2 N **BINKOŠTI**; Marcelin, mučenec; Peter, mučenec; Erazem, škof, mučenec
- 3 P (9. teden leta); Karel Lwanga in ugandski mučenci; Klotilda, kr.
- 4 T Francišek Caracciolo, red. ustanovitelj; Kvirin, škof, mučenec; Vincenca Gerosa
- 5 S Bonifacij, škof, mučenec; Dorotej, mučenec; Svetko (Svetopolk), mučenec
- 6 Č Norbert, škof; red. ustanovitelj; Filip, diakon; Bertrand Oglejski, škof
- 7 P Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, devica; Vilibald, škof
- 8 S Medard, škof; Viljem (Vilko), angl. škof; Severin, škof
- 9 N **PRESVETA TROJICA**: Efrem Sirski, diakon, cer. uč.; Primož in Felicijan, m.
- 10 P (10. teden leta; prvi po Binkoštih); Bogumil, škof; Itamar, škof; Zaharija, m.
- 11 T Barnaba, sodelavec apostolov; Feliks (Srečko), mučenec; Fortunat, mučenec
- 12 S Janez Fakundski, redovnik; Adelhajda, devica; Eskil, mučenec
- 13 Č Anton Padovanski, duhovnik, cer. učitelj; Trifil, škof
- 14 P Elizej, prerok; Valerij, mučenec; Rufin, mučenec; Metod Carigrajski, škof
- 15 S Vid (Vitomir), mučenec; Benilda, mučenka
- 16 N **REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI**; OČETOVSKI DAN; Guido Kortonski, redovnik
- 17 P (11. teden leta); Gregor Barbarigo, škof; Rajner, škof; Emilija Vialar, devica
- 18 T Marcelijan, mučenec; Marko, mučenec; Amand (Ljubo), škof
- 19 S Romuald, kamaldolski opat; Julijana Falconieri, devica; Gervazij in Protazij, m.
- 20 Č Mihelina, spokornica; Silverij I., papež, mučenec; Florentina, devica
- 21 P **PRESVETO SRCE JEZUSOVO**: Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, redovnik; Evzebij
- 22 S Pavlin iz Nole, škof; Janez Fisher, škof, mučenec; Tomaž More, mučenec
- 23 N **12. navadna nedelja**; Agripina, devica, mučenka; Zeno, mučenec; Jožef Caf., d.
- 24 P **ROJSTVO JANEZA KRŠTNIKA**: KRES; Niketa (Nikita), škof, cer. učitelj
- 25 T Eleonora, kraljica; Viljem (Vilko), opat; Doroteja (Rotija), devica; Prosper, š.
- 26 S Vigilij (Stojan), škof; Janez, mučenec; Pavel, mučenec; Pelagij, mučenec
- 27 Č Ciril Aleksandrijski, škof, cer. učitelj; Ema (Hema) Krška, kneginja;
- 28 P Irenej (Hotimir), škof, mučenec; Potamijena, mučenka; Marcela, mučenka
- 29 S **PETER IN PAVEL**, apostola; Marcel, mučenec
- 30 N **13. navadna nedelja**; Prvi rimski mučenci; Emilijana, mučenka; Adolf, škof

Upanje imamo v sedanjosti ali pa smo brez njega.

Ako je upanje samo zadeva preteklosti ali negotove bodočnosti, več ni upanje, ker je brez moči in vpliva na našo sedanjost.

Ljudje so malodušni in nezaupni, ker preveč mislijo, da bodo lahko obudili preteklost k življenju in tako dosegli boljšo bodočnost.

Pozabljajo, da je vse, kar človeka osrečuje in napolnjuje z mirom in zaupanjem, lahko doživeto samo v sedanjosti.

- 1 P Estera, svetopisemska žena; Teobald, puščavnik; Rumold, mučenec
- 2 T Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), mučenec; Proces, mučenec
- 3 S **Tomaž (Tomislav), apostol**; Bernardin Realino, redovnik; Anatol, škof
- 4 Č Elizabeta Portugalska, kraljica; Urh (Urh, Uroš), škof; Ozej, prerok
- 5 P Anton Maria Zaccharia, duhovnik; Atanazij, mučenec; Cirila, mučenka
- 6 S Marija Goretti, devica, mučenka; Bogomila, spokornica; Dominika, d.m.
- 7 N **14. navadna nedelja**; Izaija, prerok; Edelburga, devica; Vilibald, škof
- 8 P Kilijan, mučenec; Hadrijan III. (Jadran), papež; Akvila, mučenec
- 9 T Veronika Guilliani, opatinja; Brikcij, škof; Gorkumski mučenci
- 10 S Amalija, redovnica; Rufina in Sekunda, mučenki
- 11 Č Benedikt, opat, oče zahodnega redovništva; Olga Kijevska, knjeginja
- 12 P Mohor in Fortunat, mučenca; Janez Gvalbert, red. ustanovitelj
- 13 S Henrik I (Hinko), kralj; Evgen, škof, mučenec; Joel in Ezdra, preroka
- 14 N **15. navadna nedelja**; Kamil de Lellis, red. ustanovitelj; Frančišek Solan
- 15 P Bonaventura, škof, cer. učitelj; Vladimir Kijevski, knez
- 16 T Karmelska Mati božja; Evstahij, škof; Vitalijan, škof
- 17 S Aleš, spokornik; Marcelina, devica; Vestina (Vesna), mušenka; Letancij in t.m.
- 18 Č Friderik (Miroslav), škof, mučenec; Arnold, škof; Marina, mučenka
- 19 P Avrea (Zlatka), devica; Simah, papež; Arsen, diakon
- 20 S Marjeta Antijohijska, devica, mučenka; Elija, prerok; Avrelij (Zorko), škof
- 21 N **16. navadna nedelja**; Lovrene Brindiški, duhovnik, cer. učitelj; Danijel (Danilo)
- 22 P Marija Magdalena (Majda), svetopisemska žena; Teofil, mučenec
- 23 T Brigita Švedaka, redovnica; Apolinarij, škof, mučenec; Liborij, škof
- 24 S Kristina, devica, mučenka; Boris in Gleb, mučenca
- 25 Č **Jakob starejši, apostol**; Krištof (Kristo), mučenec
- 26 P Joahim in Ana, starši Device Marije; Valens, škof; Hijacint, škof, mučenec
- 27 S Klemen Ohridski, Gorazd in tov.; Natalija (Božena), mučenka; Pantaleon, muč.
- 28 N **17. navadna nedelja**; Nazarij in Celzij, mučenca; Samson (Samo), škof
- 29 P Marta iz Be^{3010Z14}meliks in Beatrika, mučenka; Urban II., papež
- 30 T Peter krizolog; škof, cer. učitelj; Abdon in Senen, mučenca; Angelina, knjeginja
- 31 S Ignacij Lojolski, duhovnik, redovni ustanovitelj; Helena (Jelka) Švedska, m.

Zadoščevanje za grehe drugih nam ne sme biti beg
pred spoznanjem svojih napak in grehov v razmerju do soljudi.

Zato je bolje, da na prvo mesto postavimo zadoščevanje za svoje grehe.

Pa ne le to. Ako smo res toliko duhovno napredovali,
da čutimo potrebo za zadoščevanje,
potem morai biti sposobni, da spoznamo svoje grehe in napake proti ljubezni.

Avgust

- 1 Č Alfonz Ligorij, škof, cerkveni učitelj; Makabejski bratje; Nada, mučenka
- 2 P Evzebij Vercellijski, škof; Štefan I., papež, mučenec; Teodot; m.; porciunkula
- 3 S Lidija, makedon. žena; Peter Julijan Eymard, duhovnik; Nikodem, Jezusov uč.
- 4 N 18. navadna nedelja; Janez Vianney, arški župnik; Tertulin, mučenec
- 5 P Posvetitev bazilike Marije Snežne; Ožbolt, kralj; Felicisim in Agápit, muč.
- 6 T Jezusova spremenitev na gori; Pastor, mučenec; Just, mučenec
- 7 S Kajetan, red. ustanovitelj; Sikst II., papež, in tov. mučenci; Donat, škof in m.
- 8 Č Dominik, red. ustanovitelj; Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci
- 9 P Jaroslav (Verijan), mučenec; Peter Faber, redovnik; Emigdij, mučenec
- 10 S Lovrenc (Lovro), diakon, mučenec; Pavla, mučenka; Asterija (Zvezdana), muč.
- 11 N 19. navadna nedelja; Klara (Jasna), devica; Tiburcij, mučenec; Suzana, muč.
- 12 P Hilarija, mučenka; Evplij, mučenec; Herkulan, škof
- 13 T Poncijan, papež, mučenec; Hipolit, duhovnik, mučenec; Janez Berhmans, red.
- 14 S Evzebij, mučenec; Marcel, duhovnik; Demetrij (Mitja), mučenec
(Večerna maša od vigilije)
- 15 Č MARIJINO VNEBOVZETJE; Tarzicij, mučenec
- 16 P Štefan Ogerski, kralj; Rok, spokornik;
- 17 S Hijacint, redovnik; Liberat (Svobodan), opat, mučenec
- 18 N 20. navadna nedelja; Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Florijan (Cvetko), muč.
- 19 P Janez Eudes, red. ustanovitelj; Boleslav (Magnus), mučenec; Ludovik Toulouški
- 20 T Bernard, opat, cer. učitelj; Lucij (Svito), mučenec; Samuel (Samo), prerok
- 21 S Pij X., papež; Fidel, mučenec; Baldvin, kralj; Sidonij (Zdenko), škof
- 22 Č Marija Kraljica; Timotej in tov. mučenci; Sigfrid (Zmago), škof
- 23 P Roza iz Lime, devica; Filip Benizi, redovnik; Klavdij in tov. mučenci
- 24 S Jernej (Bartolomej), apostol; Avrea (Zlatka), mučenka
- 25 N 21. navadna nedelja; Ludovik IX. Francoski, kralj; Jožef Kalasanc, red. ust.
- 26 P Rufin, škof; Ivana Bl. Bichier, red. ustanoviteljica
- 27 T Monika, mati sv. Avguština; Cezarij, škof
- 28 S Avguštin, cer. učitelj, škof; Hermes, mučenec; Pelagij, mučenec
- 29 Č Mučeništvo Janeza Krstnika; Sabina mučenka;
- 30 P Feliks (Srečko) in Adavkt, mučenca; Gvendencija, mučenka
- 31 S Rajmund (Rajko) Nonat, redovnik; Pavlin, škof

Upanje ima izraz domačnosti.

Pospešujejo ga ljudje, ki so v sebi umirjeni.

Njihov nastop je blag; njihovo govorjenje je brez dvoumnosti; nikoli ne obsojajo ljudi;

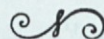
Tudi hudobija in pokvarjenost drugih jih ne spravi iz ravnotežja.

To so ljudje, ki znajo dati drugim, kar od njih pričakujejo.

Približamo se jim z lahkoto z zaupanjem in nam ni treba rabiti besednih iger, ki so sicer izraz vljudnosti, a neredko le zakrijejo praznoto.

September

- 1 N 22. navadna nedelja; Egidij (Tilen), opat; Verena, devica; Tamar, mučenec
2 P Maksima, mučenka; Antonin, mučenec; Kastor, škof
DELA VSKI DAN
3 T Gregor Veliki, papež, cer. učitelj; Evfemija, Tekla, Doroteja, mučenke
4 S Rozalija (Zalka) Viterbska, devica; Ida, spokornica; Mojzes
5 Č Lovrenc (Lovro) Giustiniani, škof; Viktorin, škof, mučenec
6 P Petronij, škof, Favst, Makarij in tov. mučenci
7 S Regina, devica, mučenica; Bronislava, redovnica; Marko Križevčan in t. m.
8 N 23. navadna nedelja; Marijino rojstvo; Hadrijan, mučenec; Natalija, mučenka
9 P Peter Klaver, duhovnik, redovnik; Gorgonij, mučenec; Kieran, opat
10 T Nikolaj Tolentinski, spokornik; Luka, mučenec; Pulherija (Leposlava), devica
11 S Prot in Hijacint, mučenca; Emilijan (Milko, Milan), škof; Danijel, škof
12 Č Gvido, spokornik; Elbij, škof; Tacijan (Tihomil), mučenec
13 P Janez Zlatousti (Krizostom), škof, cer. učitelj; Amat (Ljubo), opat
14 S Povišanje sv. Križa; Notburga, devica; Krescencij (Rastko), mučenec
15 N 24. navadna nedelja; Žalostna Mati božja (Dolores); Nikomed, duhovnik, muč.
16 P Kornelij, papež, in Ciprijan, škof, mučenca; Ljudmila (Milka, Milica) kneg.
17 T Robert Bellamin, škof, cer. učitelj; Rane sv. Frančiška; Lambert, škof, muč.
18 S Jožef Kupertinski, duhovnik; Irena (Mira), mučenka; Zofija (Sonja), mučenka
19 Č Januarij, škof, mučenec; Emilija de Rodat, redovnica; Teodor (Božidar, Božo), š.
20 P Suzana, mučenka; Kandida (Svetlana), mučenka; Vincenc, opat
21 S Matej (Matevž), apostol, evangelist; Jona, prerok; Mihael Černikov, mučenec
22 N 25. navadna nedelja; Tomaž (Tome) Villanovski, škof; Mavricij in tov. mučenci
23 P Marta Perzijska, devica, mučenka; Paternij (Domogoj), škof, mučenec
24 T Marija, rešiteljica jetnikov; Gerard, škof; Pacifik (Gojmir), redovnik
25 S Avrelija (Zlatka, Zora), devica; Sergij Radoneški, škof
26 Č Kozma in Damijan, mučenca; Nil, opat
27 P Vincenc Pavelski, red. ustanovitelj; Adolf in Janez, mučenca, Eleazar, pr.
28 S Venčeslav (Vaclav, Večeslav), mučenec; Lioba (Ljubica), redovnica; Heliodor
29 N 26. navadna nedelja; Mihael Gabrijel, Rafael, nadangeli
30 P Hieronim (Jerko), duhovnik, cer. učitelj; Zofija (Sonja), spokornica; Honorij, š.

Kaj nam daje vera v tem življenju?

Vera nas usposobi, da vidimo svet in sebe v svetu bolj jasno kot bi videli brez vere.

Vera ne obrača samo našega pogleda v negotovo bodočnost, marveč nam kaže svet in sebe v njem tako, da spoznamo svoje naloge do sebe in soljudi.

Oktober

- 1 T Terezija Deteta Jezusa, devica; Remigij, škof
2 S Angeli varuhi; Teofil (Bogumil), spokornik
3 Č Evald, mučenec; Gerard, opat; Kandid (Žarko), mučenec
4 P Frančišek Asiški, red. ustanovitelj; Petronij, škof
5 S Marcelin, škof; Apolinarij, škof; Flavija, mučenka
6 N 27. navadna nedelja; Bruno, red. ustanovitelj; Renato, škof; Fides, devica, muč.
7 P Rožnovenska Mati božja; Marko I., papež; Sergij, mučenec
8 T Pelagija, spokornica; Marcel, mučenec; Tajda, spokornica
9 S Dioniz Areopagit, škof in tov. mučenci; Janez Leonardi, red. ustanovitelj
10 Č Frančišek Borgija, redovnik; Danijel (Danilo), mučenec
11 P Emilijan (Milan, Milko), škof; German, škof, mučenec;
12 S Maksimilijan Celjski, škof; Edvin, kralj
13 N 28. navadna nedelja; Edvard, kralj; Koloman, mučenec; Helidonija, devica
14 P Kalist I., papež, mučenec; Gaudencij (Veselko), škof, mučenec
15 T Terezija (Zinka) Velika (Avilska), cer. učiteljica; Avrelija (Zora), devica
16 S Hedvika, redovnica; Marjeta Alacoque, devica; Gal, opat; Gerard Majella, red.
17 Č Ignacij (Igo) Antijohijski, škof, mučenec; Viktor (Zmago), škof; Rudolf
18 P Luka, evangelist; Julijan, puščavnik
19 S Izak Jogues, duhovnik, in tov. kanadski mučenci; Pavel od Križa, red. u.
20 N 29. navadna nedelja; Irena (Miroslava), mučenka; Vendelin, opat; Artemij, m.
21 P Uršula, mučenka; Hilarion, opat; Celina, spokornica
22 T Bertila Moscardin, redovnica; Marija Saloma, svetopisemska žena; Marko, š.
23 S Janez Kapistran, redovnik; Roman, škof; Severin, mučenec
24 Č Anton Marija Claret, škof, red. ustanovitelj; Martin, opat; Feliks, škof, muč.
25 P Krizant in Darija (Darinka), mučenca; Krišpin, škof, mučenec
26 S Lucijan, mučenec; Florij, mučenec; Rustik, škof
27 N 30. navadna nedelja; Sabina, mučenka; Frumencij, škof; Vencenc, mučenec
28 P Simon in Juda (Tadej), apostola; Cirila, devica; Fidel, mučenec
29 T Narcizij, škof; Ermelinda, devica; Ferucij, mučenec
30 S Alfonz Rodriguez, redovnik; Marcel, mučenec
31 Č Volbenk (Bolfenk), škof; Kvintin, mučenec

Krščanska molitev

ali molitev iz vere v Kristusovo navzočnost v naši molitvi
nas uči, da ne smemo delati sami,
kar lahko delamo samo s Kristusovo pomočjo.

November

- 1 P **VSI SVETI**; Cezarij, diakon, mučenec; Dacij, mučenec
2 S **Spomin vseh vernih rajnih**; Marcijan, puščavnik
3 N **31. navadna nedelja**; Martin Porres, redovnik; Just, tržaški mučenec;
Viktorin Ptujski, mučenec; Hubert, škof
4 P Karel (Drago) Boromejski, škof; Vital (Živko) in Agrikola, mučenca
5 T Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika; Bertila, opatinja
6 S Lenart (Narte), opat; Sever, škof, mučenec; Demetrij (Mitja), škof
7 Č Ernest, opat; Engelbert, škof, mučenec; Vilibrord, škof
8 P Deodat (Bogdan), papež; Bogomir (Mirko), škof; Štirje kronani mučenci
9 S **Posvetitev lateranske bazilike**; Teodor (Božidar, Darko), mučenec
10 N **32. navadna nedelja**; Leon I. Veliki, papež, cer. učitelj; Andrej Avellino, d.
11 P Martin (Davorin) iz Toursa, škof; Menas, puščavnik
12 T Jozafat Kunčevič, škof, mučenec; Emilijan (Mile), opat; Kunibert, škof
13 S **Franciška Ksaverija Cabrini**, devica; Stanislav Kostka, redovnik
Didak, redovnik; Arkadij, škof; Bric, škof
14 Č Lovrenc O'Toole, škof; Dufrij, škof; Serapion, mučenec
15 P Albert Veliki, škof, cer. učitelj; Leopold, knez
16 S Marjeta Škotska, kraljica; Jedrt (Gertuda), devica; Otmar, opat
17 N **33. navadna nedelja**; Elizabeta (Jelica) Ogrska, redovnica; Hugo, škof
18 P Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla; Roman, diakon, mučenec
19 T Narsej, škof, mučenec; Barlam, mučenec
20 S Feliks (Srečko) Valoaški, redovnik, Edmund, mučenec; Maksencija, d., muč.
21 Č Marijino darovanje; Albert, škof, mučenec; Gelazij I., papež
22 P Cecilija (Cilka), devica, mučenka; Maver, škof, mučenec; Filemon, muč.
23 S Klemen I. (Milko, Milivoj), papež, mučenec; Kolumban, opat; Lukrecija, muč.
24 N **KRISTUS KRALJ**; Flora (Cvetka), devica, mučenka; Kolman, škof; Krizogon, m.
25 P Katarina (Katica), devica, mučenka; Erazem, mučenec
26 T Silvester (Silvo), opat; Konrad, škof; Leonard (Lenart) Portomavriški, redovnik
27 S Virgil, škof; Valerijan, škof; Fakund, mučenec
28 Č Katarina Laboure, devica; Gregor III., papež; Eberhard, škof
ZAHVALNI DAN
29 P Saturnin, mučenec; Radbod (Radogost, Radivoj), škof
30 S **Andrej, apostol**; Justina, devica, mučenka

Življenje na svetu je čas, ko gradimo nebesa v sebi.

Bog nas ne kliče k smrti, marveč nam daje svoje življenje,
ki nas po telesni smrti vodi v blaženstvo večnosti.

Oče je poslal na svet svojega večnega Sina, ki nam je dal po odrešenju neskončne
sile, da z njimi preoblikujemo sebe in iz sebe tudi svet po božji podobi.

December

- 1 N **1. adventna nedelja**; Eligij, škof; Natalija (Božena), spokornica; Ananija, m.
2 P Herta, devica; Blanka, spokornica; Bibijana (Vivijana, Živka), mučenka
3 T Frančišek Ksaverij, recovnik; Kasijan, mučenec; Sofonija, prerok
4 S Janez Damaščan, duhovnik, cer. učitelj; Barbara (Barica), devica, mučenka
5 Č Saba, opat; Nikolaj Tavelič, mučenec; Krispina, mučenka
6 P Nikolaj (Miklavž), škof; Apolinarij, mučenec
7 S **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE**: Ambrož, škof, cerkveni učitelj
8 N **2. adventna nedelja**; Remirij, opat;
9 P Valerij, mučenka; Peter Fourier, redovnik; Abel, očak
10 T Melkijad, papež, mučenec; Loretska Mati božja; Evlalija, devica, mučenka
11 S Damaz I., papež; Sabin, škof; Barsaba, mučenec
12 Č Guadalupska Mati božja; Ivana Frančiška Chantal, red. ustanoviteljica
13 P Lucija, devica, mučenka; Otilija (Tilka), devica; Jošt, puščavnik
14 S Janez od Križa, duhovnik, cer. učitelj; Spiridion (Dušan), škof; Pompej, š.
15 N **3. adventna nedelja**; Kristina (Krista), devica; Marija K. de Rosa, redovnica
16 P Adelhajda, cesarica; Albina, devica, mučenka
17 T Lazar, škof; Olimpija, red. ustanoviteljica; Vivina, devica
18 S Gracijan, škof; Teotim, mučenec; Bazilijan, mučenec
19 Č Urban V., papež. Favsta, spokornica; Tea, mučenka
20 P Evgen, mučenec; Makarij, mučenec; Dominik Siloški, opat
21 S Peter Kanizij, duhovnik, cer. učitelj; Severin, škof
22 N **4. adventna nedelja**; Demetrij (Mitja), mučenec;
23 P Janez Kancij, duhovnik; Viktorija, devica, mučenka; Servul, spokornik
24 T Sveti večer; večerna maša od vigilije; Adam in Eva, prva starša; Hermina
25 S **GOSPODOVO ROJSTVO - BOŽIČ**: Anastazija, mučenka
26 Č Štefan, prvi mučenec; Zosim, papež
27 P Janez, apostol, evangelist; Fabiolo, spokornica
28 S Nedolžni otroci; Antonij Lerinski, redovnik
29 N **Sveta Družina**; Tomaž (Tomislav) Becket, škof, mučenec; David, kralj
30 P bog, delavnik med božično osmino; Rajner, škof; Evgen, škof; Liberij, škof
31 T bog, delavnik med božično osmino; Silvester, papež; Melanija, opatinja

Kdor ima božjega duha, je prežet

z ljubeznijo, ki se daje in razdeljuje,
z ljubeznijo, ki se skriva v ubožstvo pozabljenih,
z ljubeznijo, ki ljubi preprostost in čistost srca,
z ljubeznijo, ki prinaša bridkosti sladkost
in trpljenju radost,
z ljubeznijo, ki ustvarja mir...

MARQUETTSKI ŠKOF CHARLES SALATKA
IN FATHER JAMES WOLF IZROČATA
LISTINE ZA BARAGOVO BEATIFIKACIJO
APOSTOLSKEMU DELEGATU KARDINALU
ALOJZIJU (LUIGI) RAIMONDIJU

RESOLUTION ON BEHALF OF THE CAUSE OF BISHOP FREDERIC BARAGA

WHEREAS from the year 1831 to 1868 A.D., Frederic Baraga served as an outstanding missionary to the people of the Upper Great Lakes Region, particularly to the Ottawa and Chippewa Indians, including 14 years as the first Bishop of the Diocese of Sault Ste. Marie - Marquette;

WHEREAS the heroic holiness of this Apostle to the Great Lakes Indians is widely acknowledged;

WHEREAS the example of his life — especially his deep prayer life, his complete dedication to the priesthood, his zeal for souls, his willingness to make sacrifices and to undergo severe hardships, his self-denial, his spirit of poverty and his concern for the well-being of the downtrodden and oppressed — demonstrates qualities of mind and heart worthy of imitation and much needed in our day;

WHEREAS his Beatification and Canonization would encourage priests, religious and laity everywhere in their efforts toward holiness and in their arduous work among the poor and minority groups, and would strengthen the Church of Christ in Bishop Baraga's homeland, Yugoslavia, and among the Slovene people all over the world;

WHEREAS the Diocesan Process for the Cause of the Beatification and Canonization of Bishop Frederic Baraga, investigating the observance of non-cult, examining the writings and investigating the reputation of his sanctity, has been conducted and formally concluded with all canonical prescriptions duly observed, according to the *Motu Proprio* "Sanctitas Clarior" of Pope Paul VI; whereas the transcripts of all proceedings are being officially transmitted to the Sacred Congregation for the Causes of Saints through the office of The Most Reverend Luigi Raimondi, D.D., Apostolic Delegate in Washington, D.C.;

NOW BE IT RESOLVED that the National Conference of Catholic Bishops of the United States of America, assembled in Washington, D.C., in annual meeting, November 13 - 17, 1972, under the presidency of His Eminence, John Cardinal Krol, does respectfully request His Holiness Pope Paul VI, Vicar of Jesus Christ and Successor of Saint Peter, to proceed expeditiously to the Beatification and Canonization of Frederic Baraga, Apostle to the Indians in the Upper Great Lakes Region and first Bishop of the Diocese of Marquette.

RESOLUCIJA V KORIST ZADEVE FRIDERIKA BARAGE

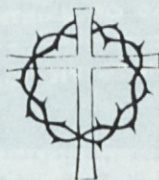
KER je od leta 1831 do 1868 p. Kr. Friderik Baraga služil kot pomemben misijonar ljudstvu na področju Velikih Gorenjih jezer, posebno Indijancem Očipvejcem, in je bil medtem 14 let prvi škof škofije Sault Ste. Marie - Marquette;

KER je junaška svetost tega apostola Indijancev Velikih jezer široko priznana; KER zgled njegovega življenja - posebno njegovo molitveno življenje, njegova popolna predanost duhovništvu, njegova gorečnost za duše, njegova voljnost za velike žrtve in hude napore, njegovo samopremagovanje, njegov duh ubožstva in njegova skrbnost za dobrobit zatiranih in stiskanih - razodeva lastnosti duha in srea vredno posnemanja in dandanes zelo potreben;

KER bi njegova beatifikacija in kanonizacija dala spodbudo duhovnikom, redovnikom in lajištvu vsepovsod v njihovih naporih za svetost in v njihovem trdem delu med ubogimi in manjšinskimi skupinami in bi utrdila Cerkev v domovini škofa Barage, Jugoslaviji, in med Slovenci širom sveta;

KER se je škofijski postopek za zadevo beatifikacije in kanonizacije škofa Friderika Barage, postopek, ki je raziskoval, da se mu ni skazovalo javno češčenje, v pregledovanju spisov in raziskovanju slovesa njegove svetosti, vršil in bil pravilno zaključen po vseh kanoničnih predpisih skladno z Motu Proprio „Sanctitas Clarius“ papeža Pavla VI.; ker je bil prepis o vseh sodnih postopkih uradno izročen sveti kongregaciji za zadeve svetnikov po uradu prevzvišenega Luigija Raimondija, D.D., apostolskega delegata v Washingtonu, D. C.;

SKLEPAMO, naj Narodna Konferenca Katoliških Škofov Združenih Držav Amerike, zbrana v Washingtonu, D. C., na letnem sestanku od 13. - 17. novembra 1972, pod predsedstvom Njegove Eminence Johna kardinala Krola, spoštljivo zaprosi Njegovo Svetost papeža Pavla VI., namestnika Kristusovega in naslednika sv. Petra, naj urno preide k beatifikaciji in kanonizaciji Friderika Barage, apostola Indijancev na področju Gorenjih Velikih jezer in prvega škofa škofije Marquette.

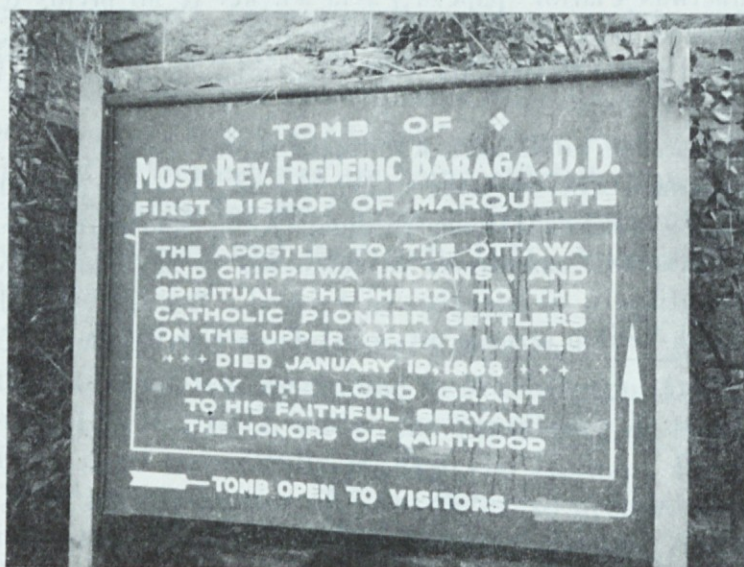

Življenje svetnikov

15. septembra 1860 se je vrnil Baraga v Sault iz škofijske vizitacije. Med njegovo odsotnostjo pa so odšli, ne da bi bil Baraga o tem vnaprej obveščen, jezuiti in uršulinke iz Saulta, tj. župnik pater Menet in jezuitska brata, ki sta učila v šoli fante, in uršulinke, ki so poučevale žensko mladino. Baraga je moral prevzeti sedaj vse te službe sam; za fante in dekleta je priredil eno veliko šolsko sobo. V dnevnik je zapisal tedaj molitev: "Gospod, kaj hočeš, da storim? Govori, Gospod, ker Tvoj hlapec posluša. Poslušati moram, kar mi govori Gospod." 1. nov. i. l. 1860 spet vidimo tam kako je Baraga želel storiti vse po božji volji, pa ni vedel, če dela prav: "Mr. Barbeau (trgovec, po katerem se imenuje še danes vas blizu Saulta) je bil danes umeščen za ključarja (syndic) te cerkve (v Saultu). - Če pa je to tudi dobro in prav in po božji volji? IHS?"

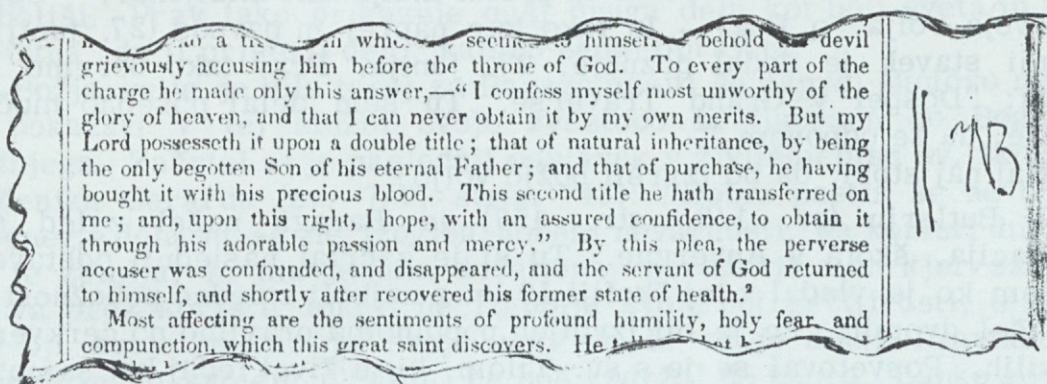
Pravtako beremo tam poprej 20. nov. 1856: "Danes je prikorakal noter beden Indijanec in prosil za miloščino. Dal sem mu en dolar, toda s tem sem mogoče napravil več zla kot dobrega. - To je hudo, da človek ne ve, ko opravlja dobra dela, če je prav ali če ni prav, če je Tebi všeč ali nevšeč."

Nadalje 15. dec. 1856: "Včeraj in danes mislim na to, da bi se odpovedal. - Ako bi mogel v tem oziru uvideti ali spoznati božjo voljo, pa bi bil kmalu spet miren in odločen na eno ali drugo stran."

Napis pred katedralo v Marquette-u

Odgovor na ta in podobna vprašanja je skušal najti Baraga v nauku in zgledu Zveličarjevem in v zgledu svetnikov, v zgledu onih, ki so se res prizadevali izpolniti voljo božjo v podobnih položajih. V svojem dnevniku nekajkrat izrecno omenja, da je prebiral Butlerja, tj. Življenje svetnikov, ki ga je spisal Alban Butler, npr. 27. marca 1860: "Cel dan čakal v dolgočasju (v Entry blizu L'Ansa) na ladjo Mineral Rock, ki so jo že snoči pričakovali. Cel dan prebiral Butlerja." Ali spet 12. sept. 1861: "Cel dan prebiral Butlerja in čakal (v Marquettu) na ladjo (za v Sault)". In zopet 3. sept. 1861: "Cel dan čakal zastonj pri dobrem James-u Nolan (v Northportu blizu Peshabestown-a) na kakega propelarja (za Mackinac). Prebiral sem Butlerja." Ali 2. apr. 1862: "Slab, deževni dan. Cel dan bral v Butlerju."

MOLITEV SV. BERNARDA

Primerjaj k temu moj članek v Ave Mariji 1970, str. 233: Ozadje Baragove izpovedi. Tu je dokaz za to, da se je naučil Baraga te molitve prav iz Butlerja, knjiga 3, str. 405.

Prva ameriška izdaja Butlerja je izšla v Philadelphiji l. 1822; druga istotam l. 1836. Tudi katoliški knjigarnar Sadlier v New Yorku je izdal to življenje svetnikov l. 1824 in nanovo najbrž l. 1846. Ta letnica je pripisana z vprašanjem na kartotečnem listu tu v New Yorku v glavni knjižnici. Ta izdaja je namreč brez letnice; iz cerkvenega odobrenja pa se da sklepati, da je morala biti tiskana med l. 1844 ter 1847, ker je bil pomožni njujorški škof John McCloskey, ki je sopodpisal cerkveno odobrenje, posvečen v škofa l. 1844, l. 1847 pa je postal škof v Albany. To življenje svetnikov je razdeljeno v 4 knjige. V Marquettu hranijo sedaj samo še tri knjige te izdaje iz l. 1846: A. Butler: The Lives of the Fathers, Martyrs and other Principal Saints. Manjka druga knjiga, ki je obsegala mesece: april, maj, junij. Velika škoda. Čeprav je pristavil Baraga k življenjepisom prav malo opomb, pa nam te, posebno pa njegove preproste črte ob

besedilu ali pod posameznimi besedami dovolj razodevajo njegovo svetniško dušo. Zanimivo je tudi kazalo, ki si ga je napravil na zadnjih straneh posameznih knjig.

Kakor že omenjeno je nadlegovala Baraga misel, da bi bilo Bogu mogoče bolj všeč, če bi se odpovedal škofijski časti in postal navaden misijonar. Bil se je sam prizadeval, da bi postal Gornji Michigan samostojna škofija, ker je bila to edina pot, da dobe ubogi novonaseljeni rudarji ob Gornjem jezeru potrebne cerkve in duhovnike. Bilo pa je zanj težko breme. 1. nov. 1858 je zapisal v svoj dnevnik: "5. obletnica moje škofovske posvetitve. Žalosten - Glej ta dan 1856. Preteklost me žalosti, sedanost me muči, prihodnost me straši. Neskončnokrat raje bi bil indijanski misijonar." Nato je zapisal 24. maja 1857 istotam: "Danes cel dan odločno premišlujem in delam načrte, kako bi se odpovedal in postal indijanski misijonar. - Zgodi se Tvoja volja, o Bog! - In tako kar naprej in povsod (27. junij)." Zadnji stavek je dodal pozneje, 27. junija. Prav tako beremo 17. junija: "Dospel v Grand Traverse. Tu sem delal posebno močne načrte, da se odpovem."

Kaj naj stori, da bo izvršil božjo voljo?

V Butlerju (zv. 1/3, str. 157) je Baraga našel zgled sv. Bonifacija, škofa v Auvergne. Tu si je načrtno naslednji odstavek: "Potem ko je vladal v tej škofiji 10 let z najbolj zgledno pobožnostjo, je začel dvomiti, če je bil izvoljen popolnoma pravilno po cerkvenih pravilih. Posvetoval se je s sv. Tilom, ki je živel tedaj kot samotar v Solignac-u, in se odpovedal škofovski časti."

Dalje je načrtno Baraga zgled sv. Vufrana (zv. 1/3, str. 620):

"(Sv. Vufran) je bil izbran in posvečen l. 682 za nadškofa v Sensu-u. Poltretjo leto je z veliko vnemo in svetostjo vladal škofijo. Zasmilili pa so se mu slepi častivci malikov v Friziji. Videl je tudi zgled vnetih pridigarjev iz Anglije v teh krajih. To ga je nagnilo, da se je odpovedal škofiji, potem ko se je pravilno posvetoval in napravil duhovne vaje v Fontanelli. Odšel je v Frizijo kot ubogi misijonski duhovnik."

Tudi v življenjepisu sv. Amanda 6. februarja si je načrtno primerni odstavek: "L. 649 je bil izvoljen za škofa v Maastrichtu: toda tri leta pozneje se je odpovedal škofiji v prid sv. Remahu in se je vrnil v svoje misijone, kamor ga je vselej vleklo njegovo sočutno srce za slepe nevernike."

V svojem kazalu si je posebej zabeležil stran 409 z besedo: "Ego (jaz), t.j. ta zgled je zame." Načrtno je na tej strani zgled sv. Licinija: "Resno je želel odpovedati se svoji škofiji in se skriti v kako samoto. Prosil je škofove za privoljenje, ki pa niso hoteli ničesar slišati o takem predlogu. Vdal se je in uporabil ostali del svojega življenja v službi svoje črede."

V zvezku 7/91, stran 737 si je spet načrtno podoben odstavek:

"(Sv. Emeram) se je trudil več let posvetiti duše svojih vernikov v domovini, pa ga je tako prevzelo sočutje do toliko nesrečnih slepih nevernikov in malikovalcev v Nemčiji, da se je odpovedal škofiji in šel oznanjat evangelij (Slovanom) na Bavarsko."

Končno pa se je Baraga odločil in zapisal dobresedno po slovensko v svoje kazalo v zvezku 7/9: "Ostani kar si in kjer si = 239." Na tej strani si je načrtal nauk sv. Ignacija s pripombo NB (dobro si zapomni): "Ko je Bog določil pot, moramo mi po tej zvesto hoditi ter nikdar premišljovati o drugi poti pod pretvezo, da je lažja ali varnejša. To je ena izmed hudičevih spletk, da kaže duši stan, ki je sam po sebi svet, ki pa je zanjo nemogoč ali vsaj ni njen stan, da bi namreč začela tako, ker jo vleče novost, mrziti svoj stan ali pa popuščati v stanu, v katerega jo je Bog postavil in kateri je zanjo najboljši. Prav tako prikazuje duši druga dela kot bolj sveta in bolj koristna, da ji pristudi delo, katero sedaj opravlja."

Božja volje je bila torej za Baraga nositi še naprej škofovo mitro in pokazati v tej službi svojo zvestobo in ljubezen do Boga in bližnjega. Načrtal si je naslednji odstavek v življenjepisu sv. škofa in mučenika Gerarda (zv. 7/9, stran 743): "Dobri pastir se ne brani nobenega dela in se ne izogiba nobeni nevarnosti, da koristi dušam. Če je zemlja, ki mu je bila dodeljena, nerodovitna in kjer sadi in zaliva brez koristi, nikoli ne izgublja svoje potrpežljivosti, temveč podvoji svojo vnemo in svoje molitve in svoje delo. Pravtako je prepričan o svojem plačilu, če boš vzdržal do konca. Lahko govori pred Bogom, kakor je rekel sv. Bernard: "Ti, Gospod, ne boš manj nagradil mojega truda, da le vidiš, da sem zvest do konca! Vnema in ljubezen mu dajeta novih moči in napravita, da se joka za duše, ki se pogublajo, in zaradi zaničevanja neskončno dobrotljivega Gospoda vseh stvari. Njegov pogum pa ni zmanjšan; nikoli ne bo niti godrnjal, niti se razburjal. On ni poblaščen prekleti figovo drevo, ki ne rodi sadu, marveč ga okopava in naprej gnoji zemljo ter čaka do konca."

V zvezku 7/9, str. 289 pripoveduje Butler kako je pomagal sv. Alfonz Liguori javnim grešnicam. Sv. Alfonz je bil ustanovitelj reda, katerega član je bil sv. Klemen Hofbauer Dvoršak, Baragov spovednik na Dunaju. V svojem kazalu si je zapisal Barago po slovensko: "289 greshnize". Tu si je zaznamoval s črto ob robu naslednji odstavek: "Bilo bi nemogoče naštetiti vse razuzdane moške in propale ženske, katere je rešil (sv. Alfonz) v mnogih slučajih z osebnim prizadevanjem in mnogokrat s tem, da je modro svetoval svetnim oblastem, ki so spoštljivo sprejemali njegove nasvete, ker ga je vse čislalo. Ker mu je bilo dobro znano, da je velikokrat revščina usodni vzrok propalosti, je preskrbel častno delo takim mladim ženskam, za katere se je bal; za druge je dobil ženina in jim dajal doto iz svojih dohodkov."

Vse v čast božjo in v blagor bližnjemu, to je bil namen, ki ga je imel Baraga pri vsem svojem misijonskem delu. (Prim. Dnevnik 4. dec. 1856). Ta namen si je ponovno klical v spomin in si zato začrtal naslednji odstavek iz življenjepisa sv. milanskega škofa Karla Boromejskega (zv. 10/12, str. 384): "Kdorkoli želi napredovati v službi božji mora začeti vsak dan svojega življenja z novo vnemo. Boga mora imeti kolikor mogoče vselej pred očmi in ne sme imeti drugega namena ali cilja pri vsem opraviu kakor božjo čast."

384

S. CHARLES BORROMEO, B. C.

[NOVEMBER 4.]

desires to make any progress in the service of God must begin every day of his life with new ardor, must keep himself in the presence of God as much as possible, and must have no other view or end in all his actions but the divine honor."

Na str. 37 (zv. 7/9) je pristavil Butler k življenju svetega škofa Paladija opombo: "Lahko si mislimo kako mučen in težaven je moral biti misijon tega svetnika; pa kjer je goreča ljubezen, tam se zdi ves trud zabava ter se ne čuti ali pa je samo veselje." Baraga je tu pripisal izrek sv. Avguština: "Ubi amator, ibi non laborator. St. Aug. (Kjer se ljubi, tam se ne čuti težav. Sv. Avguštin).

Izvršiti voljo božjo kjerkoli si in karkoli si po božji previdnosti, v tem je svetost. Zato si je močno začrtal z NB (dobro si zapomni) zaključni odstavek iz življenjepisa sv. Roze iz Lime (zv. 7/9, str. 563):

The saints, whether in the world, in the desert, or in the cloister, studied to live every moment to God. If we make a pure and perfect intention of always doing His will the governing principle of our whole lives, we thus consecrate to Him all our moments, even our meals, our rest, our conversation, and whatever else we do; all our works will thus be *full*. To attain to this perfection we must crucify in our hearts all inordinate self-love, or it will creep into our actions, and secretly rob God of them. We must study to remove every obstacle that can hinder the perfect reign of divine love in our souls, and must pray and labor with all our strength, that this love be continually increased in us. If true charity animate our souls, it will regulate and sanctify all our actions. By it we shall ardently endeavor to glorify God alone in all our works, and sincerely offer and refer ourselves and all we do to this end, repeating in the beginning of every action, *Hallowed be thy name*, both by me with all my powers and strength, and by all thy creatures, now and for ever. Or, *Thy will be done on earth as it is in heaven*; may it be always fulfilled by me, and in me, and all others, with the most ardent affection, and pure intention, as it is by the blessed angels above, O God of my heart, my God, and my All!

"Svetniki bodisi v svetu bodisi v puščavi, ali v samostanu, so se prizadevali živeti vsak trenutek za Boga. Če napravimo čisti in popolni namen izvršiti vselej Njegovo voljo (Baraga je ti dve besedici posebej podčrtal) za vodilno načelo vsega svojega življenja, posvetimo s tem Njemu vse svoje trenutke, celo svoj obed, svoj počitek, svoj

pogovor in karkoli že delamo; vsa naša dela postanejo tako popolna. Da pa to popolnost dosežemo, moramo križati v svojem srcu vse neredno samoljubje, če ne se bo to utihotapilo v naša dejanja in izpodrinilo na tihem od tam Boga. Prizadevati si moramo odstraniti vsako oviro, ki bi mogla zabraniti popolno vladanje božje ljubezni v naši duši, ter moramo moliti in si prizadevati z vso silo za to, da bi stalno rasla ta ljubezen v nas. Če navdihuje prava ljubezen našo dušo, bo ta vodila in posvečevala vsa naša dejanja. S pravo ljubeznijo v duši se bomo goreče prizadevali častiti Boga v vseh svojih opravilih ter iskreno žrtvovali in sebe in vse, kar delamo, v ta namen ponavljajoč v začetku vsakega dejanja: Posvečeno bodi Tvoje ime, tako od mene z vso mojo močjo in sposobnostjo, kakor od vsega stvarstva, zdaj in vekomaj. Ali: Zgodi se Tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji; izvršena bodi vselej od mene in v meni in v vseh drugih Tvoja volja z najbolj gorečo ljubeznijo in s čistim namenom, kakor jo vrše blaženi angeli v višavah, o Bog mojega srca, moj Bog in moje Vse!" Škoda, da nisem mogel z gotovostjo prebrati Baragove opombe k tej strani v njegovem kazalu. Najbrž je zapisal: "pag. 563 vortefflich (str. 563 izvrstno)."

V Življenjepisu svetega škofa Kutberta (zv. 1/3, str. 627) si je Baraga zaznamoval ob robu in podčrtal besede: "S tem, da je tesno zedinil (povezal) svojo dušo z Bogom, čigar voljo je iskal in želel izvršiti v vseh rečeh, je postal slep za vse svetne zapletljaje."

Da doseže tudi zase to milost, si je začrtal in malo popravil molitev sv. Klimaka (zv. 123, str. 681). "Moj Bog, ne želim nič drugega na tem svetu kakor biti tako trdno povezan s Teboj z molitvijo, da bo nemogoče biti ločen od Tebe, drugi naj hrepene po bogastvu in časti, zase si želim samo eno stvar: biti povezan s Teboj in pričakovati le od Tebe vso blaženost in mir."

MARCH 31.]

S. BENJAMIN, M.

681

incorporated them with his charity, he displays in their exterior, as in the reflection of a mirror, the brightness and serenity of their souls: even as Moses, being honored with a sight of God, was encompassed round by his glory." St. John Climacus composed the following prayer to obtain the gift of charity: "My God, I pretend to nothing upon this earth, except to be so firmly united to you by prayer, that to be separated from you may be impossible: let others desire riches and glory: for my part, I desire but one thing, and that is, to be inseparably united to you, and to place in you alone all my hopes of happiness and repose."

To molitev si je nato zaznamoval Baraga v svojem kazalu: "681. Oratio S. J. Cl. (str. 681, Molitev sv. Janeza Klimaka)." Popravil je "you" v "thee", ker je imel najbrže občutek, da je "you" preveč odmaknjen; prim. slovenski izraz "Vi" in "Ti"!

Na strani 116 (zv. 7/9) popisuje Butler telesne nadloge sv. Kamila.

Mučile so ga razne bolezni: 46 let je imel odprto rano na nogi, 38 let kilo, ki jo je dobil, ko je stregel bolnikom, strašno so ga bolelali kurja očesa na podplatih; imel je hude bolečine v ledvicah in predno je umrl, ni imel dalje časa nobenega teka. Pri vsej tej kopici bolezni pa ni dopustil, da bi mu kdo stregel. Ponavljal je le pogosto besede sv. Frančiška: "Toliko je sreča, ki jo pričakujem, da je vse trpljenje zame užitek." Baraga je tu pripisal italijansko prvotno besedilo:

"E' tanto il bene che aspetto,
che ogni pena mi e diletto."

Isti izrek je zapisal Baraga na podobico, ki jo sedaj hrani Baragova zveza v Marquettu. Tudi o sv. Magdaleni de Pazzis se pripoveduje, da je prepevala v svojem trpljenju psalme in pristavljala od koncu vsakega psalma besede sv. Frančiška.

V zvezku 10/12, str. 162 pripoveduje Butler, kako je tolažil kralj Edvard na smrtni postelji svojo dobro kraljico: "Ne jokaj se, draga hčerka. Ne bom umrl, temveč živel. Odhajam iz dežele umirajočih, upam pa videti srečo Gospodovo v deželi živih." V svoje kazalo je vpisal Baraga to stran s pripombo: "Sehr schön (162, zelo lepo)."

Gledati Boga v nebesih, to je največja nezaslužna sreča, ki jo je Baraga z globoko vero pričakoval zase in za svoje verne kristjane. V kazalu k zvezku 10/12 je zapisal stran 246 z opombo: "dankbar (hvaležen)". Na tej strani opisuje Butler življenje sv. Artemija, mučenika, ki je služil na dvoru arijanskega cesarja, kjer je napredoval

Sodba protestanta

Prev. P. B.

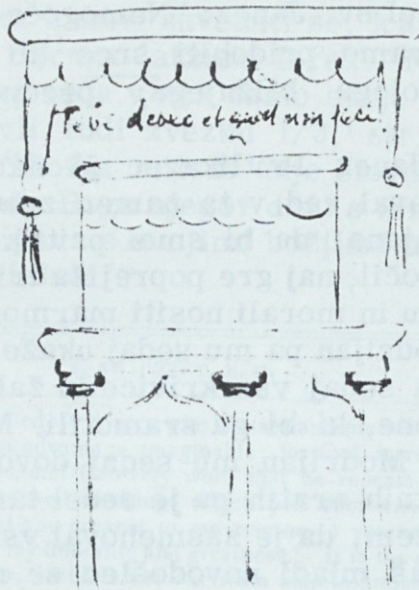
Naš ameriški misijonar, Mariborčan pater Weninger iz družbe Jezusove, pripoveduje v svoji knjigi „Katholicismus, Protestantismus und Unglaube“ naslednji pogovor:

Pred več leti sem srečal častnika francoske konjenice v Minnesoti na meji meji Indijancev Sioux (Su). Častnik se je boril v Parizu proti vstašom prav tedaj, ko sem potoval jaz v Ameriko. Bil je od rojstva protestant, pa je imel za ženo katoličanko. Prišel me je obiskat. Med pogovorom o veri mi pa pravi:

- Kar mi pri katoličanih najbolj dopade, je to, da časte Marijo z velikim spoštovanjem in prisrčnostjo. Sam sem protestant, je pristavil, toda rad poslušam, kadar moli moja žena z otroci: „Sveta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri.“ Poslušajte, je nadaljeval, kaj se mi je pripetilo nekoč v Parizu. Bila je delavska revolucija l. 1848. General Bignan prijezdi pred mojo hišo ter zavpije: „Ven, prijatelj, na barikade!“ Napravil sem hitro svojo oporoko, objel ženo in svoje otroke ter odjezdil proti vstašem. Bil je strašen trenutek. Bojeval sem se v marsikateri bitki v Alžiru, ali one niso bile ničesar v primeri s pocestnim bojem. Ko so sikale tako trumoma krogole okoli mene, sem se spomnil molitve svojih otrok! Na konju, sredi bojnega meteža, sem klical proti nebu: „Sveta Marija, mati božja, prosi zame!“ In čudovito! Iz stotin smrtnih nevarnosti sem srečno odnesel svoje pete.

do visokih časti in bil torej v veliki nevarnosti, da omahne in pade v pekel: "Toda vsemogočna roka božja ga reši pred to nevarnostjo in ga popelje v večno blaženost potom slavnega mučeništva. Pogled na nevarnosti, katerim je bila naša duša izpostavljena in ki so pretile nas večno pogubiti, nas mora napolniti z najglobljimi čustvi hvaležnosti, ljubezni in poveličevanja za neskončno in čez vse nezaslužno usmiljenje, ki nas je obvarovalo. Ali ne bi morali kar začeti in ne nehati prepevati pesmi poveličevanja in zahvale?"

V tem duhu je treba tudi razlagati Baragovo risbo v kazalu (zv. 1/3 Škofovega prestola za napisom pod nebom - baldahinom: "Tibi debeo et quod non feci" (Tebi dolgujem tudi to česar nisem storil)", to je: da nisem padel in se pogubil.

To razlago najdemo potrjeno v zvezku 7/9, str. 187. K Življenjepisu sv. spokornice Marije Magdalene je pripisal Baraga iste besede s pripombo, da je to izrek sv. Avguščina: "Isti nagib hvaležnosti ne sme biti manj močan pri onih, katere je božja milost ohranila v stalni nedolžnosti, ker bodisi da nam Bog izkaže svoje usmiljenje s tem, da nam grehe odpusti, bodisi da jih v nas vnaprej prepreči (te zadnje besede je Baraga podčrtal in dodal zvezdico z opombo!). Njemu dolgujemo popolnoma milosti, katere prejemo".

sacrifice. This same motive of gratitude ought to have no less weight with those who, by God's singular grace, have always preserved their innocence; for whether God shows mercy by pardoning sins or by preventing them in us, we are totally indebted to Him for the grace which we receive. Upon this great principle, St. Austin addresses the Pharisee who despised our holy penitent, in the following words: "O Pharisee! to say you are less indebted

* *Tibi debeo et quod non feci. (S. Aug.)*

Baraga si je zelo prizadeval, da si ohrani svoj prvotni namen: delati za čast božjo in zveličanje bližnjega. Zato si je začrtal naslednje besede sv. Janeza Pritlikavca z opombo NB (dobro si zapomni):

laugh, now it costs me nothing to be reviled?" Hereupon the old man replied; "Welcome to the schools of philosophy: you are worthy of a seat in them." The saint added: "Behold the gate of heaven. All the faithful servants of the Lord have entered into this joy by suffering injuries and humiliations with meekness and patience." To recommend tenderness and charity to those who labor in converting others to God, he said: "It is impossible to build a house by beginning at the top in order to build downward. We must first gain the heart of our neighbor before we can be useful to him."

"Glejte vrata nebeška. Vsi zvesti služabniki Gospodovi so vstopili v to veselje s tem, da so krotko in potrpežljivo trpeli krivice in poniževanja." Da bi priporočil onim, ki se trudijo v spreobračanju drugih k Bogu, je rekel sv. Janez: "Nemogoče je graditi hišo od vrha navzdol. Najprej moramo pridobiti srce (to besedo je Baraga še posebej podčrtal) svojega bližnjega, predno mu moramo biti koristni."

Sveti puščavnik Janez Pritlikavec je namreč zelo priporočal ponižnost in pripovedoval rad v ta namen zgodbo o mladeniču, ki je prosil slavnega modrijana, da bi smel priti k njemu v šolo v Atene. Modrijan pa mu je naročil, naj gre poprej za tri leta med zločince, ki so delali v kamnolomu in morali nositi marmor k reki. Po treh letih se mladenič vrne. Modrijan pa mu sedaj ukaže, naj gre tja še enkrat za tri leta in prenaša sedaj vse krivice in žalitve brez ugovarjanja, ter naj celo plačuje one, ki bi ga sramotili. Mladenič izvrši, kakor mu je bilo naročeno. Modrijan mu sedaj dovoli priti v Atene v šolo modrijanov. Pri mestnih vratih pa je sedel tam stari možiček, ki je imel svojo zabavo v tem, da je zasmehoval vsakega, ki je prihajal v Atene v ta namen. Naš mladi novodošlec se ni niti opravičeval niti razjezil, ko je moral poslušati nesramne žalitve, temveč se je zarežal. Vprašan, zakaj se smeje, prve vzrok: Tri leta sem plačeval vsakega, ki je ravnal z menoj, kakor delaš sedaj ti, pa bi se sedaj ne smel smejati, ko me sramotenje nič ne stane." Nato mu odvrne stari možiček: 'Dobrodošel v šolo modrosti. Ti si vreden sedeti med modrijani'."

Nato je pristavil svetnik (sv. Janez) svoj zgoraj omenjeni nauk. V svojem kazalu je pristavil Baraga najbrže besede "Uberw. (?) / trial etc (Premagovanje, preiskušnja, its.)".

Podobno si je začrtal Baraga na str. 423 (zv. 1/3) v življenjepisu sv. Porfirija tale odstavek:

A true disciple of Christ, by a sincere spirit of humility and distrust in himself, is, as it were, naturally inclined to submission to all authority appointed by God, in which he finds his peace, security, and joy. This happy disposition of his soul is his secure fence against the illusions of self-sufficiency and blind pride, which easily betrays men into the most fatal errors. On the contrary, pride is a spirit of revolt and independence: he

"Pravi Kristusov učenec je odkrito ponižen in ne zaupa samemu sebi in je takorekoč naravno pripravljen pokoriti se vsaki oblasti, ki je od Boga, v čemer najde svoj mir, svojo varnost in svoje veselje. To srečno razpoloženje njegove duše je varna obramba proti domišljavosti, da ne potrebuje pomoči, in proti ošabnosti, ki lahko zavede človeka v pogubne zmote."

V kratki črtici življenja in naukov bl. Ilija ali Egidija iz reda sv. Frančiška (zv. 7/9, str. 108), si je Baraga podčrtal njegove, tu razprto tiskane besede: "Človek je ponižen, če se zaveda, da je vse, kar prihaja od njega, dobremu nasprotno. Ena veja te ponižnosti je pripisovati Bogu vse, kar ima človek dobrega, in priznavati, da izvira vse slabo od človeka. Človek je bogat samo zaradi božjih darov. Te mora ljubiti, zaničevati pa mora sebe, kaj je večjega za človeka kakor zavedati se, kaj dolguje Bogu." Ob robu je pristavil tu Baraga latinski izrek: "Nil praeter sua Deus in nobis dona coronat (Bog večja v nas samo svoje darove)".

Isti izrek je pristavil tudi zvezku 1/3, str. 493, k nauku sv. Štefana iz Grandmonta: "Božja milost daje človeku najprej spodbudo Boga častiti. Človek vrača Bogu njegov dar: s tem pa da Boga naprej slavi, ga Gospod kar obsipava s svojimi božjimi milostmi, t. j. toliko raste ljubezen v človekovi duši."

MARCH 1.]

S. SWIDBERT, B. C.

493

To which the saint replied: "A man who blesses and praises God receives from thence the highest advantage imaginable; for God, in return, bestows on him all his blessings, and for every word that he repeats in these acts, says: 'For the praises and blessings which you offer me, I bestow my blessings on you; what you present to me returns to yourself with an increase which becomes my liberality and greatness.' It is the divine grace," goes on this holy doctor, "which first excites a man to praise God, and he only returns to God his own gift: yet by his continually blessing God, the Lord pours forth his divine blessings upon him, which are so many new increases of charity in his soul."

Nil praeter sua Deus in nobis dona coronat

Ljubezen pa ne obstoja v čustvih. Baraga se je tega dobro zavedal. V svojem kazalu k zvezku 7/9 navaja na strani 12 in 226 s pripombo "Most perfect state (najpopolnejši stan) ter spre "Perfect State = 226". Na strani 226 opisuje Butler življenje sv. Marte, sestre Lazarja in Marije v Betaniji, ki je stregla Gospodu; na strani 12 pa omenja, da uči sv. Tomaž Akvinski iz zglada Jezusovega, blažene Matere božje in svetih apostolov, da je sam po sebi oni stan najbolj popoln, ki združuje Martina in Marijina opravila, ali aktivno (delovno) in premišljevalno življenje. Baraga je podčrtal besede: "in itself the most perfect".

Butler omenja na strani 690, da je sestavil sv. Ciprijan spis o Miloščini in dobrih delih (Baraga to podčrtal), kjer goreče spodbuja deliti miloščino in opravljati dela usmiljenja, kakor je to zapovedano

v Svetem pismu in tudi kot sredstvo doseči božje usmiljenje. Sv. Ciprijan pravi, da je skrajno neopravičljivo prihajati k sveti daritvi ali kazati kakor da obhajaš Gospodov dan, pa ne darovati za uboge. Proti ugovorom, ki jih narekuje pohlepnost, češ da si izvzet, ker moraš preskrbeti mnoge otroke, odgovarja, da ta okolnost to dolžnost le še poveča. Taki izdajajo prave interese svojih otrok, ko jih napačno uče ljubiti bolj mamona kakor Kristusa, in ki jim ne izprosijo božjega varstva z vero (molitvijo) in miloščino.

V zvezku 7/9, str. 133 popisuje Butler življenje sv. Aleša: "Preoblečen je odpotoval (Baraga je to podčrtal in pristavil "17 years - 17 let") v daljno deželo. Živel je v skrajni revščini, stanoval je v kolibi, ki se je držala cerkve posvečene Materi božji. Ko so tam odkrili, da je odlična oseba, se je vrnil domov, kjer so ga sprejeli kot ubogega romarja. Živel je nekaj časa (Baraga je tu pristavil: "drugih 17 let") neznan v očetovski hiši in nepremagljivo, potrpežljivo in molče prenašal sramotenje in slabo ravnanje od strani domače služinčadi."

K stavku: "Od dobrodelnega zgleda svojih pobožnih staršev se je naučil (sv. Aleš) že v nežnih letih, da nam za vselej ostane (Baraga podčrtal) bogastvo, ki ga razdelimo med uboge." je pristavil Baraga latinski izrek: "Quidquid dederis pauperibus, tu habebis; quod non dederis, habebit alter (karkoli razdaš ubogim, boš imel ti; kar ne razdaš, bo imel drug človek)".

the ties which held him in the world. In disguise he travelled into a distant country, embraced extreme poverty, and resided in a hut adjoining to a church dedicated to the Mother of God. Being, after some time there, discovered to be a stranger of distinction, he returned home, and being received as a poor pilgrim, lived some time unknown in his father's house, bearing the contumely and ill treatment of the servants with invincible patience and silence. A little before he died, he by a letter discovered himself to his

17 years

other 17 years

* Quidquid dederis pauperibus, tu habebis; quod non dederis, habebit alter

V kazalu zvezka 7/9 je zapisal Baraga stran 613 s pripombo "trostlich (tolažilno)". Kaj je bilo za Barago tako tolažilno? Oglejmo si stavek, ki ga je Baraga začrtal na tej strani 613, t. j. Butlerjevo opombo k življenjepisu egiptovskega opata sv. Pambo: "Izredne strogosti sv. Antona (puščavnika) ali sv. Pambo niso primerne za osebe zaposlene v svetu; so celo nezdružljive z njihovimi dolžnostmi; toda vsakemu človeku je mogoče odtrgati se od neurejenih strasti in od navezanosti na stvari in si pridobiti čisto in sveto ljubezen božjo (te besede je Baraga posebej podčrtal!), ki si jo more napraviti za načelo svojih misli in vsakdanjih opravil in ki lahko napravi svet ves potek njegovega življenja. Tega so zmožni s pomočjo božje milosti, vsi ki imajo srce. V katerikoli okoliščine smo postavljeni, povsod imamo priliko krotiti svoje strasti in obvladati svoje čute s pomočjo

pogostega zatajevanja, priliko imamo paziti na svoje srce z izpraševanjem svoje vesti, priliko imamo očistiti svoja nagnenja z resno zbranostjo in molitvijo, priliko imamo zediniti svojo dušo z Bogom s pomočjo stalnih zunanjih in notranjih del ljubezni." Za Baraga je bilo tolažljivo, da mu ni treba posnemati strogosti puščavnikov. V kazalu k zvezku 10/12 pa si je zabeležil z opombo NB (dobro si zapomni) strani 241, 381 in 627. Na strani 381 tega zvezka je življenje sv. škofa Karla Boromeja. Baraga si je zaznamoval tu naslednji odstavek: "(Sv. Karel Boromej) je rekel: 'Škof nikoli ne sme iti na sprehod niti sam, niti z drugimi.' Nekateri ljudje so mu dopovedovali, da je rekel neki zelo izkušeni in pobožni vodja, da si mora dovoliti človek na splošno vsako noč 7 ur počitka. Na to je odgovoril: 'Škofa je treba od tega pravila izvzeti.' Ko so mu dopovedovali, da mora brati nekatere časopise, da bo vedel, kaj se dogaja in bo znal ravnati ob določenih prilikah, in da bi lahko žrtvoval tu pa tam kake 3 ali 4 minute v ta namen, je odgovoril, da mora škof popolnoma posvetiti svoje misli in svoje srce preišljevanju božje postave, kar ne more storiti človek, ki napolnjuje svojo dušo s praznimi svetnimi zanimivostmi; - - -"

Kaj bi le Baraga rekel, če bi videl po naših domovih moderne tednike ali celo televizijske aparate. V istem kazalu zv. 10/12 si je zabeležil tudi naslednje: "177: Romance." Na tej strani si je začrtal pri življenjepisu sv. Terezije naslednji odstavek: "Najbolj nevarna zanjka, v katero je zašla, so bile brezplodne knjige in ošabna družba. Ljubezenske in pravljичne zgodbe pustolovskih vitezov so bile tedaj v Španiji v modi." Dušni svetovalec sv. Terezije je bil sv. Peter iz Alkantare. Na strani 241 v istem zvezku piše Butler, kako ji je ta svetnik zaupno pripovedoval o strogem spokornem življenju, ki ga je sam živel skozi 47 let. Sv. Terezija je morala namreč veliko pretrpeti, ker si je prizadevala za prvotno strogost karmeličanskega reda.

Na strani 627 pa piše Butler o sv. Petru Hrizologu, da so vse njegove še ohranjene pridige zelo kratke; bal se je namreč utruditi pozornost poslušalcev. Kljub temu pa, da so izredno kratke, je v njih velika eleganca, besede so zelo primerne, preproste in naravne, opisovanje je lahko in jasno. - Človek se spomni pri tem opomina, ki ga je dal Baraga gospodu Mraku: "Bodite naravni!" Sam je bil naraven in preprost, vendar pa natančen v malem. Njegov indijanski slovar, da so pisane indijanske besede po enem kopitu, čeprav je sestavljal slovar z nujnimi presledki vsaj 17 let. Na strani 112 (zv. 7/9) je Baraga pripisal ob robu latinski izrek: "In minimus perfectum (čez je še zapisal: fidelem) esse magnum est. (Biti popoln (zvest) v malih rečeh. Tu piše namreč Butler, da ne sestavlja sv. Bonaventura, veliki mojster duhovnega življenja krščansko popolnost toliko v heroične vaje redovniškega stanu, kot v to, da dobro opravljamo

svoja navadna opravila. Najbolj popoln je redovnik, ki vrši vsakdanje reči na popoln način. Stalna zvestoba v malih rečeh je velika in heroična krepost."

Baragi je ugajal tudi zgled sv. Frančiška Borgia: (zv. 10/2, str. 109): "Sv. Frančišek se je rad mudil posebno v družbi najbolj krepostnih oseb, toda vljuden in potrpežljiv je bil do vseh: nikolini govoril slabo o nikomur ali dopustil, da bi drugi to delali v njegovi prisotnosti. On ni poznal zavisti, častihlepja, razkošja, razsipanja in hazardnih iger, strast, ki so prepogosto v modi na dvorih. Proti tem se je kar najbolj zavaroval." Baraga je tudi ta odstavek zase začrtal. 29. dec. 1855 beremo v njegovem dnevniku: "Neprijetne čenčarije. Pustil sem hrano pri Ab (botu) in jo bom jemal pri gospej Todel." Drugič je prišla k njemu neka ženska in začela pripovedovati stvari o sosedni dekli. Baraga jo je takoj prekinil. "I stopped her, and would not listen to those stories." Prekinil sem jo in nisem maral poslušati teh čenč. (Dnevnik 8. marca 1860). Zato Baragi tudi ni ugajalo, kar je bral v življenjepisu sv. Ignacija (zv. 7/9, str. 245). Tu omenja Butler redovno pravilo jezuitskega reda. K naslednjemu odstavku je pripomnil Baraga v svojem kazalu: "abscheulich (odurno)": "Nobenih posebnih telesnih mrtvičenj ne zapoveduje družbeno redovno pravilo, razen dveh najbolj popolnih vaj notranjega mrtvičenja. Suarez na dolgo razpravlja o dolžnostih svojega reda in imenuje svoj red zaradi teh dveh pravil najstrožji red. Prvo je pravilo razodevanja. S tem se vsak član obveže odkrivati predstojniku svoja notranja nagnjenja; drugo je to, da je odpove vsak jezuit svoji pravici do dobrega imena pri svojem predstojniku, t. j. s tem daje dovoljenje vsakemu sobratu takoj naznaniti predstojniku vse pogrške, za katere bi vedel, ne da bi se mu bilo treba držati pravila, da je treba najprej med štirimi očmi posvariti, kakor zapoveduje bratska ljubezen, razen če se je kdo tej svoji pravici odpovedal."

Človek se nehote spomni ob Baragovi pripombi "abscheulich (ostudno)", da je občutil Baraga to pravilo na svoji koži. Danes je to pravilo tudi v redu samem odpravljeno, ker navada je železna srajca. Pri jezuitskih predstojnikih v New Yorku in Rimu pa so bila merodajna in zadostna pisma patra Meneta, ki je bil nagle sorte in se je motil. Ta pisma pa so zadostovala, da je bil Baraga brez vprašanja obsojen in prepuščen sam sebi v Saultu.

Precej strani je Baraga zabeležil s pripombo "double mon(astery) = dvojni samostan)". Poleg tega najdemo še posebej opombo: "P. Weikamps." L. 1855 je namreč sprejel v svoj vikariat redovno družbo tretjerednikov in tretjerednic iz Chicage. Obe redovni hiši blizu Cross Village-a je vodil ustanovitelj John Bapt. Weikamps sam, ki je bil precej čudak. Pri Indijancih ni bil priljubljen. Bil je trdega nemškega značaja in ni 'čudno', če so da zlobno opazovali in hudobno tolmačili njegove nujne obiske ženskega samostana. Baraga mu je

moral končno odvzeti župnijo Križne vasi in mu prepovedati vsak stik s sestrami (Letters 1862, 9. junija). Dolgo pa je poprej iskal v Življenju svetnikov kaj naj napravi. V zvezku 7/9, str. 91 opisuje Butler življenje sv. Brigite. L. 1344 je ustanovila velik samostan za nune v Vadsteni na Švedskem, poleg tega samostana pa tudi hišo za redovnike, da bi ne bile nune brez dušnega vodstva in svete maše. Baraga si je začrtal tu odstavek: "Moški in ženski samostan sta ločena potom nekršljive ograje, sicer se pa držita drug drugega tako, da imata skupno isto cerkev (B. podčrtal posebej). Nune opravljajo svoje molitve zgoraj na svojem koru, menihi pa spodaj v cerkvi, toda tako da drug drugega ne vidijo... Nekaj dvojnih samostanov obstoja še v Flandriji, eden na Danskem, okoli 10 v Nemčiji (to je Baraga tudi še podčrtal)---".

Na strani 302 (28. okt.) si je Baraga začrtal primer sv. Telehilde, opatinje nunskega samostana v Joarre. Tudi njen samostan je bil dvojni samostan (double monastery), najbrž po gornjem zgledu. Isti primer je našel Baraga naveden spet v zv. 7/9, str. 455: "dvojni samostan v Joarre (tako!). Vprašanje je, če je Baraga opazil, da je to isti primer? Najbrž ne..

Še bolj podoben Weikampovemu primeru je bil naslednji slučaj, ki ga je Baraga podčrtal za str. 364 (zv. 10/12): "(Sv. Venefrida) je vstopila v nunski samostan v Debingshire-u. Samostan je vodil zelo sveti opat Elerij. Samostan je bil dvojen... Leland pravi o Eliriju sledeče: "Prav gotovo je, da je sezidal samostan v dolini Cluide, ki

---

Francoski ambasador v Stockholmu na Švedskem je zbolel. Bil je katoličan, zato se je nekdo pošalil z njim:

„Recimo, da umrjete v protestantski deželi? Ali ne bi bilo prehudo, da bi se vaši ostanki pomešali z ostanki krivovercev?“

„Ne!“ je odgovoril ambasador. Naročil bi pa, naj skopljejo moj grob malo bolj globoko. Tako bi počival med vašimi predniki, ki so bili tudi katoličani.“

Nemški pesnik Werner je bil rojen in vzgojen protestant. Pozneje je prestopil v katoliško Cerkev. Na dvoru so bili radi tega nevoljni. Nekdo ga je grajal:

„Nimam rad ljudi, ki spreminjajo vero. Zdi se mi, da to ni prav.“

„Jaz sem istega mnenja,“ je odgovoril Werner. „Prepričan sem, da je Luter zelo napačno ravnal, ko je spremenil vero. Zato sem se vrnil v vero, ki jo je on zapustil.“

Mož, ki je bil podvržen globoki melanholiji, je prišel k psihiatristu. Po skrbnem spraševanju mu je zdravnik svetoval:

„Vi ne potrebujete nobenega zdravljenja in ne zdravil. Potrebujete več zabave. Svetujem vam, da se udeležujete predstav komedijanta Grimaldija.“

„Moj Bog!“ je vzdihnil bolnik. „Jaz sem Grimaldi.“

je dvojen in kjer je bilo mnogo redovnih oseb obojega spola', itd."

Na koncu postavimo še molitev oziroma vzdih sv. Tomaža iz Villanove (str. 712, zv. 7/9). Butler omenja, da je ta svetnik goreče ljubil Boga in Našega Odrešenika in nato navaja njegov vzklik: "O čudovita dobrota, Bog nam obljublja nebesa kot plačilo za svojo ljubezen. Ali ni njegova ljubezen sama veliko plačilo? blagoslov najbolj zaželjiv, najbolj ljubezniv, najbolj blag. Toda vrh tega čaka ljubezen še povračilo. Očudovita preobilica dobrote!" Baraga je tudi to molitev zase začrtal kakor vidite.

Nothing can be more vehement or more tender than his exhortation to divine love. "O wonderful beneficence!" he cries out; "God promises us heaven for the recompense of his love. Is not his love itself a great reward? a blessing the most desirable, the most amiable, and the most sweet! Yet a recompense, and so immense a recompense, further waits upon it. O wonderful excess of goodness! Thou givest thy love, and for this thy love thou bestowest on us paradise. Such and so great a good is thy love, that

Kako je prebiral Baraga to Življenje svetnikov, nam kaže njegova opomba na str. 476, zvezek 1/3. Tu pripoveduje Butler, koliko kristjanov se je spreobrnilo, ko je uslišal Bog prošnjo sv. Porfirija in njegovih kristjanov in poslal dežja, in zaradi drugih čudežev. Baraga je seštel število spreobrnjenecv. Bilo jih je vse skupaj 345. Pristavil je IHS kakor vidite na kopiranem izrezku.

of divine praise. But at their return to the city they found the gates shut against them, which the heathens refused to open. In this situation the Christians, and St. Porphyrius above the rest, addressed almighty God with redoubled fervor for the blessing so much wanted; when in a short time, the clouds gathering, as at the prayers of Elias, there fell such a quantity of rain that the heathens opened their gates, and, joining them, cried out: "Christ alone is God: He alone has overcome." They accompanied the Christians to the church to thank God for the benefit received, which was attended with the conversion of one hundred and seventy-six persons, whom the saint instructed, baptized, and confirmed, as he did one hundred and five more before the end of that year. The miraculous preservation of the life of a pagan woman in labor, who had been despaired of, occasioned the conversion of that family and others, to the number of sixty-four.

176
105
64
345
1885

Svetovalci sestre Antonije

Baraga si je iskal svoje svetovalce med svetniki in se je navzel svetniškega duha. O njegovi sestri Antoniji pa tega ne moremo trditi. Imela sta iste starše, pa sta zrasla v popolnoma nasprotno smer. Antonija je umrla baje kot zagrenjena metodistovka. (Prim. : P. Hugo Bren: Prva Slovenka v Ameriki. Ave M. 1937, avg.). Sestri Antoniji pl. Hoeffern je manjkala od vsega početka njenega misijonskega poklica krščanska ponižnost. Lahko bi našla svojo srečo kot Baragova misijonska pomočnica, če bi ji bilo malo manj mar za visoko družbo in za milostne poklone. Indijanci so ji bili zoperni, saj najbrž niti niso razumeli kaj pomeni naslov "plemeniti". Pa tudi med katoličani v Ameriki ni bilo prave visoke, čislane gospode; Antonija pa je spadala v višjo družbo.

Baragov prijatelj gospod Klemen Hammer je objavil v Wahrheitsfreundu 21. nov. 1839 lepo poslovilno pesem za Antonijo, ko se je vkrcala "Antoniette de Hoeffern" na parnik "Erie", da se odpelje iz Detroita čez Erie v Buffalo: Vengo ad augurle un felice viaggio - Buon viaggio, stia bene! (Prihajam voščit Ti srečno pot, ostani zdrava!) Nato sledi nemška pesem. Pesem je spisal konca oktobra 1839. 5. dec. i.l. je prinesel W. F. pesem o vrnitvi iz Amerike (Heimkehr - Lied aus Amerika) za "Mad. Antoinette de Hoeffern, geb. Baraga (Gospo Antonijo pl. Hoeffern, roj. Baraga)" od istega pesnika.

21. dec. 1839 pa razvidimo iz pisma predsednika ameriške družbe s kožuhovino, da je prosila Antonija, naj se pošilje njena pošta na naslov: Mr. Wesselhoft, No 124 North 2nd Street, Philadelphia. Kdo je bil ta Wesselhoft, kjer je dobivala Antonija pošto še avgusta 1840? Odgovor najdete v tedniku Die alte und nene Welt, ki ga je tiskal in izdajal J. G. Wesselhoeft, No 124, Nord 2te Strasse (sic!), na zapadni strani v Philadelphiji. Bil je knjigarnar, tiskarnar in prodajalec pisarniških potrebščin. Imel je urade za nemške emigrante tu, v Baltimoru in v New Yorku. (Comptoir-povpraševalno pisarno za ljudi, ki iščejo delo in odprta službena mesta).

Bilo bi čisto naravno, da je prišel tednik Die alte und nene Welt Antoniji v roke. Tednik pa ni bil, kakor bi lahko pričakovali, versko brez barve, temveč odločno proti katoliški. Mogoče je bil tega kriv v prvi vrsti urednik Samuel Ludvigh, učitelj latinskega, nemškega in francoskega jezika, ki je ustanovil l. 1840 svoj časopis Wahrheitsforscher. 22. avg. 1840 pa še prinaša Wesselhoeftov tednik priporočilno pohvalo nekega preacher-ja (pridigarja) Hempel-na, voditelja nemške racionalistične občine v New Yorku: "Bilo bi lepo,

če bi občina pod vodstvom izobraženega in poštenega moža, kakor je Hempel, spet zacvetela, in bi nudila prosvetlenemu delu naših nemških someščanov priliko za temeljita spodbudna predavanja. Na to prinaša 26. sept. 1840 v celoti tak govor gosp. Hempel-na, ki ga je imel na nemško demokratsko - republikanskem shodu v New Yorku 11. avg. Kot zanimivost bodi tudi tu omenjeno, da je ravno v tej številki na prvi strani dolga črtica nekega Dunajčana o svojem doživetju blizu Gorice; kako je bil priča nekega umora v gostilni, kjer omenja tudi "ilirske roparje (rokovnjače)". 1. dec. 1838 pa je zanimiv članek: "Andreas Bernardus Smolnikar." Omenili smo že ironično Andreja Bernarda Smolnikarja kot Kristusovega apostola v našem listu. Ne moremo opustiti, sedaj ko smo prebrali njegove "denkwürdige Ereignisse (znamenite dogodke)" priporočite le te krščanskim občinam, naj pripadajo katerikoli stranki, čeprav sami preveč verujemo v racionalizem (razumstvo) in gledamo torej svet in človeka iz popolnoma drugega vidika kakor pa so ga gledali n. pr. dvanajsteri apostoli in trinajsti Andrej Bernard. Kljub temu priporočamo, da se je treba bojevati ravno z bogoslovnim orožjem proti papeški pošasti v Rimu, od katere je prišlo že mnogo nesreče in teme, da tako pomagamo polagoma do zmage luči bodisi med ljudsko maso, bodisi med drhaljo premetenih a zabitih duhovnikov, ki sedijo okoli prestola kakor plačani hudičevi vojaki. Luter je napravil pot in drug menih bi bil gotovo tudi v sedanjem stoletju, ki ne spada med najbolj razsvetljene, blagoslov za človeštvo, menih ki je dovolj bogoslovno naobražen in ima potrebno energijo vplivati s svojimi spisi na zagamane vladarje in škofe in na verno ljudstvo s tem da dokaže da je Njegova svetost v Rimu popolnoma nepotrebna. - Smolnikar se je posvetil kot katoliški profesor mnogo let učenju grškega in hebrejskega jezika in Svetega Pisma. Iz cerkvenih očetov, vezanih v svinjino, mu je postalo marsikaj jasno, kar bo gotovo prispevalo k temu, da se bo lahko uničila nezmotljivost svetega Očeta. Pot ljudi k preprostemu svetišču razuma je dolga in - neredkokrat se borimo proti prividu s prividom. Smolnikar se lahko tolaži in si domišlja, da je božji poslanec, zaradi kogar so se dogodili čudeži; radi ga pustimo v njegovi veri in smo zadovoljni, če vodijo njegova sredstva k cilju. Mi se borimo za duhovno svobodo človeštva z orožjem mrzlega razuma, ki ne mami domišljijo s čudodejnimi predstavami, temveč gleda na svet prostodušno in veselo ter ga uživa. Smolnikar ga gleda z očmi vere, kar navadno globlje prodira med množice, kakor pa tako krasna načela razuma, katerih se vse boji. Torej, berite dela novega apostola, odpovejte se papežu in se zedinite polagoma iz zmešnjav ločin (sekt) v eno občestvo preprostega in krasnega nauka nazareškega reformatorjā ter se odpovejte farški krami zunanje Cerkve! - Na nujno Smolnikarjevo prošnjo bomo objavili ob priliki

nekaj za bralce. Oni, ki mislijo kakor mi, pa naj preberejo stvar vsaj zaradi raritete (nenavadnosti) ter naj zdihujejo, ker je človeštvo še tako daleč za luno."

15. dec. 1838 prinaša Der Alte u. Neue Welt 3 kolone dolgo pismo samega A. B. Smolnikarja: "Offenbarung (Razodetje skrivnosti, ki jo je zaupal apostol Janez kristjanom, ki pa je ostalo vsa stoletja prikrita do 20. nov. letos." Tu omenja da bi se morali ljudje odzvati njegovemu članku, ki ga je objavil v njujorški Staatszeitung 4. jul. t.l. 22. dec. 1838 prinaša Der Alte u. Neue Welt, ostali del tega pisma, ki so ga bili po pomoti izpustili, "da si ne nakopljemo prekletstva" hudomušno pristavlja urednik. 30. marca 1839 se urednik malo opravičuje pred protestanti in potem da besede nekemu protestantu, ki piše da je treba vzeti Smolnikarja resno, ker je učen človek.

Toda ne samo urednik Samuel Ludvigh temveč tudi Wesselhoeft sam je bil odločno na strani nemških luterancev. 18. julija 1840 takole oglašča Lutrove knjige.

"Spet lahko dobite izvode dela Luther und dessen Reformation (Luter in njegova reformacija) - - -. Vsak prijatelj tega velikega reformatorja ne bi smel čakati nabavati si to zelo lepo, zelo poceni delo, ker služijo kot pravi okras v vsaki družinski sobi in gostilni. (podpisan) J. G. Wesselhoeft."

Urednik brezverec Samuel G. Ludvigh je napisal poleg drugih knjig tudi: Licht- und Schattenbilder (Sončne in senčne slike republikanskih razmer v Severni Ameriki --- 1846/47; Leipzig 1848). Tu omenja na strani 92, da je Wesselhoeft v Philadelphiji propadel kljub svoji pridnosti in da ima sedaj knjigarno v St. Louis-u. Ljudje so bolj uživali pri branju nabožnih knjig, posebno Svetega pisma, kakor ob takozvanih visoko literarnih produktih nemških brezvercev.

To je bila duševna hrana za razočarano misijonarko in plemenito gospo "de Hoeffern".

Prva Slovenka v Ameriki

Kolikor je doslej znano, je bila prva Slovenka v Ameriki Baragova sestra Antonija. Dne 12. jul. 1837, tedaj ravno pred sto leti, je v New Yorku stopila na ameriška tla. Ker ona ni bila samo prva ameriška Slovenka, ampak tudi prva slovenska misijonarka, je ta dvojni stoletni jubilej gotovo spomina vreden. Zato je prav, da se ga je Glasilo KSKJ, v daljšem članku spomnilo. Tudi Ave Maria noče molče mimo njega. Ne misli pa dosti pogrevati starih, že znanih stvari. Le dopolniti hoče, česar neznan člankar v Glasilu ni ugotovil, oziroma je napačno ugotovil, ker ni imel pred seboj novejših izsledkov.

Podpisani sem se že pred par leti lotil celotnega življenjepisa te prve ameriške Slovenke in prve slovenske misijonarke. Pri svojih raziskavanjih Baragovega življenja sem naletel na nove podatke o njej. Upal sem, da bom po nadaljnem brskanju mogel zamašiti še ostali vrzeli, ki jih je Dr. John C. Zaplotnik, njen prvi slovenski življenjepisec, moral pustiti odprte. Žal, da se mi to kljub vsemu popraševanju in dopisovanju ni posrečilo. A škoda bi bilo, če bi se zbrani paberki poizgubili. Nekaj sem jih že tu in tam porabil. Vporabil jih je tudi Dr. Fr. Jaklič, iz čigar knjige bi jih bil Glasilov člankar lahko povzel. Nekaj pa jih je ostalo še v mojih zapiskih. Naj jih ob tej jubilejni priliki povežem v celoto.

Antonija je bila najmlajši otrok v Baragovi družini. Pred njo je bil naš misijonar Friderik. Rodila se je 4. febr. 1803. Z 21 letom se je poročila. Vzela

je deželnega uradnika Feliksa Hoefferna pl. Saalfelda iz stare kranjske plemiške rodovine. Poročil ju je 31. maja 1824 v Ljubljani njen brat Friderik, takrat semeniški duhovnik. Po šestletnem srečnem zakonu je postala vdova brez otrok. Prav takrat si je Baraga utiral pot v ameriške indijanske misijone.

Sedem let pozneje je tudi Antonijo potegnil za seboj med Indijance. Ni pa res, da bi jo bil šele takrat ob svojem prvem obisku domovine, l. 1836 - 37, pridobil za svoj misijon. Ona se je že ob njegovih prvih misijonskih poročilih ogrela za to. Da prav resno, je razvidno iz tega, ker je že prej, preden je brata obvestila o svoji nameri, navezala stike z dunajsko Leopoldinsko misijonsko družbo. V uradu te družbe je takrat sedel g. Lichtenberg, ki se je ob istem ognjišču vnel za isti vzor. On se je sporazumno z Antonijo obrnil naravnost na generalnega vikarja cincinnatske škofije, Very Rev. Rese-ja, in mu razkril željo, da bi rada šla Baragi na pomoč. Ta je Baraga z dopisom 8. dec. 1832 obvestil o dveh novih misijonskih kandidatih. Lichtenberga je imenoma navedel. O Antoniji je dejal le, da je neka njegova sorodnica iz Avstrije. Morda sam ni vedel njenega imena.

To sporočilo iz škofije je Barago nemalo osupnilo. Prav nič ga ni bil vesel. Lichtenberga je kot misijonskega pomočnika gladko in odločno odklonil, češ, da bi ne vedel primerno zaposliti njegovega razboritega duha. Glede svoje sorodnice iz Avstrije je pa nujno zaprosil natančnejšega obvestila, kdo da bi bila.

Iz tega sklepam, da ga Antonija dotlej o svoji nameni še ni obvestila. A med tem, ko je čakal na odgovor iz škofije, je že iz domovine zvedel, da je ona tista sorodnica. Tudi nje si ni kar nič želel k sebi.

V svojem odgovoru Very Rev. Rese-ju, z dne 5. marca 1833 pravi: „Ona ne zna niti besedice francoski in se tudi ne bo nikoli dobro naučila. Kaj bi tedaj mogla dobrega storiti! Veliko nesrečo si bo nakopala, če pride.“ Nadalje piše: „Tako ko sem to zvedel, sem ji pisal. Nujno sem ji odsvetoval hoditi. Če jo moje pismo le še doma dobi, gotovo ne bo prišla.“ Sestri Amaliji, ki ga je 4. jun. 1832 o tem obvestila, je 29. jul. 1833 odgovoril: „Težko mi je, izredno težko, videti svojo prisrčno ljubljeno sestro tako daleč od mene. Toda, ker mi za blagor mojega misijona ni prav nič potrebna in bi mi bila celo odveč . . . moram zatirati svoja čustva... Rajši se Vam zdim hladan in brezčuten, ko da bi bil pred Bogom odgovoren, da sem delal proti svojemu prepričanju.“

Po tako odločni odklonitvi seveda Antonija ni več silila za njim. Slučaj je potem nanesel, da je svoje misli popolnoma drugam obrnila. Veliki Slovan Matija Čop, profesor in licealni knjižničar v Ljubljani, je začel gledati za njo, da jo poroči. Njegova tozadevna korespondenca nam je še ohranjena.. Toda preden je stvar dozorela za poroko, je prišel nov udarec usode. Dne 6. jul. 1835 je njen izvoljenec Čop v Savi utonil, komaj 38 let star. Zdaj je Antonija dodobra spoznala, da ji zemška sreča ni mila. Znova je začela misliti na odhod k bratu med ameriške Indijance.

Med tem so se tudi razmere brata -misijonarja bistveno izpremenile. Takrat se je ravno boril z začetnimi težavami v svojem novem misijonu v Lapointu. Te

so bile vse drugačne, kot v Arbre Croche, kjer je imel prvič priliko, lastno sestro dobiti za misijonsko pomočnico. Tam je imel jako pripravno misijonsko osebje na razpolago, kot se je 29. jul. 1833 sestri Amaliji pohvalil. Tu je bil popolnoma sam za vse. V pismu na svojega škofa 11. okt. 1835 toži: „Živim tu v jako neprijetnih razmerah, brez prijateljev, brez znancev, ločen od vsega civiliziranega sveta. . . Da bi mi ljubi Bog dal milost in moč, še to potrpežljivo prenašati.“

V tem težkem položaju mu je prišla sestra Antonija na misel. Zdaj bi mu bila njena ponudba dobrodošla. Bila bi mu gospodinja in misijonska učiteljica. Nimam dokaza, a mislim, da jo je sam povabil k sebi. Drugače bi mu ona v jeseni istega leta ne bila pisala, da bo le še par dni ostala v domovini, potem pa se bo odpravila na pot k njemu. Težko jo je čakal, a je ni bilo od nikoder in tudi nikakega nadaljnega obvestila ni prejel od nje. Že je mislil, da ga je to pot ona pustila na cedilu, ali pa da so se med tem njene razmere zopet bistveno spremenile. V negotovosti, kaj je ž njo, ji je pisal: „To ti pišem v negotovosti, si li v resnici že odpotovala, ali pa popolnoma opustila misel k meni priti. Če Ti te vrstice le še pridejo pred oči, Te prosim, predraga Antonija, pospeši svojo pot k meni. Še nikdar Te nisem tako želel pri sebi imeti in nikoli Te nisem še tako potreboval kot zdaj v svojem novem misijonu ob Lake Superior. Zdaj sem tu popolnoma sam, na tem lepem, zdravem in obljudenem otoku. . . Tu bi vodila šolo, saj bi se hitro vživela. Časne potrebe svojega Friderika bi imela na skrbi in se obenem lahko s pridom brigala za svoje dušno zveličanje. Mogla bi biti Marija in Marta v eni osebi. Pridi tedaj, predraga Antonija, če Ti je mogoče. . . Ako Te te vrstice še v Ljubljani dobe, preljuba

Antonija, in če bo samo od Tebe odvisno, ali prideš ali ne, prav nič ne dvomim, da boš prišla in Te bom naslednje poletje pričakoval. V slučaju pa, da bi Te ne bilo, bom sklepal, da ni od Tebe odvisno. Naj se tudi v tem dopolni na veke češčena volja božja.“

Toda poletje 1836 je prišlo in prešlo, Antonije pa ni hotelo biti, niti kakega poročila od nje. Misijonski služabnik Merlak, za katere ga se je Amaliji priporočil, je 17. jun. došel, a ni vedel ničesar povedati, da bi bila tudi Antonija na potu k njemu. Baraga se je bolj in bolj lotevalo prepričanje, da so spremenjene razmere prekrizale njen načrt, in se je že vdal v voljo božjo. Po mnogem kolebanju se je odločil, da osebno pohiti po podporo in sodelavca v domovino.

Dec. 7. dec. 1836 je dospel v Pariz, kjer se je radi natiska svojega čipevskega molitvenika nad mesec dni zamudil. Tu ga je čakalo veliko iznenadenje. Dne 8. jan. 1837 se mu predstavi sestra Antonija, ki se je v nekem tamkajšnjem zavodu učila francoščine. Slučajno sta se našla. Neki pariški list je dva dni prej prinesel vest, da se mudi v mestu sloviti indijanski misijonar iz Amerike, Friderik Baraga. Neki Antonijin znanec ji je to vest še gorko prinesel. Takoj ga je šla iskat in ga kmalu našla. Se razume, da je bilo veselje obeh veliko.

Domenila sta se, da ona ostane v Parizu, dokler on ne opravi svojih potov po Evropi, nakar bota skupaj odrinila proti Ameriki. Sredi maja je bil on zopet v Parizu. In 24. maja sta obenem z misijonskim služabnikom Andrejem Češirkom na novi močni jadernici odplula proti Ameriki. Po skoraj 50 dnevni burni vožnji so 22. jul. dospeli v New York. Ko je z drugo tovorno ladjo prispela še obilna Baragova prtljaga, so 2. avg. po kraljevem

Hudsonu nastopili pot proti končnemu cilju. Dne 24. avg. so došli v Mackinac. Tu je Antonija preko zime ostala pri ugledni družini Abbot, ker misijonska hiša v Lapointu še ni bila končana. Spomladi l. 1838, ko je bila jezerska plovba otvorjena in misijonski dom za silo urejen, je nadaljevala pot proti Lapointu, po katerem se ji je že tožilo.

Njeno tamkajšnje bivanje je bilo pa sorazmerno kratko. Niti poldrugo leto ni vztrajala pri bratu. Zgodovinarji splošno menijo, da je bila iz zdravstvenih ozirav prisiljena, kraj zapustiti. To pa ne drži. Vsaj glavni vzrok ni bil to. Baraga sam piše Amaliji 17. sept. 1838: „Še to Ti moram povedati, da se najina Antonija prav dobro uči. Ni bila še prav nič bolna. Tudi njen običajni glavobol jo je skoraj minil.“ Podnebje je tedaj prijalo njenemu zdravju bolj kot doma.

Glavni vzrok, da se ni mogla vkoreniniti, je bila njena osamelost. Spočetka, ko ji je bilo še vse novo in je imela še kolikortoliko družbe, je še šlo. Friderik se je bolj doma držal, ker je gradil novo cerkev. V pomoč sta bila njemu in njej kar dva misijonska služabnika rojaka, Merlak in Češirk, ki sta opravljala nižja gospodarska dela. Pozneje je pa Friderik začel zopet izletavati na daljše misijone. Merlak in Češirk sta ga drug za drugim zapustila, ker sta videla, da v njegovi misijonski službi nimata nikake časne bodočnosti. Mimogrede naj v Baragov kredit povemo, da dokler sta bila ta dva rojaka pri njem, ki seveda nista razumela francoski, še manj pa indijanski, je on v svoji gorečnosti za izročene mu duše ob nedeljah prav radi njih še slovensko pridigal. Tedaj en nov jubilej: Stoletnica prve slovenske pridige v Ameriki!

Ko je bilo te domačnosti konec in je morala Antonija prevzeti še vse skrbi za majhno ekonomijo, za kar kot plemkinja

ni imela ne veselja ne smisla, se je začela zanjo težka duševna kriza. Bolj med vrstami kot v vrstah ji je dajala duška v svojih pismih na Amalijo. Ko bi bila Friderikovega duha, presoajoč vse v luči večnosti, bi bila to krizo prestala. To pa ona nikoli ni bila. Že v Parizu se je najbolj naslajala v operah. V New Yorku, kjer je Friderik po možnosti misijonaril, je ona s precej kritičnim očesom proučevala ameriške kulturne razmere in se rada gibala v višji družbi. V Lapointu se je le takrat razživela, kadar je imela redko priliko, s kako primerno družbo kam izleteti.

Osamljenost jo je ubijala. V svojem pismu Amaliji 8. okt. 1838 se je značilno razbremenila: „Često je moj duh, čeprav imam proste roke, tako obremenjen, da mi je nemogoče pisati. V resnici, draga Malči, močnega duha je treba, ali pa neobčutnega srca za mirno prenašanje tega, kar tu vidim. Ali moraš pa biti Friderik, bitje, ki se komaj zemlje dotika. Vse nevšečnosti z veseljem sprejema, sebe sploh ne pozna in samo za nadnaravno živi... Ne pravim tega, da bi oplašila koga, ki se morda pripravlja za ameriški misijon. A ponavljam, trnjeva je pot in le tisti naj jo nastopijo, ki čutijo v sebi dosti duha in moči.“

Antonija tega duha in te moči ni imela. Odtod njena vedno večja zagrenjenost. Edino močna vera bi ji bila kos. To ji je

pa znani duševno bolni heretik Bernard Andrej Smolnikar s svojimi spisi že izpodkopal. Friderik ni imel toliko časa na razpolago, da bi jih bral, čeprav mu jih je Smolnikar vsiljeval. Antonija je pa v svoji notranji razoranosti z užitkom prebirala, čeravno ni vsega verjela. Saj je bilo toliko čudaškega v njih, da je lahko vsak spoznal: pisatelj mora biti duševno iztirjen. Da to branje ni šlo brez sledu mimo nje, priča konec njenega pisma Amaliji 5. apr. 1839. Ko je omenila, kaj Smolnikar piše o verskem praznoverju, dostavlja: „Bog zna, koliko praznoverja se še nas drži!“ Isto pismo sklepa: „Morda bom preveč povedala, če le še to rečem, meni je dobro, kar upam tudi od Vas čuti. Več ustno!“ Zadnji besedici kažeta, da je takrat dozorel v njej sklep, vrniti se v domovino.

Naslednje mesece je v Lapointu le še visela. Njen duh je snoval že novo bodočnost. Razume se, da jo je ta duševna kriza tudi telesno razrvala. A to je gotovo: glavni vzrok, da je zapustila brata, ni bila telesna bolezen, ampak duševna kriza. Kdaj je ta kriza dosegla svoj višek in kdaj je razodela bratu, da misli oditi, ne vemo natančno. Moralo je biti vsaj v zgodnjem poletju l. 1839.

Antonija se je namenila v domovino. To je razvidno iz dopisa R. Crooksove agenture v Lapointu 16. sept. 1839, v katerem ista prosi glavni urad v New

„Kajenje cigar ubija bacile“

„Da, a težko jih je pripraviti, da bi kadili.“

„Zakaj več ne poješ ob nedeljah na koru?“

„Neko nedeljo sem bil odsoten, pa me je nekdo vprašal, če so popravili orgle.“

„Ti in tvoja sestra sta dvojčka, ali ne?“

„Bila sva v mladosti. Sedaj pa je ona šest let mlajša.“

Yorku, naj ji izstavi „draft“ ček za pot v Evropo in poskrbi za njen varen prevoz. To se pa ni zgodilo. Zakaj ne, nam ni natančno znano. Morda ji je imenovana družba sama odsvetovala, da bi v takem razrahljanem zdravstvenem stanju hodila na tako daljno pot. Napotila jo je v Philadelphijo, Pa., da se prej okrepi. Kompanija je mislila, da bo ona sama brata obvestila o tem. A to se dolgo ni zgodilo. Prvo vest, da je še vedno v Ameriki je prejel od Crooks Fur Co. 31. dec. 1839. V svojem trgovskem dopisu je mimogrede omenila, da se Antonija nahaja v Philadelphiji pri dobrem zdravju. Šele na spomlad 1840 mu je sama pisala, da je še vedno v Ameriki.

Bil je ne malo začuden. Crooks Co. je 2. maja 1840 pisal: „Moja sestra, ki ste jo Vi napotili v Philadelphijo, mi je pisala. Začudil sem se, ko sem zvedel, da je bila točasno še vedno v Ameriki. Pretečeno zimo sem ji pisal dvoje ali troje pisem in vse v Evropo naslovil, prepričan, da je odšla čez morje. Če kaj veste o njej, Vas prosim, da mi sporočite. Vam bom hvaležen.“ Med tem je lahko že v šentpavelskem Wahrheitsfreundu bral poročilo iz Philadelphije 26. ju. 1840: „Gospa pl. Hoeffern, sestra indijanskega misijonarja Fathra Baraga, je zadnjo jesen dospela sem, strta od svojega napora med Indijanci. Zdaj, ko se je zopet pozdravila, hoče na prigovarjanje mnogih gospa najboljših krogov v tem mestu otvoriti dekliški zavod, v katerem se bo poleg nemščine, francoščine in lepih umetnosti poučevala ročna dela. V zavodu bota sodelovala profesorja Oehlschlaeger in Minnigrode.“

Morda se bo komu čudno zdelo, kako se je mogla Antonija tako hitro uveljaviti v višjih krogih philadelphijskega ženstva. To gre pač na račun njenega dvojnega izrednega slovesa, kot Baragove sestre

in plemkinje, ki je v daljnem sorodstvu z avstrijsko vladarsko hišo, kot so Amerikanci zmotno mislili in še danes ponavljajo. Ta glas je bil za Amerikance višjih krogov nekaj tako izrednega, da so se čutile počaščene, če so smele spadati v krog njenih znank in prijateljic.

Spočetka ji je morala rti v Philadelphiji precej trda za obstanek. Crooks Co. poroča 17. avg. 1840 Baragi v Lapoint: da se preživlja z vezenjem in poučevanjem v vezenju. Takrat je bila še brez lastnega doma. Kajti Crooks Co. je 20. okt. istega leta dala naslov: Madame Antoinette Hoeffern, c.o. Mr. Wesselhoft, N. 1224. North 2nd St., Philadelphia. Teden pozneje pa je bila že v lastnem stanovanju 145 So. 3rd St. Podrobneje je Crooks Co. 26. maja 1840. sama opisala svoj položaj. To le piše:

„Ker že dolgo nisem ničesar slišala o svojem bratu, Vam bom jako hvaležna za vsako informacijo o njem. Prosila sem ga za \$50.00. Doslej nisem dobila še nikakega odgovora. Zato Vam bom hvaležna, če ta moj dolg poravnate. Kajti če Baraga nima denarja, bom jaz prav v kratkem prišla do njega potom našega poslaništva in ga Vam vmila.“ Crooks Co. je ta njen dolg zaenkrat sicer poravnala, ne iz svojega, ampak iz Baragovega misijonskega fonda. Toda v pripombi tega obvestila ji pravi, naj se v prihodnje nikar več ne zanaša na kak denar iz Baragovega fonda.

To pripombo, ki jo je gotovo zbolela, je kompanija dostavila po Baragovi zahtevi. Ko ga je namreč o tem izplačilu obvestila, ji je 5. apr. 1841 naročil: „Obenem Vas prosim, Mr. Crooks, ne dajajte od mojega denarja nikomur niti enega dolarja. Pišem Vam to, ker slutim, da bote prošeni za to.“ Očividno je pri tem imel Antonijo v mislih. Res, trda je ta beseda. Njegova lastna sestra je

bila v potrebi. Pa ni imel nobenega dolarja zanjo. A je treba pomisliti, da on ni imel nikakega lastnega dolarja. Kar je preko Crooks Co. dobil iz Evrope, je bil izključno misijonski denar. Glede tega je bil pa tako vesten, da si ni upal niti enega dolarja porabiti za kak drug namen, kot je bil določen. Svetniki so pač svoje vrste ljudje, ki jih moramo često samo občudovati.

Trajno pa Antonija ni mislila v Ameriki ostati. Tako je vsaj bratu izjavljala. Zato je on potom Crooks Co. pogosto vpraševal, če je še v deželi in kdaj misli iti. Dne 26. sept. 1840 je na kompanijo poslal „dva svoja otroka“ kot pravi, to je dva svoja rokopisa. Bila so menda „Zlata jabolka“ in „Nebeške rože“. Slednje so prosta prestava iz „Flowers of Heaven“, ki je zopet prestava iz Abbe-Orsini-jenega francoskega izvirnika. V priloženem pismu prosi kompanijo: „Če veste, gospod, da je moja sestra še v Philadelphiji in namerava v kratkem oditi v domovino, Vas prosim, da bi ta dva rokopisa po kaki zanesljivi osebi njej poslali... V slučaju, da je moja sestra že odpotovala v Evropo, ali če namerava še delj časa ostati v Ameriki, bodite tako dobri“... A še preden je to pismo oddal, mu je Antonija sporočila, da bo najbrž še eno zimo v Ameriki ostala.

Ostala je pa še več zim. Kajti njen položaj se je med tem znatno izboljšal. Dne 30. okt. 1841 je pisala Crooks Co., da ima s svojo šolo lepše uspehe, kot je upala. Sledeče leto 23. jan. je poslala znanemu prijatelju naših misijonarjev Franc Pavel Zupančiču v Trst \$ 200 v povračilo nekega dolga, ki ga je imela pri njem. Spričo tega bi mislil, da se bo za stalno prijela v Ameriki. Kaj jo je potem gnalo v Albany, N.Y. in nato v domovino, kdo ve. Iz dopisa Crooks Co. Baragi 6. okt. 1843 posnemamo, da se

je takrat nahajala v Albany, N.Y.. Tudi naslednje leto je bila še tam. Kajti ista kompanija poroča 8. apr. 1844 Baragi: „Vaša dobra sestra gospa Hoeffem je bila pred kratkim tu iz Albany, kjer zdaj prebiva. Bila je videti prav zdrava.“

Nato viri molče o njej tja do l. 1846. Dne 16. febr. tega leta je Baraga zopet poizvedoval o njej potom Crooks Co.. Ta mu je 3. jun. odgovorila: „Mrs. Hoeffem je zapustila to deželo pred Vašim pismom. Vzela je ladjo na Havre. Namenila se je k sestri v Avstrijo, menim da v Ljubljano. Bila je prav zdrava. Kot je razvidno iz njenega pisma, ki mi ga je pisala iz Pariza, kjer se je sestala z nekaterimi svojimi znanci, je imela prav ugodno vožnjo. Bila je ravno na tem, da zapusti Pariz in nadaljuje pot v domovino.“

Zadnje poročilo o njej je Crooks Co. poslala Baragi 10. dec. 1846. Piše mu: „Pred kratkim sem prejel od Vaše vredne sestre gospe Hoeffem pismo, datirano v Rimu 28. okt., v katerem mi sporoča, da se namerava vrniti nazaj v Ameriko.“ Iz tega je razvidno, da je le malo časa ostala doma pri sestri, potem pa dobila domotožje po Ameriki. Še lažje ga razumemo, kot pri drugih bivših Amerikancih. Je bil pač njen sprejem doma vse drugačen kot sloves. Toda Amerike ni več videla. Kaj jo je zavrlo, da je ni bilo več nazaj, ne vemo.

Ustanovila se je v Rimu. Kot je vedel povedati njen pred nekaj leti v Ljubljani umrli sorodnik Drenik, je tudi v Rimu otvorila nekak zavod za dekliško vzgojo. A o tej njeni rimski dobi in dogodivščinah nam manjka pisanih virov. Le to nam slovenski frančiškan Rev. Salezij Volčič, takrat generalni definator reda, poroča v „Zgodnji Danici“ l. 1858, da je bila tista leta tam. „Ta čas,“ tako piše, „imam vsaj koga s Kranjskega tukaj. Namreč

sestro škofa Barage, gospo Jozefino s hčerko iz Trebnjega. Druga Baragovega sestra Antonija, ki že delj časa v Rimu živi in pri kateri omenjeni prebivata, je že zelo pozabila kranjsko. Zdaj se bo zopet lahko naučila.“ Seveda se je Rev. Volčič zmotil v imenih. Baraga ni imel nobene sestre Jozefine, samo Amalijo. Ta je s svojo hčerko Jozefino tisto zimo v Rimu preživela, kar je sledeče leto isti poročevalec pravilno ugotovil.

Antonija je za časa svojega rimskega bivanja za dolgo pretrgala vse vezi z Ameriko, tako z bratom, kot s Crooks Co.. Šele v jeseni l. 1860 se je zopet oglasila bratu. Povod ji je dala vest, da je sestro Amalijo zadel mrtvoud. Njenega pisma sicer nimamo, pač pa Baragov odgovor nanj, datiran 16. okt. 1860. Iz njega veje njegova neskaljena ljubezen do nje. Končuje ga: „Zdrava bodi in še nadalje moli zame, kot jaz vsak dan zate molim!“

Potem vlada zopet dolgoletni molk o njej. Že imenovani njen sorodnik Drenik je vedel povedati, da se je pozneje vrnila v Ljubljano. Kdaj in zakaj, tega ni vedel. Slutil bi, da tista leta, ko se je v političnem vulkanu kuhala „Italia unita - Združena Italija“. Vmila pa se je kot bi ne bila sestra svetniškega Friderika Barage, ampak krivoverca Smolnikarja. Zato jo je Ljubljana topot tem hladneje sprejela.

Po pripovedovanju g. Drenika je zapuščena živela in umrla nekje v šentpeterski župniji. Njeno stanovanje je bilo tako bomo, da so morali baje rakev skozi okno potegniti, da so jo odnesli k sv. Krištofu. Šel sem gledat

v mrtvaško knjigo k sv. Petru, da ugotovim leto in dan njene smrti. In res sem našel zabeleženo, da je umrla 21. maja 1871. Pripomba mi je povedala, da jo je domači kaplan Rev. Pogorelec mogel dati samo še sv. olje. „Laibacher Blatt“ poroča isti dan v oddelku za umrle: „Dne 21. maja blagorodna gospa Antonija Hoeffem pl. Saalfeld, vpokojena c. kr. uradniška vdova, stara 71 let, v šentpeterskem predmestju št. 162. na otrpnjenju pljuč.“

Tako so bile življenjske dogodivščine in končno dognanje prve ameriške Slovenke in prve slovenske misijonarke. Za težke udarce usode, ki so padali na njo, je bila prekrhka. Le z vero svojega svetniškega brata Friderika bi jim bila kljubovala. Te pa ni imela. Da, še tisto, ki jo je imela, je ob njih zgubila. Domovina je ob smrti tragiko njenega življenja radi svetega brata s plaščem molčeče ljubezni pokrila. Še „Zgodnja Danica“ je brez besede šla mimo njenega mrtvaškega odra in groba. Zgodovina resnice ne sme zamolčati, naj bo taka ali taka.

Spričo te zgodovinske resnice, ki ni razveseljiva, moram reči, da ta prva ameriška Slovenka in prva slovenska misijonarka našemu ženstvu in našim misijonarkam, ki se leto za letom v obilnejšem številu raztekajo v vnanje misijone, ne more in ne sme biti vzor. Tem vzvišenejši vzor je nam vsem skupaj največji ameriški Slovenec in patrijarh naših misijonarjev, njen brat Friderik Baraga.

Ave Maria, 1937, Avgust in September

Friderik Baraga

P. Hugo Bren, O.F.M. *o žaru svoje svetosti*

Približno 20 let je minilo, kar je umrl (8. decembra 1953) prvi pomembnejši slovenski baragoslovec p. Hugo Bren, O. F. M. V njegov spomin objavljamo njegov spis FRIDERIK BARAGA V ŽARU SVOJE SVETOSTI: leta 1940 ga je tiskala Frančiskanska tiskarna, Rocno pri Ljubljani.

1. OGRODJE NJEGOVEGA ŽIVLJENJA

Zemsko luč je zagledal 29. junija 1797. v gradiču Malavas, v dobrniški župniji, zdaj Slovenija, Jugoslavija. Bil je četrti otrok graščaka Janeza Nep. Baraga in njegove druge žene Katarine, roj. Jenčič. Krstili so ga na ime Irenej Friderik. Proti običaju si je privzel drugo ime. A njegovo življenje je bolj sličilo Ireneju, apostolskemu učencu. Svojo zorno mladost je preživel v trebanjskem gradu, ki sta ga roditelja 1799. kupila. Devetleten je odšel v ljubljanske šole, da se kot sin edinec in dedič primerno izobrazí. A že v deški zarji je postal delna, ob vzhajajoči mladeniški zarji pa popolna sirota. Mater je zgubil z 11., očeta s 15. letom.

Očetu mu je nadomestil varuh, Dr. Jurij Dolinar, profesor-laik v ljubljanskem bogoslovju. Mater pa starejša sestra Amalija, ki mu je bila tja do svoje smrti, 10. avgusta 1862. res bolj mati, kot sestra in on njej bolj sin, kot brat. Po človeških načrtih naj bi izštudiral pravo, nato pa hčerko svojega varuha, Anico, kot ženo in graščakinjo popeljal na dedni grad. Nekaj časa je kazalo, da je Bog potrdil ta načrt. Po odlično dovršeni gimnaziji se je v jeseni 1816. vpisal na dunajski pravni fakulteti. Poleg prava je študiral še več drugega, kot angleščino, španščino in risanje. Ob počitnicah je napravil nekaj daljših potovanj. Prehodil je Češko, Moravsko in Ogrsko.

A že drugo leto njegovega visokošolskega študija so se človeški in božji načrti glede njegove bodočnosti začeli križati. Med izvoljenko Anico Dolinarjevo in Bogom se je vnel dvoboj za njegovo srce. Dne 12. julija 1817. je bil napoten k dunajskemu apostolu, sedanjemu svetniku Klementu Hofbauerju, po katerem ga je Bog zase zasnubil. Njegov lahni klic je že nekaj let prej čul. V tem dvoboju je kajpada zmagal Bog. Ko se je 22. avgusta 1821. kot dovršen jurist vrnil v Ljubljano, je brez Anice nastopil pot k oltarju. Vložil je prošnjo za vstop v bogoslovje in 2. novembra je prišel v semenišče.

Po dveletnem bogoslovnem študiju in duhovnem zorenju je bil 21. septembra 1823 v ljubljanski stolnici v mašnika posvečen. Istotam je

takoj naslednje zgodnje jutro opravil svojo prvo, tiho daritev, ob navzočnosti obeh sester, Amalije in Antonije, ter varuha Dr. Dolinarja. Najbrž je tudi Anica ni zamudila, če je bila še toliko pri moči. Jetika jo je 27. julija 1826. položila v grob. Po enem letu nadaljnega študija je bil v jeseni 1824. poslan za duhovnega pomočnika v starodavni Šmartin pri Kranju. Odtod je bil po malone štirih letih vnetega delovanja 22. maja 1828. premeščen za tretjega kaplana v Metliko. Tu je v nadaljnih dveh letih dozorel za drug vzvišen poklic - za misijone med ameriškimi Indijanci.

Sprejet v cincinnatsko škofijo je 29. oktobra 1830. zapustil prestolico domovine in se preko Havra nameril proti svojemu cilju. Na ameriška tla je stopil v New Yorku 31. decembra 1830. V Cincinnati je došel 18. januarja 1831. Po trimesečni pripravi je 21. aprila nastopil pot med Indijance. Spotoma je še med naseljenci po Indiani malo pomisijonaril, ki bi ga bili s svojo duhovno zapuščenostjo kmalu priklenili nase. V Dayton, Ohio sta se po dogovoru sešla s škofom Fenwickom, ki ga je hotel osebno povesti v njegov prvi misijon Arbre Croche. Preko Detroita sta 28. maja 1831. došla tja. Cilj njegovih vročih želja je bil dosežen.

Med Otavci v Arbre Croche in njegovem širšem okolišu je misijonaril do 8. septembra 1833., ko je odšel med Otavce v Grand River, misijonsko ledino orat. Tu je ostal poldrugo leto, do februarja 1835. Njegovi nasprotniki so ga sredi uspešnega dela izintrigirali. Po par mesecih delovanja med belimi v Ste Claire, Mich., se je obrnil k Čipevcem ob Lake Superior. Dve osrednji postaji sta bili pozorišče njegovega tamkajšnjega dolgoletnega žrtvovanja: Lapoint, kjer je misijonaril od 27. julija 1835. do 24. oktobra 1843. in L'Anse, kjer je ostal tja do svojega povzdignjenja v škofa 1853. Posvečen je bil v cincinnatski stolnici 1. novembra i. l., kot naslovni škof amizijonski in apostolski vikar za Gornji Michigan, s sedežem v Sault Ste. Marie. Redni škof iste škofije je postal 9. januarja 1857. Svoj škofijski sedež je maja 1866 premestil v Marquette, Mich. Tu je 19. januarja 1868. v sluhu svetosti umrl. Njegovi telesni ostanki zdaj počivajo v tamkajšnji novi škofovski grobnici, kamor so bili 28. septembra 1937. prenešeni. Gibanje za njegovo beatifikacijo je z imenovanjem škofijskega postulatorja doseglo svojo prvo stopnjo. Ker je zdaj ta častna služba poverjena našemu rojaku Msg. Antonu Režek-u, njegovemu najboljšemu angleškemu življenjepiscu, obstoja upanje, da bo delo lepo napredovalo.

VSEBINA NJEGOVEGA ŽIVLJENJA

Podati ogrodje njegovega življenja je lahka stvar. Saj mejniki, med katerimi se je gibal tu in onstran morja, so večinoma ne samo do let, ampak do mesecev in dni ratančno postavljeni. Težave se šele

začno pri vsebini njegovega tako bogatega življenja. Ob njej sem postal nervozen, kot fotograf. Prestavlja in prestavlja svoj aparat, gleda in gleda ter lovi svoj predmet, da bi ga bolje zajel in zadel. Če se mu to nikakor noče posrečiti, se odloči za več slik v različnih pozah. Da, podobno se je meni godilo, ko sem hotel zajeti Baragovo moralno veličino, dokler se nisem po zgledu fotografa odločil za več slik.

1. ČLOVEK

Poglejte Baragovo menda zadnjo sliko. Kako na videz divji izraz. Popolen Indijanec. Ko bi ne imel na sebi duhovniškega talarja, kolarja, stole, škofovskega križa, bi človek mislil, da ima pred seboj sliko kakega indijanskega poglavarja. A pod to divjo indijansko zunanostjo je bilo srce najplemenitejšega, najboljšega človeka, srce najuglajenejšega gentlemana. Katoličanu, zlasti še katoliškemu duhovniku, ni lahko si od drugovercev in brezvercev izsiliti priznanje gentlemana. Baraga ga je bil izsilil.

Mr. James Parton, kdo ve kake vere, če sploh katere, mu je v letu njegove smrti napisal sledeče laskavo spričevalo: "Imel sem užitek, žal le enkrat v življenju, govoriti s poosebljenim gentlemanom, ki je zamoril v sebi vso malenkostno ničemurnost, vse take težnje, skrbi, težave, prisiljenost, nervoznost, bojazen, ki izvirajo iz nepopolnega obvladanja samega sebe. Zgolj dobrota, vedrost, uglajenost in brezpridržna odkritost ga je bila. Ta popolni gentleman je bil neki katoliški škof, ki je 30 let svojega življenja prebil v šumah ob Lake Superior, trudeč se, da bi divje Indijance preobrazil vsaj v znosna človeška bitja".

Za katoliškega duhovnika je še težje si priboriti tako priznanje iz ust njegovega drugoverskega stanovskega tovariša, s katerim je in mora biti v načelnem nasprotju. Načelna borba, četudi ne osebna, navadno zasenči tudi osebe nasprotnikov. Baraga je bil v ostrem načelnem nasprotju s protestantskimi tovariši-misijonarji. Izzvala ga je medsebojna snubitev indijanskih duš. A veličini njegovih osebnih vrlin so se morali klanjati tudi oni, vsaj nepristranski. Metodistovski pastor Rev. Pitzela piše: "Friderik Baraga je bil ob našem prihodu stalni duhovnik v L'Ansu, takrat približno petdesetletnik... Bil je uglajenih manir, pobožen in spoštovan od Indijancev in rudarske družbe, prisrčno ljubljen od onih, ki so mu bili bližji... Ime tega častitega gentlemana je v krajih, kjer je s toliko vnemo deloval za spreobrnjenje domačinov in rudarjev pionirjev, v častnem spominu". Drugi protestantski pastor, Rev. Edvard Lathrob, pa pravi: "Bil je visoko naobražen in uglajen gentleman, prijazen napram protestantskim misijonarjem, katere je od časa do časa kot družabnik obiskoval".

Pač zato, ker njegovo gentlemanstvo ni obstojalo le v kaki zgolj zunanji polituri in polizanosti. Tudi ne samo v kaki naravni, prirojeni ali pridobljeni uglajenosti. Bilo je sad njegove notranje usovršenosti in poduhovljenosti, izžarevanje božjega duha, ki ga je vsega prekvasil. Odtod tista magnetična sila, s katero si je namah osvojil srca vseh, s katerimi se je srečal in je razorožil celo svoje zagrizene načelne nasprotnike.

Po naravi ni bil tak. Bil je bolj mrkega, zapetega, samotarskega, nesocialnega značaja. Menda zato, ker ga je zlato sonce matere premalo časa ogrevalo, da bi mu moglo inštalirati motor naravno toplega srca, ki je magnet za sočloveka. A v dolgih letih samospolnjevanja, v luči in moči večnih vzorov, je to materno dediščino, ki mu ni bila dana, bogato nadomestil. Z zlato knjigo življenjske modrosti "Hoja za Kristusom" Tomaža Kempčana, je zapustil "Ljubljanco dolgo vas" in odšel na cesarski Dunaj. Ob njej, kot pričajo zapiski njegovega dunajskega "Dnevnika", si je likal srce. Po njej je našel pot do vseučilišča srčne omike, do tabernakelja, ob katerem je poslej tja do svoje smrti, prebil toliko dnevnih in nočnih ur. Tu je izlikal in izklesal svoj značaj do tiste očarujoče plemenitosti, ki je Mr. Partonu izsilila zgorajšnje lepo spričevalo poosebljenega gentlemana. Louis Coloma bi ga imenoval krščanskega kavalirja. Priprosto ljudstvo takega imenuje svetnika, čeprav mu ta naslov pristojna šele po proglašenju.

2. DUHOVNIK

Kot duhovnik je bil Baraga živ posnetek Dobrega pastirja. Za duše je živel in se je že doma zanje žrtvoval do samopozabe. Na prižnici je bil kranjski Slomšek, mojster ljudskega pridigarja. Ljudje so od blizu in daleč vreli k njegovim pridigam, kot da bi bil v Šmartnem in pozneje v Metliki vsako nedeljo in praznik misijon. V spovednici je bil kranjski Janez Vianney. Splošno je bila tiste stroge janzeniške čase spovednica božjegrobni tabernakelj, ki samo o veliki noči stopi v veljavo. Kaplan Baraga je bil ob nedeljah in praznikih že ob 3. zjutraj pokonci ter gledal in povpraševal, če je kdo za spoved. Ni mu bilo treba dolgo povpraševati. Ljudje so kmalu zapazili, da ne sedi v spovednici strog sodnik, ampak ljubeč oče in ljudomil zdravnik duš. Njegova spovednica jim ni bila strašilo. Ob prihodu v cerkev so jo pozdravljali: "Oj, hišica očetova, Bog živi te, Bog živi te!"

Ubogim je bil kranjski Vincenc Pavelski. Denar se ni imel časa pogreti v njegovem žepu. Sproti se je raztakal v potrebnejše roke. Vsi prosjaki so bili potrebnejši kot sam. Njegovo pravilo je bilo: "Kar daš siromaku, to boš sam imel; česar ne daš, bodo imeli drugi." Sestra Amalija ga ni mogla nikoli dosti založiti s spodnjo obleko. Ko bi mu bila sama gospodinjala, bi bila vedela za koga

dela. Vse boljše so nosili siromaki, zakrpano on. Tudi njegova zunanja obleka često ni razodevala duhovnika in graščakovega sina. Kajkrati bi najbrž ne bil rad nepričakovano srečal svoje sestre. Posebno takrat ne, ko jo je bos mahal proti domu. Je pač naletel na nekoga, ki je bil bolj potreben čevljev kot on. Nekoč se je s čudnim bremenom vračal domov, s siromakom na štiporami. Onemoglega ga je našel ob potu, ga zadel na svoje rame in nesel v svoje stanovanje, kjer ga je ljubeče negoval, dokler ni prišel zopet k sebi.

Otrokom je bil kranjski Don Bosco. Malčki so bili posebno tiste čase rožice, ki se jim hoče sonca. Rasli so v janzeniškemu hladu. Razne pestre pobožnosti, ob katerih se naslanjajo njih oči, jim blaže srca, so bile domala zatrte. Pot do "Prijetelja otrok" v tabernakelju, jim je bila dolgo zaprta. Vcepljal se jim je bolj strah pred njim, kot ljubezen do njega. Baraga, kot otrok sam zgodaj sirota, bi jih bil rad čimprej in pogosto vodil na Sonce. Toda spričo vladajočih razmer ni mogel preko vseh ovir. Starejše je tajno zbiral v "Bratovščini presv. Srca Jezusovega" in v družbi "Marijinih kronaric". Pri žlobudravih otrocih mu kaj takega ni kazalo. Saj si je itak prekmalu naprtil pri višjih proces radi takih "pobožnjaških novotarij". Pač pa je bil v nedeljski šoli otrokom požrtvovalni učitelj in očetovski vzgojitelj. Bistril jim je glave in srca ter popeval z njimi.

Bolnikom je bil kranjski Klement Hofbauer. Sicer njemu ni bilo treba med potjo, ko je hitel k njim z zadnjo tolažbo, roženvenca moliti, da bi jim otajal zakrknjena srca. Takih njegove čase vsaj po deželi še ni bilo, z eno ali drugo nečastno izjemo morda. A drugače ni poznal nikakih ovir, ko so ga duše v skrajni sili klicale. Nekoč mu je narasla Sava zastavila pot. Odnesla je brod. A ni iskal ovinka. Bi utegnilo biti prepozno. Ko bi ga spremljajoči cerkovnik ne bil zadel na svoja gorenjska pleča in ga prenesel na drugo stran, bi se bil sam pognal v valove. Bolnikom ni oskrbel samo duše, ampak tudi telo, če je videl, da je potrebno. Oni so često uživali njegovo boljšo hrano, kar jo je mogel iztihatapiti k njim.

Pozno v noč se je tiho vračal s potov sv. Alfonza Ligv., od dolgega obiska Najsvetejšega. V kotu njegove sobe je stala lepo pogrnjena postelj. O, kako se bo sladko počivalo po trudapolnem dnevu. A ta ni bila namenjena zanj. Vsaj posluževal se je ni. Spal je na deskah z malo slame. Seveda je bila ta postelj še bolj pokrita in skrita.

Toda za take orle duhovniške gorečnosti je bila domovina takrat pretesna kletka. Jožefinizem je duhovščino ponižal v nekako duhovno državno uradništvo in njeno delo ogradil z vsemi mogočimi paragrafi. Oni, ki so bili v tej kletki rojeni in vzgojeni, so se je polagoma navadili in mislili, da mora tako biti. Drugi, ki se jim je hotelo svobode, so se morda zadovoljili z "Ujetega ptiča tožbo". Baraga pa je bil veren učenec svetniškega Klementa Hofbauerja, kateremu

ravno radi tega niso upali pristriči peruti njegove gorečnosti. Po njegovem zgledu jih je tudi on na široko razpel. Kot mlad kaplan še preširoko. Po omenjenem procesu je bil kazensko prestavljen v Metliko. A preveč božjega moža je bilo v njem, da bi po zgledu drugih zavozil v vdelan kolovoz. Zahrepenel je po versko svobodni Ameriki, med še svobodnejše sinove njenih gozdov in prerij - med Indijance.

3. MISIJONAR

Ko ga je škof samega pustil med Indijanci, se je zazdel podoben ptiču, ki ni rojen za kletko, ko zopet sfrfota v svobodno naravo. Ves blažen je pisal Amaliji: "In zdaj sem na kraju svojega poklica. Spolnjene so tedaj moje srčne želje; živim sredi med ubogimi divjaki. Tisočkrat Bog zahvaljen! Neskončna hvala mu, pravim, ker me je v misijonski stan poklical!" Takoj je na široko razpel peruti svoje plameneče vneme. Kot indijanskega misijonarja bi ga najkrajše in najvernejše označil: Bil je slovenski Pavel.

Sv. Pavel je bil predvsem apostol narodov, poganov. V to ga je Bog posebej poklical. Zanje se je ves žrtvoval. Bil je njihov blagovestnik, advokat, oče. To je bil naš Pavel, Baraga, ameriškim Indijancem, zlasti Otavcem in Čipevcem, med katerimi je osebno deloval. Pa tudi Potowatamijcem, Manominčanom in Algokincem, ki jih je s pisano besedo dosegel. Ves je živel zanje. Na srce so mu prirasli, kot otroci materi. Kadar je šel z doma, je mislil nanje, hrepenel po njih. Strašno se mu je mudilo domov med nje. Njih bol je bila njegova bol, njim storjena krivica njemu storjena.

Pavlov vzor ni bil, za drugimi apostoli ubirati stopinje. On je hotel misijonsko ledino orati, s pionirskimi težavami se boriti. "Tako sem imel za svojo čast", piše Rimljanom, "oznanjati evangelij ne tam, kjer se je Kristus že imenoval, da bi ne zidal na tujem temelju, marveč, kakor je pisano: Tisti, katerim ni bilo o njem sporočeno, bodo videli, in kateri niso slišali, bodo razumeli". (Rim 15, 20-21.) Enako naš Pavel, Baraga. Ko je v Arbres Croche na temelju, ki ga je položil njegov prednik Rev. Dejean, pozidal cvetočo misijonsko župnijo, se mu je zdelo, da je tam svoje delo dovršil. Župnik bi bil prej ali slej tudi v domovini lahko postal, kar pa ni bil njegov vzor. Njemu se je hotelo poganske divjine in pionirskega dela. Kar nekam nervozen in zamišljen je postal, ko je zvedel, da je ob Lake Superior še vse polno divjih Indijancev, ki hrepene po črnosuknjarju, da jim prinese blagovest o Velikem duhu. Ni mu dalo miru, dokler se ni svojemu škofu tako-le razbremenil:

"O, kako mi trga srce, če čujem taka poročila! Imeti lepo priliko, toliko neumrljivih duš iztrgati večnemu pogubljenju, a je ne smeti izrabiti! O, žalosti bi umrl, če bi mi ne bilo dovoljeno iti tja (Lake

Superior). Saj sem vendar zato prišel v to deželo, da bi iskal zgubljene ovčice Kristusove in jih nosil nazaj k čredi!" Nato mu zgovorno dokazuje, da je on izmed vseh najbolj poklican za ustanovitev tega novega misijona. Ne radi osebnih vrlin, temveč zato, ker ga bodo pri tem iz Evrope podprli. Ko se mu je pol leta potem njegova želja spolnila, čeprav v nekoliko drugačni obliki, je bil ves srečen. Pohitel je med Otavce ob Grand River, misijonsko ledino orat. Od tam izrinjen je moral nekaj časa med belimi v Ste Claire delovati. A se je čutil kot riba izven vode. Zaživel in razživel se je šele, ko je dobil od škofa poziv: Med Čipevce ob Lake Superior! Izrazil mu je željo, da bi ga vedno med Indijanci pustil.

Pionirsko delo zahteva pionirske žrtve. Pavlu niso bile prihranjene. Kaj piše? "Mnogokrat sem bil na potih, v nevarnostih v mestu, v nevarnostih v samoti, v nevarnostih na morju, v nevarnostih med lažnivimi brati, v trudu in naporu, v pogostnem bedenju, v lakoti in žeji, v pogostnih postih, v mrazu in nagoti". (2 Kor 11, 26-27.) A kaj njemu za to. Samo da se Kristus oznanjuje. Tudi naš Pavel, Baraga se je moral meriti z njimi.

Kdo bi mogel v miljah izraziti vsa njegova apostolska pota. In kaka pota. Pozimi se je moral na krpljah porivati preko snežnih zametov in boriti s snežno vihro. Često so mu moče že ginevale, da si je moral z vsemi štirimi pomagati naprej. Koliko noči je sredi tihih gozdov prečul. Ob ognju si je ogreval premrle ude in odganjal spanec, ki ga je bil tako potreben, da bi za večno ne zaspal. Poleti je brodil preko rek in močvirij. Do kože premočenemu je zopet narava dala prenočišče. Lake Huron in Lake Superior bi nam vedela povedati, kako sta mu kopala grob v svojih globinah. Zlasti slednji se je nekoč igral z njegovim življenjem in je le za las manjkalo, da ga ni potegnil v globino. V tistih usodnih trenutkih je Baraga pokazal, da je vreden Pavlov učenec. Z isto hladnokrvnostjo in neomajnim zaupanjem v božje varstvo, kot on na potu od Krete proti Rimu, ko se je ladja razbila, je gledal smrtni nevarnosti v oči. Napol Indijanec Izon Gaudin, drzen krmar, takorekoč rojen na vodi, je že naredil oporoko čez življenje obeh. Baraga pa je mirno ležal na dnu čolna, molil brevir, mu dajal navodila. Pač čudežna rešitev, vredna spomenika ob Cross River.

In koliko lakote, žeje, mraza je prestal na teh usodnih potih. Brez zadostne obleke, brez hrane se je moral kajkrati spustiti nanja. Iz enostavnega razloga, ker ni imel ničesar vzeti s seboj. Kako se je preživel in pretolkel skozi vse to, ve le Bog. Sestri Amaliji je n. pr. iz Grand Riverja potožil, da se nahaja v skrajnem uboštvi. Le tri dolarje je prinesel s seboj, obleke malo, hrane nič. Iz Lapointa je pisal škofu, da je dobil "bogato" zalogo živil: dve četrtinki moke in eno četrtinko masti. V drugem pismu prosi Rev. Badina: "Imejte

usmiljenje z menoj. Kar se tiče denarja, sem v največji stiski. Niti centa nimam za življenje, pa toliko ljudi hranim!"

Bolj kot vse take žrtve, je Pavla bolelo nasprotovanje lažnivih bratov, Judov, ki so mu bili povsod za petami. Njihovo nasprotovanje in preganjanje mu je nekoč trenutno izsililo bolesten vzdih: "Nočemo namreč, da bi vi, bratje, ne vedeli o stiski, ki nas je zadela v Aziji: da smo bili neizmerno, čez moči, stiskani, tako da smo bili že obupali celo nad življenjem". (2 Kor 1, 8.) A že v naslednjem trenutku se je zopet zravnal in kot na korajžo zaklical: "Odprta so mi velika vrata - novo misijonsko polje - in nasprotnikov je mnogo!" (1 Kor 16, 9.)

Prav tako naš Pavel, Baraga. Kot volkovi so prežali nanj protestantovski misijonarji, pazili na vsak njegov korak in ga tožili. Po njih našuntani Indijanci so ga v Grand River ponoči s tomahavkami oblegali v njegovi borni hišici, da ga na kose razsekajo. Tudi njemu se je spričo tolikih in takih težav narava včasih trenutno zašibila. Pismo na škofa to pričajo. A vedno se je zopet znova opogumil in zaklical: Rekel sem in pri tem ostanem, moje mesto je za vedno med Indijanci, če je tako volja božja in mojih višjih. Drugi: Pirc, Mrak, Van Paemel so klonili in resno mislili na odhod. Baraga, ki je nosil največjo težo, se je pred vsakega zravnan postavil in mu zastavil pot. Ko se je njegov izvrstni sodelavec Rev. Paemel odločil, da gre, je Baragu srce zakrvavelo. "Ubogi indijanski misijoni", je vzdihnil, "končno bodo prišli na nič... Bog ohrani moje življenje še mnogo let! Nikoli prej si nisem želel dolgega življenja. Zdaj si ga želim". Po njem opogumljen je Van Paemel ostal. Ostala sta tudi Pirc in Mrak, ko ju je pri ljubezni do indijanskih duš zarotil, da po vesti ne moreta oditi.

Takih del in takih žrtev so zmožni samo blagovestniki Pavlovega kova, njega, kateremu je bilo življenje za eno samo dušo mala cena. Saj je dejal: "Toda mislim, da življenje zame nima nobene druge vrednosti, samo da dokončam svoj tek in dovršim službo, ki sem jo prejel od Gospoda Jezusa, da spričam blagovest o milosti božji". (Apd 20, 24.) Naš Baraga je bil tak blagovestnik. "Bil se li ne izplačalo", je pisal Amaliji, "veliko delati in mnogo trpeti že radi rešitve in večne sreče ene same duše!" Ena sama indijanska duša, ki ga je v svoji stiski klicala, ga je dvignila na smrtno nevarno pot sredi najhujše zime.

Pozimi l. 1847. je šel iz L'Ansa v "Bakreno okrožje" 57 milj, kakih 15 ur daleč, samo, da krsti nekega otroka, ki je bil v smrtni nevarnosti. Nek njujorški časopis je to zabeležil kot junaško delo ljubezni, ki ga protestantski misijonarji niso zmožni. Ko je on to bral in v nekem pismu omenil, je pripomnil: "Ne le jaz, vsak katoliški misijonar bo šel ne samo 57, ampak 570 milj daleč, da eni edini,

neumrljivi in neprecenljivi duši potom sv. krsta pomaga do večnega zveličanja". To mu je bilo po sebi umevno in ne kako izredno junaško delo.

Le eno našemu Pavlu, Baragu, ni bilo dano, da bi s svojim vzornikom dal življenje za indijanske duše. Pripravljen je bil doprinesti tudi to žrtev. V Grand River je bil ja dosti blizu smrti za nje. Pa jih radi tega ni zapustil. Mučeniško smrt bi smatral za milost. Pred pijanimi Indijanci se je seveda zaklenil.

4. ŠKOF

Kot višji pastir duš je bil Baraga živa podoba škofa apostolskih časov. Ko bi ga za posvečenje drugi ne bili oskrbeli s škofovskimi insignijami in bi mu liturgična pravila dovoljevala ostati brez njih, bi bržčas nikoli ne prišel do mitre, palice in križa. Tudi svojega strogega zasebnega življenja ni kot škof prav nič spremenil. O kaki knežji udobnosti v njegovi "palači" v Sault Ste. Marie ni bilo najmanjšega sledu. Ostala je nekdanji ubožni misijonski stan, šele pozneje malo izboljšan.

Morda je njegov bivši sluga Andrej Češirek zavidal svojega naslednika Gašperja Schulte, ker je postal škofov sluga. Ko bi vedel, kako se mu godi, bi se sigurno ne bil kesal, da ga je zapustil. Novomašnik Honorat Bourion, ki ga je Baraga posvetil in nekaj časa pri sebi obdržal, poroča, da je bil krompir v različnih izdajah, izvirnih in pogrelih, vsak dan trikrat na škofovi jedilni mizi. Ko se ga je po enem mesecu le preobjedel, je škof menda zanj in menda tudi za Gašperja odredil boljšo hrano, sam pa je ostal pri krompirju.

Sploh se je njegov obiskovalec težko vživel v misel, da je v Škofijski rezidenci, zlasti še, kadar je bil škof brez pomočnika, kar se je tolikokrat zgodilo. Takrat je bil kurjač, cerkovnik, misijonar in škof v eni osebi. Amaliji piše 12. januarja 1861.: "To zimo nisem nikak škof več, ampak navaden misijonar, pod oblastjo zadnje Indijanke. Ne samo tu vršim vsa opravila navadnega misijonarja, ampak moram iti tudi na oddaljene misijonske postaje. Za pojutranjem se pripravljam na 50 milj oddaljen misijon... Danes zjutraj sem moral mleko, ki je od sinoči ostalo v mali jedilni shrambi, z žlico kopati iz lonca. Tako je zmrznilo. Tudi kruh je zmrznil... Voda v mojem umivalniku je bila v jutru ena sama kepa ledu".

Škofovstvo njemu pač ni bila v prvi vrsti čast in oblast, ampak apostolska služba. Že prej je njegova plameneča ljubezen do indijanskih duš objemala vse razsežne misijone Michigana. Vsem bi bil rad vse postal. Zdaj, ko mu je bila kot višjemu pastirju izročena uradna skrb za vse, ga je tembolj bolelo, če ni mogel vsem kaj. Oblegali so ga s prošnjami za misijonarje. A kje naj jih vzame.

Razumljivo je, če je v takih stiskah za blagor duš včasih kar nestrpen postal. Boljši misijonarji, ki jih je pridobil za svojo škofijo, so spotoma k njemu kje drugje obviseli. Ko je bil zopet eden na potu, je v strahu, da se bo z njim isto zgodilo, pisal detroitskemu škofu: "Pomnite, Prezvzišeni, da je Vaša krivda, da sem to, kar sem, jaz milovanja vreden! Če bi me ne bili Vi potisnili v to, živa duša bi se ne bila spomnila brezpomembnega indijanskega misijonarja. Zdaj mi morate pomagati". Ko so mu kmalu potem zopet enega njegovih novih misijonarjev že na potu izneverili, je v sveti razgorčenosti pisal v Detroit: "Kdorkoli ga je pregovoril, da ni prišel v to škofijo, da bo z menoj odgovoren, če bom koga prehitro posvetil. Na gotovih mestih moram imeti duhovnika"...

Pomanjkanje apostolskih sodelavcev mu je Škofovsko mitro najbolj obteževalo. In ne le njemu, tudi drugim škofom. Naseljeniški val je bil vedno večji, narodna duhovščina je pa le kapala v deželo. Žal, da niti v vsakem slučaju najboljša. Kar je bilo dobrega, so drugi škofje že med potjo pobrali. Baraga, daleč proč od civiliziranega sveta, je ponovno samo izbirek dobil. Pa ne vem, če je še kateri takratnih ameriških škofov tako gledal na to, da bi imel same duhovnike-misijonarje, ki bi bili "vzor čredi", kot pravi sv. Peter v svojem prvem listu, in takorekoč nazoren evangelij. Sam si je vse prizadel, da bi mogel s svojim vzornikom sv. Pavlom reči: "Posnemajte mene, bratje, in glejte na tiste, ki tako žive, kakor imate zgled v nas". (Flp 3, 17.) Tega duha, naj bi bili tudi njegovi sodelavci. Zato je bil pri njih prvi snubitvi po Evropi l. 1853.-- 54. zelo izbirčen. Pa še premalo.

Kako je bil dobrih vesel. Kako jih je v svojih pismih rad pohvalil, kot sv. Pavel svoje sodelavce. A kako mu je srce zakrvavelo, če je moral ugotoviti, da je mesto pastirja duš dobil najemnika. V takih slučajih je kot Mojzez, ko je s prvimi tablami zapovedi prišel z gore, v sveti jezi vzkipel, dotičnega takoj spodil iz svoje škofije in še druge škofove posvaril pred njim. Kajti njemu je bil blagor duš najvišja postava. V teh najgrenkejših urah mu je mitra postala svinčena in bi jo bil rad odložil. Le tega se je bal, da bi se s tem ne protivil volji božji. Ko je zopet nekega takega spodil, je svojemu stanovskemu tovarišu v Detroitu potožil: "Kako neprijetno je biti škof!"

Polagoma so se razmere v škofiji začeleboljšati. Število porabnih, vnetih misijonarjev se je množilo. Prišlo je na pomoč še več sester za vzgojo mladine. To ga je osrčilo in poživilo. Ko so se mu ponudile sestre sv. Jožefa da so pripravljene odpreti kar tri šole v njegovi škofiji, se je veselja zjokal. Za začetek indijanske šole v L'Ansu je dal svojo srebrno uro, ker ni imel denarja. Uro so vnovčili za 25 dolarjev in s skupičkom pokrili stroške za prevoz sestrne prtljage. Končno so drugi silili vanj, naj se odpove, ker je bil do skrajnosti izčrpan in od mrtvouda zadet. A zdaj je hotel do

zadnjega vztrajati na svojem mestu. Izžet in na smrt bolan se je par mesecev pred smrtjo še dal v snegu in mrazu nesti štiri ure daleč, da blagoslovi temeljni kamen za neko novo misijonsko cerkvico. To je bil njegov zadnji blagoslov te vrste.

5. PISATELJ

Baraga je tudi "svetla zvezda na slovstvenem nebu", kot pravi J. Marn. Spisal je 12 večjih del, 6 slovenskih, 5 indijanskih in eno nemško. Nekateri mu jih pripisujejo še mnogo več, pred vsem indijanskih. A mislim, da je sam najbolje vedel, koliko je spisal. In on govori le o 12. Ameriški cerkveni zgodovinar J. Gilmary Shea ga je namreč pismeno vprašal, koliko knjig je spisal. In odgovoril mu je da 12, kot zgoraj omenjeno. Da jih navajajo več, je vzrok pred vsem ta, ker je večino sam večkrat v različnih krajih ter bolj ali manj predelane izdal. Indijanski molitvenik je izdal v dveh narečjih, otavščini in čipevščini, šteje ga pa kot eno delo. Drugi ga štejejo kot dvojno delo. Nekaterih manjših stvari se mu sploh ni zdelo vredno šteti. Tako npr. slovenskega "Opominvanje eniga duhovniga pastirja na svoje ovčice v sredi svetiga leta" kratkega indijanskega abecednika in še kaj podobnega. Nekateri so šteli tudi ta drobna delca. Nekaj so pa drugi predelano izdali pod njegovo priznano firmo.

Vse njegovo slovstveno delo, ki je v tisku izšlo, obsega preko 5000 tiskanih strani. Približno polovica tega je slovenska, druga polovica pa indijanska, poleg nemško pisanega dela o ameriških Indijancih. Večina slovenskih del res ni izvirna. So deloma prestave, največ sv. Alfonza Lig., deloma sestave. Vsebinsko bo najbrž isto z indijanskimi, razen slovnice in besednjaka, ki je ne le izvirno, ampak tudi prvo delo te vrste, skupaj obsegajoče 1238 strani. Pomisliti pa je treba še to, da je moral natis indijanskih del sam osebno nadzorovati in popravljati, ker tega dela ni bil nihče drug zmožen. Ako imamo na eni strani to obsežno slovstveno delo pred očmi, na drugi strani pa njegove ogromne dušnopastirske posle, potem se moramo začudeni vprašati: Kako je bilo to mogoče?

Odgovor na to vprašanje moramo iskati pred vsem v njegovem apostolskem srcu. Kot že vemo, je imel on Pavlovo srce, ki je dejal: "Vsem sem postal vse, da bi jih vsekako nekaj rešil". (1 Kor 9, 22.) Ker telesno ni mogel vedno biti povsod, kjer bi bilo treba, se je poslužil pismene besede. Enako Baraga. Vsaki resnice lačni duši bi bil rad blagovestnik. Ker jih je mogel z živo besedo sorazmerno le malo doseči, se je zatekel k peresu. Ne slovstvena slava, še manj slovstvena nagrada, ampak ljubezen do neumrljivih duš ga je uvrstila med pisatelje. Nje oskrbeti z zdravo evangeljsko hrano in sicer na njim najprikladnejši način, to je bil njegov namen.

Ko je pripravljaj slovensko delo "Od počeševanja in posnemanja

„Duhovnik s krpljami“ - „The Snowshoe Priest“ - se imenuje mogočni Baragov kip na Red Rock Bluffs nad Keweenaw Bay (Lake Superior) pri L'Ansu, Michigan. V nedeljo 16.sept.1973 je marquetteški škof Charles A. Salatka kip slovesno blagoslovil.

Materi Božje", nam je način in namen svojega slovstvenega dela nehote sam razodel. Ljubljanska cenzura mu je marsikaj jezikovno in deloma tudi stvarno popravila. Zato se je delo proti njegovemu pričakovanju zavleklo. Ko je to zvedel, ga je užalostilo. Na eni strani bi bil rad, da bi bila šla knjiga čim prej med ljudstvo, podžigat njegovo ljubezen do Marije. Na drugi strani se je pa bal, da mu bodo knjigo tako razmrcvarili, da je ljudstvo ne bo več razumelo, ne z veseljem v roke jemalo. Vse to je svojemu očetovskemu prijatelju dekanu Slugi v Kranju bridko potožil.

Med drugim pravi: "O, prečastiti, ne morem vam povedati, kako težko je to zame. Marijansko knjigo, to neprecenljivo delo, sem z veliko pridnostjo, med neprestanimi vzdihmi k Jezusu in Mariji, priprosto in kar najbolj poljudno v naš jezik prestavil. Zdaj pa Bog vedi, kdaj bo izšla. . . Naj ti ljudje naredo kar hočejo, Bog je mogočen zadosti, da tudi najbolj neumljivo knjigo ljudem umljivo in koristno napravi, če je to v njegovo božjo čast in slavo njegove vzvišene Mater". Ne le to, vse svoje knjige je pisal med vročimi vzdihmi k Jezusu in Mariji ter z edinim namenom, da bi duše dvigal k Bogu, večni resnici in dobroti.

Tudi indijansko slovnico in besednjak, ki sta mu povzročila največ truda, je sestavljal v luči in moči tega vzora. Iz lastne skušnje je vedel, kako ima misijonar-novinec vezane roke in nekako pristrižene peruti svoje gorečnosti, dokler ne zna jezika onih, katerih blagovestnik hoče biti. Da misijonskemu naraščaju prihrani oz. olajša muke, ki jih je sam imel z indijanskim jezikom in s tolmači, se je lotil slovnice in besednjaka. S koliko skrbjo je zbiral in si zapisoval indijanske besede ter ugotavljal njihov pomen s primerjalnimi besedami drugih jezikov, tudi slovenskega. Pri rokah imam en v indijansko usnje vezan zvežček, v katerega je zabeleževal nove indijanske besede, ki jih je ujel iz ljudskih ust. Neko sveto spoštovanje do njegovega posvečenega dela me spreleti, kadarkoli ga vzamem v roke. Posebno še ko naletim v njem na slovenske besede, s katerimi si je pomen indijanskih v spomin vtisnil. Npr. za indijansko besedo: weiagasian ima slovensko: smeti, za indijansko kibaigan slovensko: rena, za indijansko: taningwatikageway slovensko: bodo kopali.

To, da tudi s peresom dela za neumrljive duše, ga je gnalo, da si je za slovstveno delo takorekoč kradel čas. Kar mu ga ni dala zima, ko ga je vendar nekoliko več imel, ga je vzel poletnim uram počitka. In kar ga je še zmanjkalo, so ga morale dodati noči. Ko mu je škof v Lapointu hotel dati pomočnika, v osebi Rev. Van Paemela, se ga je otresal in otresal. Zakaj? Čujte. "Priznam", piše, "da sem en pust možak, ki si ne privošči nikakega odmora. Najrajši sem vedno pri svoji pisalni mizi, kadar nisem z misijonskim delom zaposlen. Tak človek je pa slab družabnik". Ob drugi priliki je priznal škofu, da je

razen nedelj vsako jutro že pred 3. uro pokonci, navadno ob 2. 30. Po opravljenih pobožnostih da se vsede k pisalni mizi. Ob njej je pozabil na vse, na mraz in lakoto.

Drugače ga kar ni bilo moč zdregati iz njegove indijanske divjine. Ni imel ne časa ne denarja za taka nepotrebna pota. Ko ga je npr. l. 1848. njegov detroitski škof povabil na posvetitev svoje nove stolnice, se mu je zahvalil za povabilo, a ga je seveda odklonil. Med tremi vzroki sta dva posebno značilna. Prvi je, pravi, da mu je čas predragocen radi obilnega misijonskega posla. Prisiljen da je bil trdno skleniti, niti trenutka brez potrebe in koristi zapraviti. Drugi pa, ker bi ga pot v Detroit in nazaj stala okroglih 50 dolarjev. Za ta denar pa da kakemu spreobrnjenemu Indijancu in njegovi družini že lahko hišico postavi, kar bo trajne vrednosti. Kadar je pa kako novo indijansko knjigo spisal, ali je bilo treba nove izdaje, takrat je sam škofa prosil, če sme do tiskarne in toliko časa ostati, dokler natis ne bo v redu. To je smatral za misijonsko delo. Da, v tem je ključ do uganke Baragove slovstvene plodovitosti, kljub drugemu ogromnemu delu za duše. Pisanje mu je bilo apostolat. Zato pa njegova pisana beseda prav za prav ni mrtva. Ljubezen do duš veje iz nje. Ni čuda, da so morala biti mnoga njegova dela ponovna izdana. Posebno njegova molitvenika, slovenski "Dušna paša" in indijanski "Anamie Masinaigan", sta doživela prvi en tucat, drugi pol tucata izdaj. Ljudstvo z njegovim molitvenikom v rokah še danes čuti toplino njegovega apostolskega srca.

6. SVETILNIK

Najbrž spričo povedanega slutite, da bi bil rajši zapisal svetnik, kot svetilnik. Pa nekaj pravijo, da nimam pravice ga imenovati svetnika, dokler ga sv. Cerkev, ki ima v tem odločilno in nezmotljivo besedo, za takega ne proglasi. Da je bil mož svetega življenja, natreseni drobci zadostno izpričujejo. Vernejše ogledalo njegove duhovne veličine so zlasti njegova pisma, iz katerih so predstoječa zrna nabrana. Posebno ona zaupna pisma materinski sestri Amaliji. Tembolj zaupna, ker ji je naročil, da jih mora pred smrtjo sežgati. To je seveda le nov dokaz njegove pristne svetosti, ki hoče biti le Bogu znana. Amaliji kajpada hvala, da tega njegovega naročila ni izvršila. Razbila bi nam bila glavno ogledalo njegove svetosti. Velika škoda, da se nam je po krivdi drugih le okrušeno ohranilo. Dobro, da je imel njegov prvi naš življenjepisec Dr. L. Vončina še vsa na razpolago in nam ohranil vsaj nekaj drobtin.

A kdor želi verne slike Baragove svetosti, je ne sme iskati samo v teh pismih. Bi je ne našel, če bi nam bila tudi vsa ohranjena. V teh se je nehote naslikal kot dober pastir duš, po vzoru božjega Dobrega pastirja. Iz njih bolj odseva tisti sv. Pavel, ki je zapel oni

lep in tako sočen slavospev o ljubezni: "Ko bi človeške in angelske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel" itd. (1 Kor 13, 1.) Toda ni cel Pavel, ki v živih barvah slika ljubezen. Ga je treba poznati tudi v vlogi neustrašenega borca za božjo pravdo. Tako ni cel Baraga, ki se zrcali iz pisem sestri Amaliji. Kdor hoče poznati celega, ga mora imeti pred seboj tudi v vlogi božjega borca Pavlovega kova. Takega nam razodeva njegova korespondenca z višjimi. Hvala Bogu, da se nam je ohranila.

Kako sveto spoštovanje je imel Baraga do svojih višjih, se vidi iz njegovega udanostnega pisma svojemu novemu škofu Msg. Pavelu Petru Lefevre-ju v Detroitu. Pravi, kako rad bi mu osebno padel pred noge in ga prosil višjepastirskega blagoslova. A misijonski posli mu tega ne dopuščajo. Zato mu pismeno obljubi pokorščino. "Monsignor", piše dobesedno, "pred Bogom, ki je priča mojih misli in čustev, izjavljam, da se popolnoma izročam vašim rokam, kar se tiče naše apostolske službe. Ukažite mi, kar vam bo Bog navdihnil in izvršil bom s pomočjo sv. božje milosti. Kajti božja previdnost vas je poslala na to mesto, ki ga zavzemate in njegova volja je, da vas ubogam, kot njega samega... Pokorščina je duša duhovnega življenja".

Dalje pravi, da je že od početka svojega globljega duhovnega življenja želel in še vedno želi, vstopiti v kak cerkveni red iz ljubezni do pokorščine. Toda ni mu bilo dano. Kot nekak nadomestek za redovno pokorščino ga prosi, naj on sprejme njegovo obljubo pokorščine, da bo imel od svojega dela in ravnanja njeno plačilo. V drugem pismu pravi s pobožnim Tomažem Kempčanom: "Kdor se skuša odtegniti pokorščini, se odteguje milosti". K temu pristavi: "Prepričan sem, da pri svojem misijonskem prizadevanju ne bom imel nobene milosti in blagoslova, če bom delal proti škofovi volji". Toda če je bil pred vestjo in pred Bogom uverjen, da bi bila v posameznih slučajih pokorščina do višjih v škodo dušam, se ni pomišljal prevzeti vloge sv. Pavla, ki se je v sličnem položaju prvaku apostolov "v obraz ustavil". In to se je večkrat zgodilo, zlasti v denarnih zadevah.

Njemu, vsemu duhovnemu, se je prav za prav za malo zdelo, da je vzvišena misijonska služba tako navezana na denar. Brez denarja ne gre naprej, kot bi moralo iti. S tem dejstvom je moral hočeš nočes računati. In je tudi računal. Glavni namen njegovega dopisovanja v domovino, ožjo in širjo, je bila prav za prav misijonska podpora. Glede te je bil naravnost pretirano tenkovesten. Bog ne daj, da bi za svoje najnujnejše potrebe kaj porabil. Te je itak do skrajnosti omejil. Ko je šel prvič v Evropo l. 1836. je ob svoji hrani, o kateri pa ne pove, v čem je obstojala, plačal samo 20 dolarjev za prevoz. Potem, ko je bil po odhodu obeh slovenskih služabnikov in sestre Antonije zopet sam v Lapointu, je za svoje

oskrbo izdal le 150 dolarjev celo leto. Pove pa, da je njegovo kosilo obstojalo le iz kosa kruha. Ko si je Antonija, ki je v Philadelphiji spočetka v veliki stiski živela, pri Crooks kompaniji, preko katere je Baraga dobival svojo podporo iz Evrope, na njegov račun izposodila 20 dolarjev in ga je kompanija o tem obvestila, ji je odgovoril: "Prosim vas, Mr. Crooks, ne posojajte od mojega denarja nikomur niti enega dolarja brez mojega pooblastila."

Spričo te njegove stroge vestnosti bomo lahko razumeli zakaj se je škofu "v obraz ustavil", ker je nekaj časa zanj poslano misijonsko podporo dajal v skupno misijonsko blagajno, da jo po potrebi deli. Tako-le mu je pisal: "Prevzvišeni! Ne morem več molčati. Niti moja vest, niti okolnosti mi tega ne dopuščajo. Če ne bi imel nikakih časnih potreb, bi se tudi za nikaka časna sredstva ne brigal. A zdaj tega ne morem in ne smem storiti. Zidam novo večjo cerkev in potrebujem denarja. Kar se denarnih zahtev tiče, nisem bil nikoli silen, kot Prevzvišeni veste. In tudi zdaj ne zahtevam nič drugega kot to, kar je po božjem in človeškem pravu moje." Nato mu podrobneje dokaže, da spada misijonska podpora, ki je bila zanj nabrana in zanj poslana njemu.

Isto Pavlovo odločnost je pokazal celo napram rimski "Kongregaciji za razširjenje sv. vere". Ko je namreč spisal svoj indijanski molitvenik s katekizmom in ga dal na svoji prvi poti v domovino v Parizu tiskati, je bivši indijanski misijonar Thavenet odkril v njem stvarno napako, v nauku o presv. Evharistiji. Baraga je napako, ki jo je po nevednosti svojega tolmača naredil, priznal in dal takoj tiskati listič s pravilnim izrazom, da dotično zmotno mesto v že tiskani knjižici prelepi. To je na potu nazaj med Indijance tudi sam storil. In tako fino, da ko sem po ponovnem listanju dotično stran zasledil, sem moral list proti oknu obrniti, da sem videl nalepek. Prepričan je bil, da je s tem neljuba stvar končana. Pa se je zmotil. Nedolgo potem dobi od škofa odlok imenovane rimske kongregacije, da morajo indijanski misijonarji, ki kaj indijanskega spišejo, dotično delo v latinski prestavi kongregaciji v presojo predložiti. Takoj je vedel, da je on dal povod temu odloku.

Najprej je svojemu škofu, nato pa baltimorskemu metropolitu in po njem imenovani kongregaciji pojasnil, da je to, kar ona zahteva nemogoče in tudi nepotrebno. V obširni spomenici na škofa pravi med drugim: "Predstojniki Propagande najbrž niso nikoli bili v kakem misijonu med pogani, zato dajejo take odloke. Imam nežno vest, Monsignor, in veliko spoštovanje do Rima tudi. Toda v predstoječem slučaju menim, da po vesti nisem dolžan ubogati. Kajti zdaj se nahajam v položaju, ki ga logika imenuje "kolizijo dolžnosti". In v takih slučajih morajo vedno zmagati važnejše dolžnosti". Nato dokazuje, da smatra za važnejšo dolžnost Indijancem evangelij oznanjati, kot pa svoje knjige v latinsko predstavljati.

Svoj zagovor konča s slovesno izjavo, da je njegov indijanski molitvenik oz. katekizem, potem ko je dotično napako popravil, strogo katoliški. "In če kdo", pravi dobesedno, "zasledi v njem eno samo zmoto proti naši sv. veri, se dam javno na grmadi sežgati z vsemi svojimi knjigami". Kongregacija je dotični odlok molče umaknila. Baraga pa je poslej nemoteno pisal svoje indijanske knjige in škofija jih je na njegovo besedo potrjevala. Ko je bil predlagan za škofa, ni bil ta njegov odločen nastop nikaka ovira pri tem imenovanju. Je resnica, od svetnikov, katerim je blagor Cerkve in duš najvišja postava, si da tudi Rim marsikaj reči, ker ve, da duh božji govori iz njih.

Osebnost mu prizadete krivice je iz ljubezni do Boga z junaško potrpežljivostjo prenašal. To naj potrdi le sledeči slučaj: Bilo je l. 1841. v Lapointu. S prijateljem Mr. Carpentierom je šel po cesti. Pa jima pride naproti nek Indijanec. Brez vsakega povoda stopi pred Baraga, mu pljune v obraz in gre zaničljivo se smeje dalje. Mr. Carpentier-ju je kri zavrela. Že je stisnil pest, da mu on z obrestmi vrne. Baraga mu pa mirno, kot Kristus Petru v vrtu Getzemani, pravi: "Pustite ga, pač ne zna nič boljšega!"

Ako se je pa njegovim duhovnim otrokom godila krivica, ali so bili božji interesi kakorkoli ogroženi, je pa tudi on drugače govoril. Ko je bil v L'Ansu, je nekega dne l. 1844. dobil od pokrajinskega urada za indijanske zadeve okrožnico, glasom katere bi moral on prav za prav zapustiti L'Anse. Odrejala je, da kjer je že kaka krščanska veroizpoved zastavila svoje misijonsko delo, naj se radi ljubega miru druga ne vriva vmes. V L'Ansu so bili pa protestanti prej, kot katoličani. Z drugimi besedami on, ki je prišel za protestantskimi misijonarji, naj se umakne in zastavi kje drugje.

S kako ognjevitostjo je branil pravično pravdo svojih katoliških Indijancev. Najprej je v obširni spomenici, iz katere gleda dovršen jurist, izpraševal vest Mr. Robertu Stuartu, vodji omenjenega pokrajinskega urada, zagrizenemu metodistu in očetu dotične okrožnice. Nato je pa preko svojega škofa apeliral na najvišjo inštanco za indijanske zadeve, na "vojni odsek" v Washington. Krepko so njegove besede. Zavedal se je, da je v svobodni Ameriki in je to tudi izrecno poudaril, s polnim prepričanjem, da pri tej odredbi ne sme ostati, "če pravica še ni očitno pogažena". In tudi ni ostalo. Zmagal je. Mr. R. Stuart sam mu je sporočil, da bo njegov misijon ostal neprizadet.

Da, Baraga je bil mož božji Pavlovega kova. Njegova svetost je izrazito možata. Bil je lipa, kot kažejo njegova pisma sestri Amaliji. A bil je tudi hrast, ki stoječ na gorski rebri sam kljubuje viharjem, kot ga nam kaže njegova korespondenca z višjimi. Pa tudi napram nižjim in enakim je zamoril človeška čustva, kadar je šlo za božje in dušne interese. Ti so mu bili nad vse. Pred njimi se je moralo vse

drugo umakniti, če mu je pri tem naravno čuteče srce tudi krvavelo.

Ko sta hotela v njegov misijon Arbre Croche priti njegova sestra Antonija, vdovela pl. Hoeffern in tajnik Leopoldinske družbe Lichtenberg, je oba odločno odklonil. Glede sestre pravi, da je nima kaj rabiti, ker ne zna jezиков in se bo pri njem zelo nesrečno čutila. Gospod Lichtenberg, razborit duh kot je, bi pa pri njem ne našel primerne zaposlitve. Dostavlja: "Rajši se vam zdim mrzel in brezčuten, kot bi bil pred Bogom odgovoren, da sem delal proti svojemu prepričanju... Kadar govorijo višji interesi morajo čustva molčati". Pozneje, v drugačnih okolinostih, je sestro sicer vzel k sebi, a se je bridko kesal.

On je bil vezan, ker se je moral vsaj nekoliko nanjo ozirati, da ni bila preveč osamljena. Ona se je po prvih vtisih novosti čutila vedno bolj razočarano in nesrečno, ker ji je posvečal premalo pozornosti. Toda njemu so bili prvi njegovi duhovni otroci. Njim je bila posvečena vsa njegova skrb in pozornost. Zato mu je bilo kar prav, da ga je zapustila. Ko je bil zopet sam, čisto sam s svojimi Indijanci, je pisal sestri Amaliji: "Zagotavljam te, ljuba Amalija, da nisem še nikoli mirneje, zadovoljnejše in cenejše živel, kot zdaj. Tudi ne želim kake spremembe v mojem vnanjem načinu življenja, razen, ko bom tako star, da si ne bom mogel več sam peči kuriti".

Kakor sv. Pavel, bi bil tudi on lahko rekel: "Naša domovina je v nebesih". (Flp 3, 20.) Vse je presojal in delal ob svitu te večne domovine in njene luči. Ko ga je poleti 1838. Pirc obiskal in je nato njegovi sestri Amaliji pisal, pravi o njem: "On je nedvomno najpobožnejši duhovnik med Indijanci... Je preveč poduhovljen, da bi se še za kaj drugega brigal, kot za tisto, kar v nebesa vodi". In njegova sestra Antonija, ki ga je поблиžje najbolje poznala, obenem je pa bila sila kritična ženska, sporoča isti: "Če hočeš vse, kar se tu vidi, mirno prenesti, je treba ali močne volje, ali otopelega srca, ali pa moraš biti kot naš Friderik, bitje, ki se komaj zemlje dotika, vse nevšečnosti z veseljem sprejema in brez ozira nase le za nadnaravno živi". Na drugem mestu piše: "Čujem o njem stvari, ki se zde nadčloveške in jih more vršiti le poseben ljubljenec božji."

Tudi domovina je ob njegovih obiskih čutila, da ima svetega moža v svoji sredi. Njegova gorečnost, ljudomilost in samozataja so napravile na ljudstvo in duhovščino, mogočen vtis. V neizbrisnem spominu jim je ostal zlasti ganljiv prizor, ko je kot škof stopil v domačo župno cerkev v Dobrniču, kjer je bil krščen. Pred krstnim kamnom je zdrknil na kolena, tam domala pol ure klečal in se kot zamaknjen v solzah zahvaljeval za milost prerodenja in prave vere. To je bila za pričujoče ljudstvo nema pridiga, ob kateri se je vse jokalo.

Svetniško je živel, in tako je tudi umrl. Ko je ljubljeno Amalijo v njeni dolgi, mučni bolezni tolažil, ji je nekoč pisal: "Boga prosim, da

bi me po kratki bolezní odpoklical odtod, a se popolnoma prepustim njegovi najsvetejši volji." Ni bil uslišan. Več kot eno leto je tako rekoč visel med življenjem in smrtjo, ves vdan v voljo božjo. Ko ga je proti koncu obiskal Mr. Ely, se mu je v beraški postelji zasmilil. Dejal mu je, naj si vsaj v tem stanju privošči več udobnosti. Dobil je odgovor: "Ne vidim, zakaj naj bi imel udobnejšo posteljo. Saj imam vendar zložnejšo, kot jo je imel naš umirajoči Gospod."

Pa še v nečem je bil bogatejši, kot umirajoči Gospod. V neki škatlici je imel še 20 dolarjev. Pa pride k njemu njegov naslednik v L'Ansu, Rev. Terhorst. Takoj ga vpraša, kaj je z njegovo indijansko šolo. Ko se mu pohvali z njo, mu da ključek od tiste škatlice, z naročilom, naj jo odpre in vzame iz nje, kar je notri. Misijonar odpre in najde v njej tistih 20 dolarjev, vse njegovo premoženje. Odločno se brani, da bi mu še te uboge dolarje odnesel. A on vztraja: "Vzemite! Jaz ne potrebujem nikakega denarja več". Ko je njegov duh pred slovesom od telesa še enkrat pohitel na pota, ki jih je skupaj z njim preromal, so ga čuli pretrgano vzdihovati, da nima ničesar dobrega, na kar bi se mogel pri Sodniku sklicevati, da zaupa samo v njegovo neskončno usmiljenje. Tako umirajo samo izvoljenci božji.

Ko je na praznik presv. Imena Jezusovega s tem sladkim Imenom na ustnicah dobojeval, je bilo vse, katoličani in protestanti, belo in rdečkožno, prepričano, da je umrl svetnik. Vsak je gledal, kje bi dobil kak spominek nanj, da bi ga kot dragoceno relikvijo hranil. Njegov naslednik na škofijski stolici, Ignacij Mrak, mož čisto drugega kova, zelo trezen in hladen v svojih tozadevnih sodbah, je pisal svojemu nadškofu: "Sram me je biti naslednik tako svetega škofa. Ljudstvo, celo protestanti, ga ima v toliki časti, da nisem nikdar prej mislil. Vsaka stvarca, ki je bila svoj čas njegova, se smatra za veliko dragocenost. Kuhar je moral nekaj njegove obleke na kosce razrezati in razdeliti". Tedaj res smrt v duhu in sluhu svetosti, ki še do danes ni zamrl. Amerika, glavno pozorišče njegovega apostolata, ga pozna le pod naslovom: The saintly Bishop Baraga - svetniški škof Baraga.

SKLEPNA BESEDA

Že ta tako pomanjšana slika Baragovega svetega življenja nam priča, da je on naš najvrednejši kandidat za oltarsko čast. Naša naloga je, da mu do te časti pripomoremo. Ne toliko radi njega, kot radi sebe. Mar nismo potrebni takega svetilnika, ki bi nam z razburkanega morja zmot in zmešnjav naših dni svetil v pristan božjega miru, ki ga svet ne more dati. Sv. Cerkev ga bo rada ožarila s svetniškim sijem, a ne brez nas. Boga in njo moramo prositi zanj.

Da bo pa glas naše prošnje v Rimu našel odmev, kakršnega želimo, ne sme biti zgolj priagitiran. Nedolgo tega je Cerkev celo

prepovedala, s kakimi polami okrog hoditi in nabirati podpise za tega ali onega oltarskega kandidata. Iz takih zgolj priagitiranih glasov ona ne čuje odmeva božjega glasu. Kako neki! Saj veliko takih, ki se podpišejo, o dotičnem svetniškem kandidatu ne vedo drugega kot ime. In morda so še to prvič brali, preden so se podpisali.

Le če narod iz lastnega nagiba prosi, da bi se kakemu njegovemu služabniku ali služabnici božji priznala čast oltarja, smatra Cerkev to za glas božji in ga rada poslušša. Toda po neznanem ni nikakih skomin. Kako naj narod iz lastnega nagiba prosi za to, če svojih lastnih oltarskih kandidatov ne pozna. Zato, sem dejal, pošiljam to skromno knjižico med naš narod, da bi svojega najvrednejšega kandidata za to čast spoznal. Iz tega spoznanja bo sama po sebi zagorela srčna želja, iz nje pa vroča prošnja:

DVIGNITE NAM NAŠEGA
ZVESTEGA SLUŽABNIKA BOŽJEGA
BARAGA NA OLTAR!

Pogled od Baragovega spomenika „The Snowshoe Priest“ proti severu. Mogočen Baragov kip stoji na Red Rock Bluffs nad Keweenaw Bay (Lake Superior) pri L'Anse-u

500 LET

FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA IN CERKVE V NOVEM MESTU

I. ZGODOVINSKI PREGLED

Kakor očak, ponosen, mogočen in častitljiv, se dviga naš samostan v Novem mestu nad čudovito zeleno, leno in plaho Krko, na trdni skali ŽE 500 LET. Pol tisočletja se iz tega samostana dviga v nebo tiha, a iskrena molitev, na Novo mesto in okolico pa se od tu razširja in oznanja božja beseda.

Ko vstopamo v samostan in se mimogrede ozremo kvišku, opazimo nad vrati napis - kamnito pričo našega slavlja:

CONV. PP. FRANCIS. 1472 PIORUM ELEEMOS. FUND.

/Conventus Patrum Franciscanorum 1472 Piorum eleemosinis fundatus - Samostan patrov frančiškanov ustanovljen 1472 z miloščino pobožnih./

Frančiškovi sinovi so prišli v Novo mesto 31. oktobra 1469. Pribežali so pred Turki iz Bosne preko Karlovca in Metlike. Ljudje so jih radi sprejeli. V oskrbo so dobili kapelo sv. Lenarta, ki jim jo je izročil fireški škof, namestnik oglejskega patriarha. Škof jo v pismu imenuje kapela, bila pa je cerkvice, v kateri sta bila vsaj dva oltarja, ker sta bili v njej vpeljani dve bratovščini: ena v čast sv. Lenartu, druga pa v čast sv. Petru.

V Franciji so tedaj zelo častili sv. Lenarta, ki so ga imeli za čudodelnika. Tudi v Novem mestu so ljudje radi obiskovali njegovo cerkvico in se obračali nanj v stiskah in potrebah. Toda ta cerkvica ni vedno ostala. Mesto je odobrilo nakup nekaj hiš in vrtičkov za samostan in cerkev. Že leta 1472 je bil zgrajen samostan, kapela sv. Lenarta pa je bila povečana in posvečena v cerkev. Stroške zidave je prevzela ELIZABETA SNOPOVČAN. Kasneje so staro cerkvico podrli in sezidali novo in sicer tam, kjer stoji sedaj. Posvetil jo je PIČENSKI ŠKOF PASHAZIJ, ali leta 1478 ali 1487 - kdaj točno, ni dognano.

2. julija 1473 je oglejski patriarh MARIJ izdal USTANOVNO LISTINO, v kateri so bile zagotovljene vse pravice frančiškovim sinovom pri oznanjevanju evangelija. To listino je leta 1500 potrdil FRANČIŠEK MOLANI, leta 1514 pa ponovno papež LEON X.

V juniju po osmini praznika presv. Rešnjega Telesa leta 1664 je požar uničil vse mesto razen Kapitlja, kapiteljske cerkve in nekaterih hiš na Bregu / to je na levem bregu Krke pod Kapitljem /. Takrat sta pogorela tudi cerkev in samostan. Cerkev so začeli takoj popravljati.

Na zidovje, ki je ostalo, so po načrtu kanonika MATIJE KASTELCA postavili zidan obok v romanskem slogu. Najbrž so tedaj zazidali tudi konice gotskih oken v prezbiteriju. Polagoma so jo opremljali in lepšali. Leta 1866 je zidarski mojster G. B. PASCOLI izdelal cerkveno pročelje in vrata v bizantinsko gotskem slogu. Sedanje orgle je postavil orglarski mojster FRANC GORŠIČ leta 1891, po veliki noči. Letos so bile izčiščene in popravljene in še sedaj brezhibno delujejo. Orgle iz leta 1764 so sedaj v župnijski cerkvi v Brusnicah.

Leta 1902 je dal p. OTOKAR ALEŠ tedanji gvardijan - od leta 1890 pa do 31. II. 1893 je bil tudi pradavatelj petja na gimnaziji - preslikati ladjo. Delo je izročil slikarju MATIJU KOŽELJU iz Kamnika. Delo je bilo težko, ker ima ladja banjast in ne gotski obok. Ta obok je Koželj razdelil v tri polja in pas nad korom. V ta polja je prav plastično naslikal gotska rebra. Iz križišč teh reber in posameznih kotov rastejo potem pravilno v gotskem slogu stilizirani listnati okraski. Na stenah so podobe: Sv. Družina, Sv. Frančišek, ko prejema rane, Sv. Anton Padovanski, ko pridiga ribam, prebl. Devica Marija na prestolu, ob njej pa Sv. Frančišek in Sv. Bonaventura, Sv. Ludovik - kralj in zaščitnica tretjega reda Sv. Elizabeta Orgska. Na drugi strani pa Sv. Klara in Sv. Marjeta Kortonska.

Leta 1911 so prizidali poleg starega samostanskega hodnika v kvadratu lurško kapelo z oltarjem lurške Matere Božje. Leta 1919 pa jo je slikar SIMON OGRIN s svojim sinom MIRKOM poslikal, obenem pa je popravil in očistil slike v prezbiteriju. Z oporoko JOSIPA KOŠIČKA je cerkev leta 1925 pridobila štiri bronaste zvonove. Leta 1945 je dal p. CIPRIJAN NAPAST obnoviti barvna okna v prezbiteriju, ker so bila med drugo svetovno vojno poškodovana. Leta 1965 je dal tedanji gvardijan p. URBAN GRGURIČ obnoviti pročelje in vso zunanost cerkve.

Pred petimi leti je v samostanski cerkvi sv. Lenarta ljubljanski nadškof dr. Jožef POGAČNIK ustanovil župnijo. Župnija obsega del Novega mesta in okolice ter ima okrog 6000 prebivalcev. V župniji so štiri podružnice: Gotna vas, Veliki Slatnik, Smolenja vas in Potov vrh. Župnija ima dva izrazita dela, ki pa se počasi stapljata drug z drugim. Najbližji cerkvi je mestni del z industrijskim področjem okrog tovarne IMV, zaledje je pa že na podeželju. Čas petih let je kratek, vendar se je župnija razrasla kakor gorčično zrno v mogočno drevo, v močan steber škofije. Zato je g. nadškof lahko rekel po slovesni sv. maši: "Danes se je pokazalo, kako nujno je bilo tu ustanoviti župnijo."

II. GIMNAZIJA

Posebno poglavje v zgodovini novomeškega samostana pomeni gimnazija. Lani je praznovala 225 let obstoja. Ustanovitvi gimnazije je botrovala gospodarska stiska. Da bi se mestu pomagalo iz stiske, v katero je zašlo, se na posvetovanjih niso na nič drugega in boljšega spomnili kakor na to, da se v Novem mestu uvedejo javne lat. šole pri frančiškanih. "V mesto bi prišlo več dijakov, ki bi porabili vsakovrstna živila, zato bi se pobiral večji konsumni davek. Tudi mnogi meščani in vdove bi si lažje preskrbeli živila. Prav tako meščanom ne bi bilo več potrebno pošiljati svojih mladoletnih otrok v oddaljene kraje v šole in si tako ustvarjati velike stroške, ki jih že sedaj ne morejo več zmagovati in bi zaradi tega v malo letih prišlo do tega, da bi hiše opustele, pričele bi razpadati, ker jih ne bi mogli obdržati v dobrem stavbnem stanju. Če bi pa imeli dijake, bi vsakdo lahko vnaprej pravilno odplačeval. Ustanovitev gimnazije bi koristila tako nam Novomeščanom kakor tudi vsem Hrvatom, ki so le nekaj ur oddaljeni od mesta, kjer bi se v veliko korist naučili nemškega jezika. Imeli bi tudi manjše stroške, kajti tudi njim povzročča pošiljanje sinov v daljne kraje večje izdatke. - Zato najponižneje in na kolenih prosijo cesarico MARIJO TEREZIJO, da jih usliši in blagovoli v Novem mestu ustanoviti šest latinskih šol od prve do vključno šeste / retorike /, tukajšnjim patrom frančiškanom pa milostno zaukaže, da prevzemo to breme pouka na svoja ramena proti pripadajočemu letnemu plačilu." / 225 let novomeške gimnazije, str 9 /.

K ustanovitvi gimnazije je pripomogel tudi takratni provincial kranjske frančiškanske redovne provincije, p. SIGISMUND SKERPIN. Marija Terezija pa je s pismenim sporočilom 16. aprila 1746 poslanim p. Sigismundu Skerpinu privolila v ustanovitev gimnazije. P. Sigismund ga je prejel 6. maja 1746. V njem Marija Terezija sporoča: Da nima nobenih pomislekov, da ne bi ugodila prošnji Novomeščanov, da se pri frančiškanih ustanovi šest nižjih latinskih šol / gimnazija /, če se bo s tem mestu pomagalo iz stiske in če patri frančiškani privolijo, da prevzamejo pouk v teh šolah proti posebnemu plačilu. Pripominja pa, da se zaradi prevzema pouka v frančiškanskem samostanu nikakor ne sme povečati število duhovnikov.

Tako so frančiškani dobili v roke gimnazijo, ki so jo vodili od ustanovitve l. 1746 pa do leta 1870, ko je postala državna. Toda tudi od tega leta dalje so patri še poučevali. V 225 letih je poučevalo na novomeški gimnaziji 467 učnih moči. Od teh je bilo patrov točno 100. Zadnji pater, ki pa je bil tudi že profesor in je poučeval na gimnaziji, je bil p. LADISLAV HROVAT - od leta 1855 do leta 1890. Od leta

Franciškanska cerkev v Novem mestu

1878 pa do leta 1919 so patri vodili deško osnovno šolo.

Iz novomeškega samostana ni nikoli izhajala srednjeveška mračnost in tema, pač pa globoka vera, kultura in znanje, ki je človeku luč v prodiranje skrivnosti naravnih zakonov. Danes je v Novem mestu drugače kot pred sto leti - mladi frančiškani si nabirajo modrosti na gimnaziji, ki so jo pred 226 leti ustanovili naši sobratje. Bog torej le ne plačuje samo do tretjega kolena.

III. POMEMBNEJŠI PATRI PROFESORJI NA NOVOMEŠKI GIMNAZIJI

P. LADISLAV HROVAT: jezikoslovec, prevajalec, šolnik in publicist. Rojen 10. III. 1825 v zgornjem Tuhinju, umrl pa 14. IV. 1902 v Novem mestu. Na gimnaziji je poučeval latinščino, grščino, slovenščino in nemščino od leta 1855 do 1890, eno leto pa je bil tudi njen ravnatelj / 1870-71 /. Njegovo ime je dolga leta tesno povezano s celotnim novomeškim življenjem, posebno pa z utrjevanjem slovenskega narodnega duha med novomeškimi dijaki tistega časa. Da je iz novomeške gimnazije izšlo toliko narodnozavednih mož, ki so kasneje znali poprijeti za narodno delo, je v veliki meri njegova zasluga. Skupaj s p. BERNARDOM VOVKOM sta bila stebra narodnoprebudnega dela ne samo med dijaki, marveč tudi med drugimi prebivalci Novega mesta in okolice. Delo p. Ladislava je v marsičem pripomoglo k slovenizaciji novomeške gimnazije; v

Novicah, Slov. glasniku, Dom in svetu ter Ljubljanskem zvonu in v raznih zbornikih je objavljajal svoje številne razprave, kritike in članke. Naj omenim nekaj del: Zur Charakteristik Hektors / 1856 /, Uvod v Sokratovo apologijo / 1869 /, Slovenski dom / 1878 /. Spisal je prvo v slovenščini pisano Latinsko slovnico za slovensko mladež / 1875 /, ki je pripomogla, da se je slovenski jezik uveljavil v nižjih razredih gimnazije, potem Pravila za pisavo / 1891 /. Prevedel je Ksenofontove spomine na Sokrata / 1862 /, Ciceronove govore zoper Katilino / 1872 /. Napisal je tudi nekaj nabožnih knjig, npr.: Šmarnice 1900.

P. PASKAL SKERBINC: znamenit pridigar in nabožni pisatelj, rojen 1. X. 1780 v Višnji gori, umrl 28. I. 1824 na Dunaju. Poučeval je sintakso in gramatiko od leta 1804 do 1807. Zaradi odločnega nasprotovanja janzenistom se je moral umakniti iz Ljubljane na Dunaj. Izdal je dve knjigi slovenskih pridig: Nedeljske pridige /1814/, Prasnische pridige /1814/ in več knjig nemških pridig.

P. STANISLAV ŠKRABEC: znamenit jezikoslovec in nabožni pisatelj, rojen 7. januarja 1844 v Hrvači pri Ribnici, umrl 6. X. 1918 v Ljubljani. Na novomeški gimnaziji je poučeval od 15. I. 1868 do 30. VII. 1870 latinščino, grščino in slovenščino. Uveljavil se je takoj s svojo prvo razpravo, ki je izšla v novomeškem izvestiju o glasu in naglasu našega knjižnega jezika /1870/, nato je objavil razpravo v Jagodičevem Archivu letnik XIV Uber einige schwierige Fragen der slowenišchen Laut - und Formen - lehre. Večino svojih temeljitih jezikovnih člankov pa je objavil na platnicah tretjeredniškega glasila Cvetje z vrtov sv. Frančiška. Šele danes, po skoraj sto letih, prihajajo njegovi nazori o jeziku do polne veljave.

P. BERNARD VOVK: matematik in fizik. Rojen 1. XI. 1824 v Ovsišah na Gorenjskem, umrl 8. marca 1911 v Brežicah. Na gimnaziji je poučeval od leta 1851 - 1852, potem pa še v letih 1855 do 1857 in od 1867 do 1884, ves čas matematiko in fiziko. Od 1857 - 1867 pa je bil njen ravnatelj. P. Bernard je eden prvih fakultetno izobraženih profesorjev novomeške gimnazije. Od leta 1852 do leta 1854 je študiral matematiko in fiziko na dunajski univerzi. Bil je zaveden Slovenec, pogumen branilec slovenskih narodnih koristi pa tudi dijakov, kadar so se nad njimi znašali zagrizeni velikonemški profesorji ali domači nemškutarji. Zaradi njegovega odločnega slovenstva bi Novo mesto kmalu izgubilo svojo gimnazijo, ker je v šolskem izvestju dal tiskati vsa krajevna in krstna imena v slovenskem jeziku. Da bi gimnazijo rešil pred ukinitvijo, se je sam odrekel ravnateljski časti in postal navaden profesor. Za porast in utrditev slovenske narodne misli in zavesti med novomeškim dijaštvom ima ob patru Ladislavu Hrovatu trajne zasluge. Vzgojil je več rodov novomeških dijakov in marsikoga navdušil za matematiko in fiziko, med drugimi tudi kasnejšega univerzitetnega profesorja dr.

IGNACA KLEMENČIČA. Bil je odličen pedagog in se je uveljavil tudi kot pisec razprave s področja matematike, ki jo je objavil v letnem poročilu pod naslovom ARITMETISCHE PROGRESSIONEN /1856/.

Mnogo dijakov, ki so obiskovali novomeško gimnazijo je stopilo k frančiškanom. Naj omenim samo štiri, na katere je še živ spomin: P. GVIDO RANT, P. HUGOLIN SATNER, P. KRIZOSTOM SEKOVA-NIČ IN P. JANEZ ŽURGA.

IV. PRIPRAVE PRAZNOVANJA 500 - LETNICE

1. Obnova cerkve

Pred vsakim večjim praznikom je vigilija. Naš praznik pa je gotovo tudi velik. Njegova vigilija se je pričela že lani z obnovitvijo cerkvene ladje, se nadaljevala letos in se končala v soboto 4. novembra z večerno sv. mašo in govorom.

P. gvardijan si je zastavil nalogo, da bo za 500 letnico prenovljena cerkev in samostansko pročelje. 21. junija lani so delavci "Novograda" začeli postavljati odre v cerkvi. To je trajalo okrog 10 dni. Delo obnavljanja je sprejela restavratorka AVGUŠTINA DOLINŠEK iz Maribora, ki se je takoj julija lotila težkega dela. Obnova je bila že zelo potrebna, saj so bile freske v zelo slabem stanju. Pod Koželjevo slikarijo so našli čudovite ornamente, ki so nastali kmalu po letu 1664, potem ko je bila cerkev po požaru obnovljena. Toda zaradi pomanjkanja časa in sredstev se to ni dalo obnoviti, zato se je v celoti obnovila Koželjeva ornamentika in freske.

Pri obnavljanju prezbiterija pa se je zataknilo. Prva freska na levi strani od glavnega oltarja navzdol, ki prikazuje Jezusovo vstajenje, je bila že obnovljena, ko je vmes poseglo spomeniško varstvo. Predlagalo je, da bi se dala stenam tipična gotska oblika: gola stena s kamenjem ali pa bi se pod freskami našle starejše slikarije. Po tem posegu je delo zastalo. Oder so odstranili in nastal je premor.

2. Duhovna obnova in misijon

V tem času, ko je zunanje delo stalo, se je vsa župnija pripravljala še na večjo obnovo, na misijon, na prvi misijon v mladi župniji, ki je bil od 4. do 12. marca. Vodili so ga: P. OTMAR VOSTNER, P. MARTIN PERC in P. DR. BERNARDIN SUŠNIK.

P. župnik PETER VRTAČIČ je za misijon izdal lep prospekt s sporedom misijona in z barvno sliko samostana na prednji strani. Govori so bili po stanovih, pred večernimi in jutranjimi mašami pa za vse. Veliko zanimanje je zbudil psiholog s svojim predavanjem: "Ni škoda poznati sebe" - za fante in dekleta. Predavanje je bilo v samostanski obednici, ki je bila preurejena in ozvočena. Obisk je bil tolikšen, da je mnogo fantov in deklet ostalo na hodniku, ker je bila obednica nabito polna. Predavanje z istim naslovom je bilo tudi za

može, mlajšim ženam pa je predavala psihologinja. Organizirani so bili tudi govori za bolnike. V nedeljo 12. marca je bil slovesen sklep zvečer ob 18 uri.

Misijon je že tako mlado župnijo še pomladil in poživil.

3. Obnova prezbitarija in lurške kapele

Po premoru je delo v cerkvi zopet oživelo. Sporazumeli so se, da freske ostanejo in da se obnova nadaljuje po načrtu. Delo je potekalo v avgustu in septembru. V dobrem mesecu je bil prezbitarij obnovljen. Pod freskami je bila napeljana neonska razsvetljava, ki poudari tudi strop prezbitarija.

Prenovljena je bila lurška kapela. Odstranjene so klopi in za začasno rešitev služijo stoli. Sčasoma se bo uredila. V njej je krščevanje, pa tudi ljudje zelo radi v njej molijo.

Obnovljeno je bilo tudi pročelje samostana, vsi spodnji samostanski hodniki in obednica.

V. 5. NOVEMBER 1972: FARNO ŽEGNANJE SV. LENARTA

GLAVNA PROSLAVA 500 LETNICE

Tik pred praznikom se je župnija še enkrat poglobila v sklepe misijona in v vsebino praznika v tridnevnici, ki sta jo vodila misijonarja p. Martin Perc in p. dr. Bernardin Sušnik.

5. NOVEMBER 1972: Sonce je vzšlo izza Gorjancev in že s svojimi prvimi žarki pozlatilo samostan, kakor da bi vedelo, da praznuje zlat praznik. Rodil se je čudovito lep dan.

Samostanski zvonec je zvonil kar naprej. Prihajali so naši gostje.

Ob 10 uri se je iz samostana začel pomikati sprevod ministrantov, duhovnikov in redovnih predstojnikov, skupaj z ljubljanskim nadškofom dr. Jožefom Pogačnikom. S kora pa se je razlegalo ubrano petje ob spremljavi zvokov orkestra in orgel. Sv. mašo je daroval nadškof ob somaševanju našega p. provinciala, p. župnika, bosanskega p. provinciala, zagrebškega p. provinciala, p. Anastazija Bajuka in p. Hieronima Žvegliča. Sv. maše pa so se udeležili: stiški g. opat Rafael Asič, g. prošt Alojzij Štrukelj, g. dekan p. Andrej Ilc, brusniški g. župnik Leopold Povše, šmihelski g. župnik Franc Vidic, exminister p. Benjamin Tomšič, prokurator iz kartuzije p. Ciril Zver, prof. dr. p. Anton Nadrah, mariborski p. gvardijan Karel Dijak, svetogorski p. gvardijan p. Leopold Grčar, br. Rudolf Rudež in kleriki bogoslovci: br. Zdravko Jakob, br. Franci Seničar ter br. Silvin Kranjnc. V cerkvi smo videli tudi akademskega slikarja g. Božidarja Jakca z ženo Tatjano.

Po evangeliju je spregovoril g. nadškof:

"Obhajate 500 letnico cerkve in samostana. V ta namen ste prenovili fasado in notranjščino vaše cerkve in svoje duše prenovili

Novo mesto: Frančiškanska cerkev s samostanom

tudi v tridnevnici. Zato je najbolj primerno, da vam spregovorim o cerkvi, zgodovini cerkve in njenega samostana. Potem pa, da vam tudi spregovorim o stanovitnosti po končani tridnevnici. Tako bodo sadovi te 500 letnice najbolj trajni.

Dragi verniki, vaša cerkev je posvečena sv. Lenartu - opatu. Že od davnih časov je bila tu majhna kapelica v čast sv. puščavniku. Sv. Lenart drži v rokah verige. Zato so ga že od davnaj častili za patrona, za zavetnika jetnikov. Priporočali so se mu tudi bolniki in pa porodnice. Tudi kmetje so se mu že od zdavnaj priporočali za zdravo vreme in pa srečo pri živini. Ker je vaša župnija deloma še kmečka, je prav, da kmečki sloj vaše župnije tega sv. Lenarta še danes v ta namen časti.

Predragi! Frančiškani so prišli v Novo mesto leta 1469. Bili so to hudi časi. To so bili časi, ko so Turki osvajali Balkan. Nekaj let pred tem je bila zmagoslavna bitka pri Beogradu. A tam je zmagala krščanska vojska. Toda ni zadržala turškega navalna na Balkan. Nekaj let pred tem, ko so prišli frančiškani v Novo mesto, so Turki zasedli kraljestvo Bosne. In takrat so nekateri bosanski frančiškani zbežali pred Turki in pribežali v Slovenijo. Naselili so se v Gradacu - tam v Beli krajini, ob reki Lahinji. In tam so jim plemiči iz Metlike in Črnomlja postavili samostan.

Toda, predragi, frančiškani se niso dolgo veselili novega bivališča. Samo tri leta. Potem pa so že prvič prišli Turki v hrvaške in slovenske dežele. Ne sicer osvajat ozemlje, ampak ropat, požigat

in lovit ljudi, da so jih odpeljali v sužnost. Frančiškani so zbežali pred sovražnikom v utrjeno mesto Metliko, ki je imelo obzidje. Samostan v Gradacu pa je bil porušen.

Od tod iz Metlike so jih pa novomeški meščani, tisto leto 1469 povabili v Novo mesto. Opravljali naj bi službo božjo pri cerkvi sv. Lenarta - na tem kraju. Samostana še ni bilo. Patri frančiškani so stanovali po zasebnih hišah, dokler jim ni neka plemenita žena, imenovana Elizabeta, vdova po Ivanu Snopovčanu, kupila 8 majhnih hišic, tu v okolici z vrtovi vred. Tako so imeli stavbišč za novi samostan. Tako je bil ob cerkvi sv. Lenarta postavljen frančiškanski samostan in s tem so prišli frančiškani končno veljavno v Novo mesto.

Moram vam nekoliko povedati, kako je bilo takrat s frančiškani. Frančiškani so se takrat razdelili na dve veji: takozvane konventualce in pa na prave frančiškane. Takrat je živel eden največjih mož tistega veka, sv. Janez Kapistran. Prav tista leta je vojsko zoper Turke. Ta je obnovil redovno družino, ki mu je bila izročena in jo je vodil v resnični frančiškanski ponižnosti v uboštvu in preproščini.

Frančiškani so se takrat večinoma naseljevali v predmestjih, pa tudi v mestih, ki so se takrat začela razvijati in v njih je začela cveteti obrt in trgovina. Zato so frančiškani v teh krajih najprej in najraje oznanjevali Kristusov evangelij in pa delili zakramente. Upirali so se tudi tedanjim poganskim navadam, ki so jih naši predniki imeli še iz poganskih časov. In trebili so tudi krive vere, ki so v tistih stoletjih nastajale. Zaradi njihovega siromaštva, preprostosti, preprostih pridig in pa poljudnosti, so se ljudem priljubili. In zato so imeli frančiškani takrat velik vpliv na miselnost in pa na življenje krščanskih vernikov.

Posebno so frančiškani že takrat vpeljevali lepo navado, da so verniki ob božiču postavljali jaslice in se tako nazorno spominjali Kristusove ponižnosti, ko je prišel kot majhen otrok na svet.

Širili so tudi pobožnost križevega pota, da so tako ljudje radi premišljevali Kristusovo trpljenje.

Vpeljali so tudi tretji red. Tako so vernike navajali k spokornosti in pa molitvi. - To so bili frančiškani tistega časa. Držali so se pa vedno pravega papeža in z njim skrbeli za duše.

Vidite, predragi, tako so se naselili ti pomembni frančiškani v vašem mestu. Poznejša zgodovina je napisana na letaku, ki ste ga gotovo prebrali. Tam je popisano, kako so pozneje prizidavali kapele, kako so opremljali to cerkev s cerkveno opremo. Nekoč je cerkev pogorela z mestom vred. Toda po načrtu kanonika Kastelca so jo takoj obnovili in prav tako tudi samostan.

Ker je Novo mesto raslo je bila potrebna končno nova župnija. In pred petimi leti je bila ustanovljena tukajle nova župnija sv. Lenarta v Novem mestu. To je na kratko zgodovina te cerkve in tega samostana. Iz majhnega sta zrasla v veliko drevo, kakor gorčično

zrno je bila prvotna ta cerkvice, ki pa je zrasla v veliko drevo župnije in kot pravi sv. pismo: 'Ptice z neba prihajajo in gnezdijo v njegovih vejah.' Tako tudi iz vse okolice prihajate semkaj v to župnijo prejemati zakramente, poslušati božjo besedo in pa udeleževati se sv. maše.

Dragi verniki, zdaj ste to cerkev obnovili - zunaj in znotraj. Postala je svetla. Veliko ste za to žrtvovali. Naj vam Bog za vse to povrne.

Predragi verniki, človek je včasih le dober - to spoznate. Spoznate pa tudi to, če daste v dober namen vam ničesar ne manjka. Bog je namreč neskončno dobrotljiv in se v svoji darežljivosti ne da prekositi od človeške darežljivosti. Zato vsem tistim, ki dajo kaj v dober namen, stokratno povrne. Najprej z duhovnimi darovi - z milostjo za njihove duše. Toda skušnjava tudi potrjuje, da glede živeža ničesar nikoli ni manjkalo tistemu, ki je dal v dober namen. Zakaj, Kristusova beseda še danes velja: "Iščite najprej božjega kraljestva pa njegovo pravičnost, vse drugo pa vam bo navrženo".

Torej danes prosim Boga, naj vam za vse to, kar ste za to obnovo cerkve in samostana dali, stoterno povrne.

Dragi verniki. S to zunanjo obnovo ste pa združili tudi notranjo prenavo src. Opravili ste tridnevniko. Poslušali ste božjo besedo predvsem o temeljnih krščanskih resnicah. Držali ste se besede sv. Janeza: "Kdor je rojen iz Boga, rad posluša božjo besedo." Zato ste pa bili deležni tudi tega, kar pravi sv. Janez na drugem mestu: "Kdor v me veruje in posluša mojo besedo, ni v smrti, ampak je prišel iz smrti v življenje. Ni v sodbi, ampak je prišel iz sodbe v življenje." To se pravi življenje milosti - življenje duše ste obnovili.

Gotovo se pa zdaj sprašujete, kaj naj storite, da boste ostali stanoviti v dobrih delih in pa v milosti. Za to vam predragi samo dve stvari priporočam.

Prvič vam navajam velikega ljudskega misijonarja sv. Alfonza Ligvorija. Po njegovih besedah se ravnajte. Ta pravi: "Kdor moli, bo prišel v nebesa. Kdor pa ne moli, bo gotovo pogubljen. Vsi zveličani so se namreč zveličali po molitvi. In vsi pogubljeni so se pogubili zato, ker niso molili." Pa dostavlja sv. Alfonz tudi tole: "Da bo največja muka za pogubljene ta zavest, da bi se prav lahko zveličali, če bi Boga prosili za milost, ampak so to prilikoma zamudili in čas je zamujen." To je zanje, pravi sv. Alfonz v svoji znameniti knjigi o molitvi, "najhujša žalost in pa muka pogubljenih ljudi."

Zato je prvo, dragi verniki, da ljubite molitev. Da molite zase, da molite v družini, da molite v cerkvi ob nedeljah pri skupni maši. Molitev je za človeka tako potrebna, kakor dihanje za telo. Tako kakor zrak za ptico ali voda za ribo. Zato pa danes, ko je človek zelo zaposlen in ko misli, da molitve več ne potrebuje ali pa da za molitev nima več časa, zelo, zelo potrebno, da vam neprestano

ponavljamo: ne zanemarjajte molitve, ker kdor moli bo prišel v nebesa, kdor ne moli pa bo pogubljen.

Sv. Pavel je svojemu učencu Timoteju zapisal tole: Izrazil se je kakor športnik in pravi: "Telesne vaje so koristne pa ne za vse," pravi "za telesno zdravje in pa za telesno kondicijo... Molitev pa je za vse koristna, ker ima obljubo sedanjega in prihodnjega življenja." To se pravi, z molitvijo si moremo izprositi vse, kar potrebujemo na tem ali pa na onem življenju. Zato, kakor se nekateri vadijo v športu ali gimnastiki, tako naj se kristjan, Kristusov učenec, vadi v pobožnosti in molitvi.

In druga beseda naj bo spet iz ljudskega misijonarja sv. Frančiška Saleškega. Ta pa je rekel tole: "23 let sem bil ljudski misijonar, zato sem prepričan, tako trdno prepričan, da bi to z roko lahko zgrabil, kakšno moč ima sv. Rešnje Telo. To nas more obvarovati hudega, okrepiti v dobrem, nas navdajati z nebeško tolažbo. Kratkoterminalno napravi iz nas nebeške ljudi, samo če ta zakrament prejemamo z živo vero in pa s sveto pobožnostjo." Tolik pomen ima ta zakrament. Zato vam pa priporočam, da se držite nauka Cerkve, ki pravi: "naj prejmemo sv. Rešnje telo, kadarkoli smo pri maši in nam vest ne očita smrtnega greha". Sv. obhajilo je hrana naše duše. Očiščuje nas malih grehov in nas varuje smrtnih. Da nam duhovno veselje in nas nekako bodri za dobra dela - priganja nas h krščanskemu življenju. Zato je pa to tako važno, da zmeraj živimo v milosti božji, da zmeraj živimo v milosti božji, da zmeraj moremo prejeti sv. Rešnje telo. Na ta način bo župnija res živa, dejavna in se bo v njej izpolnjevala glavna zapoved: "Ljubi Boga nad vse in svojega bližnjega kakor samega sebe."

Predragi verniki, tako ste torej obnovili cerkev pa fasado zunaj. Obnovili pa tudi svoja srca. Glejte, da boste ostali stanovitni. Da boste radi prihajali semkaj, da skupaj opravite božjo službo; da tako spolnite svojo največjo dolžnost, ki jo imate kot kristjani. Krščeni smo bili zato, da Boga slavimo, da Bogu damo čast - in to damo pri sv. maši. Zato pa doma molite, med seboj se ljubite in si odpustite. Prenašajte drug drugega tako, da se bo tudi na zunaj videlo, da ste krščanska župnija, ki živi od ljubezni do Boga in pa do bližnjega. Pa shajajte se radi k tej božji službi, da bo tako vedno več milosti v tej župniji, pa da boste tudi na druge vplivali. Ker ena dobra župnija vpliva na vso Cerkev. Ena slaba župnija pa podira božje kraljestvo v drugih srcih in v vsej Cerkvi.

Zato pa predragi, imamo danes dovolj prilike, da se Bogu zahvalimo. Zato bomo po maši zapeli Tebe Boga hvalimo. Hvala večnemu Bogu bo zapel kor. Iz srca se zahvalimo za vse milosti, ki ki jih je Bog delil na tem kraju od 1469, skozi vsa stoletja - skozi vse rodove do danes. Obenem pa ga prosimo, naj vsaj še toliko let dovoli, da bodo vaši potomci, verni potomci prejemali iste milosti na

tem kraju, kakor jih prejimate vi. Bog bodi zahvaljen za kar je dal v tej cerkvi. Bog pa naj nakloni tudi te milosti za naprej. Amen."

Okrog poldne se je začelo slavnostno kosilo. Udeležili so se ga vsi že prej omenjeni, tudi Božidar Jakac, dr. Polenšek, g. Roman Kavčič in kaplan iz Toplic in g. župnik iz Prečne. P. gvardijan je vse goste toplo pozdravil in jim zaželel, da bi se dobro počutili v naši sredini. Med kosilom je nastopil tudi g. Leopold Povše s svojo pesnitvijo, ki jo je spesnil za naš praznik. Požel je velik aplavz. Nato je spregovoril p. provincial iz Bosne, se zahvalil povabilu in na kratko označil čas, ko so morali bosanski frančiškani bežati pred Turki. "Morali so biti tu zelo dobri ljudje, da so jih sprejeli in jim najlepši del mesta, in to ljudem, ki jih niso poznali," je med drugim dejal. Proti koncu kosila je spregovoril še naš p. provincial:

"500 let mineva, kar je bil ta kraj, kraj molitve, samoposvečenja in študija, izvor milosti za ljudstvo po delitvi zakramentov, središče za redno in izredno pomoč dušnemu pastirstvu za Dolenjsko in Belo Krajino; pomemben vzgojni center za našo provincijo in slovensko inteligenco z gimnazijo in ljudsko šolo.

Novo mesto je dalo številne poklice naši provinciji. Na prvem mestu naj omenim znanega komponista p. Hugolina Satnerja, katerega "Missam Seraphicam" smo danes slišali pri sv. maši. Zanimivo je, da so od leta 1889 do l. 1919 bili vsi provinciali naše provincije novomeščani. P. Placid Fabiani šestkrat (od 1889 do 1898, od 1904 do 1910 in od 1916 do 1919), p. Konstantin Luser dvakrat (od 1898 do 1904) in p. Angel Mlejniki (od 1910 do 1916). Sedaj še žive trije patri, ki so izšli iz Novega mesta: p. Benjamin Tomšič, provincial od leta 1953 do leta 1962 in sedaj gvardijan in župnik na Viču, p. Anastaz Bajuk, vikar in kaplan v Novi Gorici in p. Hieronim Žveglič, kaplan in asistent akademske mladine v Ljubljani."

Na koncu je izrazil željo, da bi se samostan tudi v prihodnosti razvijal in bil trdna opora naši provinciji, ko je bil doslej.

*Iz POROČIL frančiškanske provincije Sv. Križa, Leto XXVI (1972), št.11
Spisal fr. Ciril Božič*

Med prohibicijo je nekdo naznanil davčni upravi, da ima nekdo v kleti veliko zalogo najboljših vrst žganja. Ko so uradniki prišli v klet, niso našli drugega kot kakih sto praznih steklenic za žganje.

„Kako so te steklenice prišle v klet?“ so vprašali lastnika hiše.

„To pa ne vem,“ je odgovoril nedolžno. „Nikoli nisem kupoval praznih steklenic za žganje.“

Med tečajem z naslovom „Kako narediti revolucijo“ je nekdo razlagal, kaj je svoboda tako:

„Ako mislite, da je svoboda v tem, da delate, kar hočete, ste v veliki zmoti. Svoboda je v tem, da drugi delajo, kar vi hočete.“

MOJA POT DO CILJA

S. Silva Žužek je redovnica-misijonarka, članica redovne družbe MEDICAL MISSION SISTERS, ki delujejo v Indiji, Pakistanu, Afriki, Južni Ameriki, Južnem Vietnamu in Združenih državah Amerike. Dne 15. avgusta 1973 je naredila v Philadelphiji, Pa., večne zaobljube. Sedaj deluje v Ghani. Že leta 1970 (5. okt.) je opisala svoje življenje in svojo pot do misijonskega poklica. Spisu ni dala nobenega naslova. Objavljamo ga pod naslovom MOJA POT DO CILJA. Spis je zanimiv, ker v njem opisuje doživljanje razmer, v katerih se je trudila, da je dosegla svoj poklic. To nam opisuje na naslednjih straneh.

Rodila sem se 29. decembra l. 1930. v beli Ljubljani in bila čez nekaj dni krščena v župni cerkvi sv. Petra. Bila sem 10. otrok po vrsti, a osmi od živih. Prva dva otroka, dvojčka, bratec in sestra sta kmalu po rojstvu umrla. Sem zadnja hčerka, sledi mi še 5 mlajših bratov. Ostane nas torej še 13 živih otrok, 9 bratov in 4 sestre. Moji starši so: Franc Žužek, ki je umrl v Argentini l. 1952. in še živeča mama, ki je še vedno čila in zdrava pri svojih 73 letih.

V osnovno šolo sem hodila v Lichtenturn, v Ljubljani. V gimnazijo sem vstopila l. 1941. pri Uršulinkah, tudi v Ljubljani. Tam sem skoro skončala nižjo gimnazijo, ko smo v maju l. 1945. zapustili domovino. Vojna leta so mi ostala v nepozabnem spominu, čeprav sem takrat bila še otrok. Spominjam se vsega, od začetka do konca vojne, kot bi bilo na dlani. Na dan 5. maja l. 1945 smo odšli iz domovine, v prepričanju, da se čez dva tedna vrnemo, zato smo vzeli le najnujnejše. Bili smo približno dva tedna na Koroškem, nato so nas zavezniki prepeljali v Italijo, kjer so nas porazdelili po taboriščih. V teh taboriščih smo preživeli tri leta, do maja l. 1948. ko so nam italijanske oblasti dale na izbiro, ali se vrnemo

v svoje domovine ali gremo kam drugam. Bilo nas je na tisoče beguncev raznih narodnosti in Italija je bila po vojni izčrpana, zato niso nas mogli še naprej imeti.

Naš Narodni Odbor je začel iskati dežele, ki bi sprejele veliko število beguncev, da bi tako Slovenci mogli še naprej živeti svoje versko in narodno življenje, kolikor bi pač razmere dopuščale.

Tudi naša družina se je odločila za emigracijo in sicer za Argentino, kamor smo dospeli l. 1948. koncem maja. Dva brata sta že l. 1945 vstopila k Jezuitom v Italiji, dve sestri sta se odločili, da nadaljujeta medicinske študije v Španiji, ker sta vedeli, da Argentina takrat še ni priznala evropskih šol. Starejši brat in sestra sta pa ostala že preje v Jugoslaviji. Tako nas je šlo v Argentini, ata, mama, 6 bratov in jaz. Po prihodu smo ostali nekaj tednov v Emigrantskem Hotelu in medtem iskali služb in stanovanja. Nekaterim rojakom se je to kmalu posrečilo, posebno še delavcem, ki so našli delo pri Ministerstvu za Javna Dela ali drugje. Težje je bilo izobražencem. Na dejstvo, da Argentina ne prizna evropskih šol, smo bili pripravljeni, vendar, ko se je to stvarno pokazalo, ni bilo lahko.

Begunci smo bili kot ena velika družina. Poznali smo se iz taborišč, družil nas je isti duh in namen in drug drugemu smo pomagali, kolikor smo pač mogli. V začetku ni nihče nič imel, zato ni bilo zavisti, ampak bratska ljubezen in razumevanje sta vladali med nami. Takrat sem bila stara 17 let in še v taborišču sem obiskovala 7. razred gimnazije. Vedela sem da je zastoj pretakati mačje solze, da radi mene ne bodo spremenili državnih zakonov. Zato je bilo najbolje, da sem znova začela študije. Treba je bilo iti najprej v zadnji letnik (takrat 6. razred) osnovne šole. Poslali so me v 6. razred k Sestram Služabnicam Sv. Duha kot gojenko. Tja sem prišla v drugi polovici šolskega leta 1948. Španščine nisem znala, pomagala sem si z italijanščino. Da so me sprejeli tako pozno v letu v šolo, in še brez vsakih sredstev povrh, se morem v veliki meri zahvaliti patru Tadeju, iz Reda Presvetih Src. Ta pater je dnevno prihajal v Emigrantski Hotel, se za nas zanimal in pomagal vsakemu brez razlike po svojih močeh. Vsi smo bili tujci, jezika nismo znali, nikogar poznali. Naš Odbor je prišel z nami v Argentino, z namenom, da pomaga beguncem ob prihodu v novo deželo. Drug drugemu smo pomagali z veliko nesebičnostjo. Pater Tadej nas je potem še več let obiskoval na novih krajih, dokler ni omagal in šel po plačilo k Gospodu.

Po šestih mesecih sem naredila izpite iz osnovne šole in bila tako pripravljena „na naskok“ na gimnazijo. Medtem so domači našli stanovanje in se naselili v hiši, ki jo je naš Odbor najel za begunce. Tam smo stanovali dve leti, potem smo pa najeli hišo v predmestju Florida, kjer smo živeli 10 let in se nato preselili v lastno hišo v predmestju

Buenos Aires-a, Ramos Mejia, kjer naša družina biva še danes.

Naj se povrnem k študijem. Sestra Prednica naše šole je predlagala našemu atu, naj se javim za službo v privatni bolnici, kjer so tudi njihove sestre delale. Bila sem dovolj stara za službo. Sprejeli so me za delo v lekarni in obenem sem tudi pomagala sestram v kapeli in v njihovem stanovanju. Tam sem se tako dobro počutila, da sem ostala celih 12 let, vsa leta mojih študije. Sestra Prednica mi je obljubila, da mi bo pomagala pri študijih, kolikor bo pač mogla. Njej in vsem drugim sestram, se imam v veliki meri zahvaliti, da sem mogla študirati poleg službe. Dobro sem se zavedala, ako hočem študirati, bo treba vse delati privatno. Že v decembru l. 1948. sem vložila prošnjo na Ministerstvo za priznanje mojih italijanskih šol. Imela sem namreč malo upanja, da mi bodo vsaj nekaj predmetov priznali, ker smo vsako leto po končani taboriščni šoli delali izpite še v državni šoli. Prošnjo so odbili. Naročili so mi, naj čimprej legaliziram šolska spričevala v Italiji, da bodo tako vsaj nekaj predmetov priznali. Ta postopek mi je vzel celo leto 1949. Medtem sem se precej španščine naučila in decembra l. 1949. sem že delala izpite iz prvega letnika gimnazije. Vesela sem bila, da mi ni bilo treba ponavljati kar cele gimnazije, čeprav se je nabralo kar lepo število izpitov, menda okoli 40. Učila sem se po možnostih in razmerah. Decembra l. 1952. sem naredila zadnji izpit in tako srečno končala gimnazijo. Ni šlo vedno gladko. Večkrat sem padla, kar pač ni bilo čudno, saj sem profesorje prvič videla pri izpitni komisiji. Vendar to mi ni vzelo poguma, znova sem poskusila in polagoma je le šlo. Vedela sem za svoj

cilj. Imela sem ga pred očmi in to mi je pomagalo, da sem premagala vse težave. Na dan 5. decembra 1952. leta nam je umrl ata - po dolgem bolehanju. Njegova smrt in dejstvo, da sem končala gimnazijo, sta pomenila zaključek ene dobe mojega življenja.

Končana gimnazija je bila šele prvi korak do univerze. Vedela sem, da s prekrizanimi rokami ne bom nikamor prišla. Čas ne čaka. Vsa tista leta sem si želela študirati medicino, da bi po končanih študijah vstopila v misijonski zdravniški red in tako kot zdravnica delovala v misijonih. Kmalu mi je Bog dal spoznanje, da mi bo nemogoče študirati medicino in obenem hoditi v službo. Nikoli nisem imela dvoma, da je moja prva dolžnost skrbeti za družino. Vse drugo je bilo drugotne važnosti. Ako mi je bilo nemogoče študirati medicino, potem si bom izbrala poklic, ki je tesno povezan z njo in mi bo dovoljeval hoditi v službo. Odločila sem se za lekamištvo. V lekami sem že delala, zato mi ni bilo novo. Naša fakulteta je bila oddaljena samo 100 metrov od naše bolnice. Naše sestre so mi šle v vsem na roko. Kolikokrat sem zamenjala delovne ure, ker smo imeli praktične ure med mojim delovnim časom. Kolikokrat so mi dale neplačani delovni dopust še med letom, da sem mogla delati izpite. Takih uslug bi mogla naštetih na tisoče.

Kako sem hvaležna naši mami in bratom, ki so pomagali doma namesto mene. Kako sem se lahko zavedala, da kar dosežemo v življenju, moremo doseči le s skupnim naporom. Študije na univerzi sem začela l. 1953 in končala l. 1960.

O teh sedmih letih na univerzi bi lahko napisala cele knjige. Niso bila lahka leta. Takrat je bila Argentina pod

diktaturo Dominga Perona. Preživljali smo težke čase. Vendar to me ni odvrnilo od mojega cilja, ampak sem si še bolj prizadevala, da bi čimprej skončala.

Zdaj Vas verjetno zanima, kdaj se mi je prvič vzbudila želja po redovnem življenju in po misijonih. O tem bi lahko veliko napisala, a naj bom kratka. Največji vpliv je seveda imela družina. Vero smo pili, tako rečeno, z materinim mlekom. Mama in ata sta si vedno želela mnogo otrok, da bi jih mogla vzgojiti za Boga in jih Njemu dati v službo, če bi bila taka Njegova volja. Doma smo bili vedno naročeni na verske revije. Kot otrok sem zelo rada prebirala Zamorčka, Katoliške misijone in druge revije. Vedno me je zanimalo, kaj se je dogajalo po svetu, posebno še v misijonskih deželah. Medtem sta starejša brat in sestra vstopila v samostan. Naslednja dva brata sta bila pri Domobrancih. Katoliške šole, katoliške organizacije, splošno versko življenje župnije in škofije, in pa takratne politične razmere, vse to je močno vplivalo name. Še bi lahko naštevala, to ali ono, naše sorodstvo, znance, prijatelje... Nemogoče se je vsega spomniti, vendar, ko premišljujem o tem, kaj bi še lahko napisala, mi še veliko več stvari pride v spomin.

Značilen dogodek je bil pa tale: bila sem stara 13 - 14 let. Bilo je v vojnih letih. Škof je prosil mladino, naj veliko moli, naj prosi Boga za usmiljenje, naj zadoščuje. Študentje smo vzeli škofove prošnje resno. Spominjam se le, da smo se zbirali tedensko ali še bolj pogosto, k sv. križevemu potu. Ko sem nekega dne klečala po križevem potu v naši župni cerkvi Sv. Petra, mi je iz srca privrelo: „Glej, Jezus, vsa sem Tvoja. Naredi z menoj, kar hočeš.“ Kot v potrdilo sem čutila v duši nek odmev:

S. Silva Žužek s svojimi lekarniškimi uslužbenci
v Fort Portal-u, Uganda.

S. Silva Žužek je bila odgovorna tudi za kuhinjo v bolnici.
Na sliki je s svojimi kuharicami.

„Da, sprejemem tvojo ponudbo. Bodi moja.“ Od tistega dne sem imela v duši to prepričanje, da sem se Bogu posvetila, da pripadam samo Njemu. Bila sem stara komaj 14 let, toda popolnoma sem se zavedala, kaj sem storila in da sem prav storila. Takrat nisem imela pojma, kdaj in kako se bo to zgodilo in tudi me ni skrbelo. Vedela sem, da ima Bog svoja pota in da On pokliče koga v svojo službo, kadar in kakor On hoče. Jasno mi je bilo, da mi bo dal vedeti, kaj želi z menoj, po okoliščinah. In to mi je bilo dovolj. Vojna vihra je divjala naprej. Maja l. 1945. smo bežali in po treh letih bivanja v taboriščih odšli v Argentino. Po razmerah sem spoznavala, da moja ura še ni prišla in veselo in srečno sem živela pri svoji družini. Vedela sem, da bo treba čakati še mnogo let, zato sem medtem hotela doštudirati in pomagati doma svojim bratom in mami. Ker nisem mogla hoditi k predavanjem na univerzo, mi je študij vzelo mnogo več časa, kot pa študentom, ki so samo študirali. Vendar to je bila edina pot do cilja in vesela sem bila, da sem imela te možnosti. Medtem so moji bratje končavali študije eden za drugim. Kupili smo si tudi hišo in po razmerah sem spoznala, da nisem doma več nujno potrebna. Moj čas je prišel, čeprav mi je bilo hudo pustiti mamo samo, brez hčerke.

O naši družbi sem prvič brala, se mi zdi l. 1952. v članku, ki ga je napisal č. g. Karel Wolbang CM, ki je misijonaril na Kitajskem in je bil izgnan, mislim, da l. 1950. Predstojniki so ga poslali v Ameriko. Tam se je spoznal z našo ustanoviteljico Materjo Ano Dengel v matemi hiši v Fox Chase, Philadelphia. Tisti članek sta brali tudi moji sestre v Španiji, ki sta medtem končali medicino in se pripravljali na vstop v

red Marijinih Frančiškanskih Misijonark. Hoteli sta vstopiti v misijonski zdravniški red. Ko sta po članku spoznali to novo družbo, sta se premislili. Isti članek sem tudi jaz brala v Argentini. Mislila sem si: tale red je prav zate. Ker sem vedela, da bo treba še dolgo čakati, sem molčala in potrpežljivo čakala. L.1960 decembra sem diplomirala, nato sem še dve leti delala v privatnih lekarnah v Buenos Aires-u. Začela sem tudi s postopki za argentinsko državljanstvo in za vstop v samostan. Sprejeta sem bila l. 1962 oktobra, a nisem mogla takoj oditi. Vstopila sem šele naslednje leto v avgustu, v Philadelphiji, USA. Tam sem naredila Postulantat, Novicijat in Juniorat in junija l. 1967. so me določili za Ugando. Sem sem prišla novembra istega leta, prevzela delo v lekarni, kjer sem še sedaj.

Naša družba je bila od vsega početka misijonska zdravniška družba. Všeč mi je bil njen pionirski duh. Te redovnice niso „bežale pred svetom“, ampak so se vrgle v sredino življenjskega toka, v vsakdanje življenje vsakdanjih ljudi.

V pravilih družbe so imeli od vsega početka pravilo: „da to je mednarodna misijonska družba katoliških zdravnic, ki skrbijo za vse bolnike brez razlike na narodnost, vero, družbani položaj ali politično prepričanje.“ Vsak bolnik je dobrodošel. Drugo zelo važno načelo naše ustanoviteljice je bilo: Pomagajte ljudem, da se postavijo na lastne noge, izobrazujte jih, da bodo prevzeli naše delo in začeli skrbeti za svoje dežele. Ko bodo dovolj pripravljeni, da prevzamejo delo, bomo me šle drugam, kjer so potrebe še večje. Zato poleg dela v bolnici, vodimo razne šole in tečaje za osobe v bolnici, posebno

šole za bolničarke in babice.

Ko sem l. 1967 prišla sem, sem takoj opazila veliko razliko med našim in tukajšnjim načinom življenja. Sodila sem po lastnih standardih in primerjala naše razmere s tukajšnjimi: ljudje po veliki večini živijo še v kočah iz blata, razen v mestih, z zelo primitivnim pohištvom, največ jih je bosonogih in slabo oblečenih. Velika težave imajo s šolanjem. Dokler morejo plačevati šolnino, hodijo v šolo, ko ni več denarja, izstopijo. To se nam zdi zelo kruto, kajti vsak človek ima pravico do izobrazbe in država se mora truditi, da to omogoči prav vsakemu državljanu. Po eni strani jih razumem, kajti, kam naj dajo po končanih šolah toliko izobražencev? Kaj naj z njimi naredijo? Zaenkrat še ni industrije, ne veliko obrti ali drugih strok. Ko se bo to enkrat odprlo, bo veliko bolje za vse. Država se zelo trudi, da bi dvignila raven življenja in lahko rečem, da samo v teh treh letih kar sem tu, se je že veliko naredilo. Tudi mi pomagamo po svojih močeh.

Kmalu po prihodu sem spoznala, da se ne bom mogla posvetiti učenju jezika tako, kot bi rada. Oktobra 1967, smo končale Generalni Kapitelj, ki je zaključil prvo dobo 40 let našega reda. Vatikanski Zbor nam je dal jasna navodila, da se je treba prilagoditi modernemu človeku in življenju, ako hočemo služiti Bogu v teh časih. Takoj smo začele izvajati vse obnove, ki so bile potrebne. To nam je dalo veliko dela in vzelo mnogo časa, a je bilo neobhodno potrebno. Druga največja potreba takrat pa je bilo delo v bolnici. Tam so me rabili takoj. Veliko novega se je bilo treba naučiti, ako sem hotela uspešno delovati. A kadar sem le mogla,

sem obiskovala ljudi po domovih, kar me je zelo obogatilo in osrečilo. Tako sem se jezika kar precej naučila, čeprav ga še sedaj ne obvladam, a se dobro zavedam, kako važno je, da se ga čimpreje naučim.

Moj delokrog je predvsem v bolnici. Obenem tudi poučujem v vseh letnikih naše bolničarske šole. Poučevanje mi je v začetku dalo precej dela, saj nisem učiteljica. Vendar vrgla sem se v to delo z vsem srcem in veseljem in sem se učila obenem z učenkami. Tako sem imela krasno priliko jih spoznati in vzljubiti. Koliko veselja imamo na koncu leta, ko ponavadi vse izdelajo državne izpite in damo tako državi prepotrebne bolničarke. Še predno končajo zadnje leto, že zanje zaprosijo. Ko bi jih imele še trikrat ali štirikrat več vsako leto, ne bi bilo nobene težave za službe. To je za ugandske žene velik korak naprej, da se morejo izobraziti. V tej kulturi je moški še vedno več vreden od žene, on je glava, on vse odloči, kaj se bo naredilo. Žena samo uboga, še na mišcl ji ne pride, da bi tudi ona lahko imela kako besedo. Naše študentke imajo dostikrat v bolnici težave s starejšimi moškimi bolniki, ki se jim zamalo zdi, da bi jim tako mlade deklice „zapovedovale“. To je del stare mentalitete, ki počasi izginja. Ženske se polagoma osamosvajajo in sčasoma bodo dosegle enakopravnost v vseh strokah.

Letos julija sem začela že drugi tečaj za pomočnike v lekarni. Trajal bo dve leti. V Ugandi zaenkrat še nimajo farmacevtske šole, ampak samo 3 letno šolo za dispensers. V to šolo pa jih razmeroma malo pride. Ker sem vzela samo dva študenta, upam ta tečaj končati v dveh letih, ker na ta način

S. Silva Žužek s skupino uslužbencev

jima morem posvetiti več časa in pažnje. Sicer bi jih rada imela več, a zanje ne bi bilo dovolj dela. Glavno gradivo za tečaj sem dobila iz državne šole, drugo si pa sproti pripravljam.

Kje je Fort Portal? Ne mislite si, da je to kakšno veliko mesto. Če pogledate na zemljevid, najprej poiščite Kampala, nato pa potegnite skoro ravno črto proti zahodu dolgo kakih 320 km (200 milj), malo preko ekvatorja in prišli boste do Fort Portala. Po domače ga imenujejo Kabarole, moderno ime ima po Generalu Fort Portal.

Ima samo okoli 10.000 prebivalcev, z okolico 70.000 prebivalcev. Čeprav je malo mesto, je zelo važno:

zemljepisno, zgodovinsko, trgovsko, politično, kulturno in versko. Prvi misijonarji so sem prišli l. 1876. Vera se je od tu širila na vse strani. Imamo tudi škofijski sedež, s škofijskim semeniščem. Imamo lepo število redovnih družb: Bele Patre, Brate in Sestre; Patre, Brate in Sestre Sv. Križa; Marijine Sestre, Katoliške Misijonske Zdravnice, in dva redova Sester domačink. Duh razumevanja in sodelovanja vlada med nami. Smo kot ena sama velika družina. Vežeta nas isti duh in isti cilj, čeprav ima vsak svoj apostolat. Nekateri poučujejo, drugi vodijo šole za katehume in katehiste in šole za vzgojo domačega klera in redovnic. Drugi spet delajo v bolnicah in

S. Silva Žužek s skupino študentk, katerim je bila več let „housemother“.

dispanzerjih in safaris, drugi skrbijo za dušnopastirsko delo in socialno skrb. Nihče se ne more pritoževati, da mu manjka dela... V veliko pomoč so nam laični misijonarji, brez njih bi nam trda predla.

NEKAJ SPLOŠNIH PODATKOV: Uganda se nahaja „v srecu Afrike“, kot tu pravijo. To je namreč na Ekvatorju, ki jo deli na dva neenaka dela: severni od Ekvatorja je veliko večji, kot pa južni. Na severu meji na Sudan, na jugu na Tanzanijo, na vzhodu na Kenijo in na zahodu na Kongo. Več kot 84% dežele se nahaja od 1000 do 1700 metrov nad morsko gladino, zato ni čudno, da o tropski vročini nimamo pojma, ampak imamo vse leto prijetno hladno vreme.

Zdaj še nekaj števil: celotna površina znaša 241.491 km, od katerih jih pa pripada samo jezerski površini 35.471 km in še nekaj rekam. Viktorijino jezero, ki je drugo največje na svetu, ima celotno površino 68.679 km, a od teh jih pripada Ugandi le 29.386 km (to jezero leži med Ugando, Kenijo in Tanzanijo). Druga največja jezera so: Albert, Edward, Kyoga, Salisbury in George.

Najvažnejše reke so: Nil, ki izvira v Viktorijinem jezeru in se nato vije proti severu. Pri znanih Murchison slapovih se izliva v jezero Albert, po katerem se potem tudi imenuje do Sudana, kjer dobi ime Beli Nil. Murchison slapovi so zelo veličastni in mogočni, a so samo

3 metre široki in 46 globoki. Druge važne reke so: Aswa-Mogoto, Mayanja-Kato, Katonga, Mpologoma-Malaba. Njih celotna dolžina znaša nekaj nad 2100 km. Vsi ti podatki niso 100% točni, izračunala sem jih iz milj in ena milja znaša menda 1600 m.

GORE: približno 30 gora v Ugandi je visokih nad 15.000 čevljev (ca. 5000 metrov). Najvažnejše so: Speke, Baker, Margarita, Aleksandra, Stanley, Elgon, Mufumbiro. Seveda tu ne smem pozabiti omeniti znamenitega „Luninega Pogorja“ ali „Mountains of the Moon“ ali po domače „Ruwenzori“. To pogorje sega od severa do juga. Kdor rad po gorah pleza, naj le pride v Fort Portal, od tu se Ruwenzori krasno vidijo in niso daleč. Vsako leto se odpravi več navez na gore. Posebno lepo se vidijo v deževni dobi, so kot umite od vsega prahu in nas vabijo v višave. Sonce jih krasi s svojimi žarki in jih dela še bolj privlačne.

DRŽAVNI PARKI: Uganda ščiti divje živali in v ta namen imajo posebne državne parke. Važni so trije največji parki: Park Kraljice Elizabete, s celotno površino 1966 km, Murchison Park s površino 3840 km in Kidepo Valley s 1280 km.

V teh parkih živi mnogo divjih živali: sloni, povodni konji, krokodili, bivoli, nosprožci, levi, žirafe, jeleni, srne, gazele, zebre.

Znan je občestni znak „Elephants have the right to the way“, „Sloni imajo prednost na cesti“. Lani smo se peljale čez park, srečale smo čredo slonov, ki jih je bilo za cel „Klan“, s starim očetom na čelu in z majhnimi slončki v sredi, ki so se skrivali materam za hrbte. Videle smo znak, ustavile avto

in potrpežljive čakale. A čreda se je ustavila in nas nepremično gledala. Nismo vedele, kaj naj storimo. Še malo smo počakale, in nato brž odšle, saj dobro vemo, da slon lahko nepričakovano zmečka avto, kot bi bil igrača. Kakor hitro smo odšle, se je vse čreda lepo in veličastno podala čez cesto. Takrat smo se tudi me oddahnile in nasmejale. Podobno se nam je večkrat pripetilo z levi. V bližini parka Kraljice Elizabete imamo tedenski Safari (Zdravniško ekspedicijo). Levi se radi pokažejo šele pozno popoldne. Včasih jih iščeš, a jih nikjer ni, čeprav ti vodič zatrjuje, da jih je videl še dopoldne. So precej muhavi. Ko se jih najmanj nadejaš, se ti mrčina pokaže ravno pred avtom. Najbolje je ostati miren in seveda ne kaži se iz avta. Dokler si v avtu, si varen. Mrčina ima pred land-rovarjem veliko spoštovanje.

ŠE NEKAJ O RODOVIH: ne mislite si, da je Uganda zedinjena dežela, kjer bi ljudje s ponosom rekli: „mi smo Ugandci“. Kje pa! Meje v Ugandi niso naraven pojav, ampak so nastale po sili razmer. Ko so prišli prvi raziskovalci, niso dobili nobenih obstoječih političnih sil ali kakšne druge moderne organizacije ali uprave. Obstojala so razna kraljestva, ki so bila razdeljena po rodovih. Nihče ni dobro vedel, kje se eno kraljestvo konča ali drugo začne in tudi ni bilo važno. Prostora je bilo več kot preveč za vsakega in če ti nekje ni bilo všeč, si lahko šel drugam, kjer te nihče ni motil. Šele raziskovalci so začeli deliti in črtati meje in iz tega so kasneje nastale province ali druge politične enote. Toda ljudem so malo ali nič pomenile. Še danes, zelo malo ljudi reče: jaz sem doma v Ugandi, ampak pripadam temu in temu rodu.

Zanimivo je tudi v šoli, ko deklice iz enega rodu „skupaj držijo“ in so bolj prijazne, kot pa z dekleti iz drugih rodov. Ta „tribalizem“ počasi izginja, vendar bo še dolgo da bo popolnoma izginil in da bo Uganda postala en sam narod. Nekateri rodovi so bolj vplivni kot drugi, in drugi se jih bojijo, da ko pridejo na oblast, bodo druge tlačili. Zato so mnogi veliko bolj zadovoljni s pričujočo obliko vlade (republika), čutijo, da tako vlada večja enakost v državi. Večkrat sem slišala komentar, da bodo Ugandčani trpeli bolj, ko bodo Belci odšli. Nisem verjela, dokler mi tega niso sami domačini razložili. Pod belim človekom čutijo, da imajo več svobode, spoštovanja, razumevanja, izobrazbe, in prednost imajo tisti, ki so bolj zmožni. Bogastvo in družbeni položaj ne igrata tako važne vloge. Po odhodu belcev se bo bolj uveljavil klanski sistem: ako en član klana dobi boljše mesto, je dolžan poskrbeti za ves klan. Seveda, drugi člani klana niti ne vprašajo, ako je kaj takega mogoče, oni se enostavno k njemu preselijo in zahtevajo svojih pravic. Zato največkrat svojemu klanu sploh ne sporoče, kje se nahajajo, iz samega strahu, da bi potem imeli ves klan „na grbi“.

Plemena so razdeljena na 4 glavne skupine:

a.) Bantu: ta so najštevilnejša: Amba, Ganda, Gisu, Gwere, Konjo, Kenyi, Kiga, Nkole, Nyoro, Nyuli, Rwanda, Samia, Toga in Tooro.

b.) Nilska: Acholi, Alur, Jonam, Lango, Badama.

c.) Nilsko-Hamitska: Kakwa, Karamojong, Kunam, Labwor, Seber, Pokot, Tepeth, Teso.

d.) Sudanskega izvora: Landu, Lugbara, Madi.

Tudi jeziki se delijo na iste skupine: Bantu, nilski, nilsko-hamitski in sudanski. Zaenkrat še ni enotnega Bantu jezika, da bi postal državni jezik. Vsak se bori za svojega. Mnogi predlagajo swahili, ki je državni jezik v Tanzaniji in Keniji in nekaterih drugih državah. A pri nas se ga branijo; pravijo, da je zanje toliko tuj jezik, kot angleščina in da zakaj bi uvajali še en tuj jezik, potem ko je angleščina bila za toliko let državni jezik. Veliko ljudi govori angleščino, medtem ko swahili bi se morali šele učiti. Po drugi strani je res, da mnogi ljudje govorijo swahili, ki je bolj trgovski jezik, pomešan z arabščino in ga tu imenujejo „Umetni jezik“. To je eno perečih vprašanj, ki se ne bo tako hitro rešilo; vendar enkrat bodo morali kaj ukreniti.

CERKEV V UGANDI: pred več kot 100 leti so prišli v deželo arabski trgovci, preko Zanzibarja. Kmalu so se sprijaznili s kraljem Muteso, ki jim je dovolil, da so živeli na njegovem dvoru. Ko sta l. 1856 prišla prva raziskovalca Speke in Grant, sta bila presenečena, ko sta videla, kakšen vpliv imajo Arabci na kraljevem dvoru. Čez leto dni je prišel še Stanley, ki je kmalu v časopisu „Daily Telegraph“ objavil prošnjo, da bi poslali anglikanske misijonarje, ki so že prišli naslednje leto 1875.

L. 1868. je alžirski škof Lavigerie ustanovil Misijonsko družbo Belih Patrov, ki se je izključno posvetila pokristjanjenju Afrike. L. 1878. je bila priznana od Družbe za Širjenje Vere in še isto leto so Beli Patri dospeli v Zanzibar. Dva člana od te skupine sta prodirala še naprej in 17. februarja l. 1879. sta dospela v Entebbe, preko Viktorijinega jezera. To sta bila Pater Lourdel in

redovni Brat Amana. Kralj Mutesa ju je prijazno sprejel in jima dovolil, da sta začela poučevati novo vero. Prvi katehumeni so bili že krščeni l. 1880. Po l. 1882. se pa je položaj poslabšal. Kralj je iz same zavisti začel ljudi ščuvati proti misijonarjem, ki so kmalu uvideli, da je bolje, ako odidejo. Kralj Mutesa je umrl l. 1884. Njegov sin Mwanga je postal kralj. On je poklical misijonarje nazaj, a se je tudi on kmalu spremenil in prepovedal oznanjati katoliško vero. Več katoličanov je bilo pažev na kraljevem dvoru in so se kralju uprli, ker jih je hotel porabiti za svoje nepošteno namene. Kralj je bil po takratnih pojmih popolen gospodar nad življenjem svojih podanikov in je bilo nekaj nezašlišanega, da bi se mu kdo uprl. Zelo se je razardil in je ukazal paže žive sežgati. Po grozovitem mučenju so paže žive sežgali na dan 3. junija l. 1886. Med mučenci je bilo 22 katoličanov in 15 protestantov. Pregarjanje je divjalo naprej, toda mlada Cerkev se je še hitreje razvijala, kot po znanem reku: „Kri mučencev, seme novih kristjanov.“ Pater Lourdel je umrl 12. maja l. 1890. Takrat je bilo 2197 katoličanov, in nad 10.000 katehumenov. Čez pet let je bilo 16.032 katoličanov in nad 80.000 katehumenov.

V začetku so v Ugandi delovali samo Beli Patri. Kmalu so se jim pridružila nove misijonske družbe Mill Hill Patri, Veronski Patri in tudi Bele Sestre, Frančiškanske Misijonarke in Veronske Sestre. Misijonarji so odkrivali nove predle, ustanovljali nove postojanke. Rasle so šole, bolnice, dispanzerji, cerkve, semenišča, gobavska naselja, katehumenat. Župnije so postajale vikarije in vikarije škofije. Čas je prišel, da so Ugandčani dobili lastno hierarhijo, kajti dežela se je hitro

razvijala. Potrebovala je novih oblik cerkvene in svetne oblasti. Prvi domači škof je bil Msgr. Jožef Kiwanuka, posvečen l. 1939.

L. 1953 so ustanovili nadškofijo Rubaga, v Kampala, kar je pomenilo začetek višje cerkvene oblasti. Nove škofije so bile ustanovljene v mestih: Arua, Fort Portal, Culu, Mazaka, Jinja (izg. Dzindza), Moroto, Tororo, Hoima, Kabale, Mbarera. Trenutno je v deželi 12 škofij, s 7 domačimi škofi in 5 belimi. Od celotnega prebivalstva v Ugandi 8.000.000 je 2.810.347 katoličanov. Od 810 duhovnikov je približno 280 domačinov. Imamo 346 redovnih bratov, od katerih je 176 domačinov. Od 1770 redovnih sester, je 1320 domačink. Katehistov je 4450. Cerkev oskrbuje nad 24 misijonskih bolnic, 34 dispanzerjev in 3 bolnice za gobavce.

ŠKOFIJA V FORT PORTAL: Naš škof je od vsega početka od l. 1962. Vincent McCauley, amerikanec iz reda Sv. Križa. On se je vedno zelo zavzemal za vzgojo domače duhovščine in in redovnic. V ta namen je pred nekaj leti poklical Sestre Sv. Križa, ki se posvečujejo poučevanju. V teh nekaj letih se že vidi krasen napredek. Škof je že večkrat podal ostavko, z upanjem, da bi dobili domačega škofa, a je niso sprejeli. Šele lani je uspel, ko smo dobili prvega afriskega škofa, v osebi Msgr. Magambo. V naši škofiji imamo 11 župnij z mnogimi podružnicami. Katoličanov je 281.000, Protestantov 130.000, Muslimanov pa 30.000, nekrščenih 130.000, celotnega prebivalstva je torej v škofiji 571.000. Za vse te ljudi imamo le 24 duhovnikov, od katerih so nekateri onemoglim, nekaj jih deluje v semenišču, tako da jih ostane za dušno-pastirsko delo na

Na „safari“ (potovanju) - Naša ambulanca

župnijah okoli 16. V veliko pomoč so redovni Bratje, ki so lani prejeli dovoljenje za razdeljevanje sv. obhajila. Tudi domače Sestre so v veliko pomoč pri dušnopastirskem delu. One vodijo zelo uspešno več župnij, ki drugače ne bi imele nobene duhovne oskrbe. Upajmo, da bodo tudi Sestre kmalu dobile dovoljenje za razdeljevanje sv. obhajila. Koliko več ljudi bi tako bili deležni zakramentov, za katere so sedaj prikrajšani.

Iz statistik je razvidno, da imamo lepo število protestantov med nami in temu se ni čuditi, saj so prvi prišli v deželo in so mnogo dobrega storili v teh 100 letih. Posebno še bolj na jugu v težko pristopnih goratih področjih so oni edini še danes, da ustanavljajo šole in gradijo cerkve. Odkar so prišli katoličani, je med obema skupinama vladalo neko nasprotovanje, kar je bilo v škodo obema. Že pred Vatikanskim Cerkvenim Zborom so se posamezne skupine skušale približati, a ne celotna

hierarhija. Po Vat. Zboru so se skupine ljudi začele bolj načrtno približati. Na splošno je znano, da se katoliška skupina bolj trudi za zблиžanje, kot protestantska. Upamo, da bo kmalu prišlo do lepših odnosov, do plodnega sodelovanja in skupnega načrtovanja, saj vsi delamo za isti cilj. Na obeh straneh so bile in so napake in neumno je pogrevati jih, to ne bo nikomur koristilo.

Vatikanski Zbor je dal novega zagone vsému našemu delu. Treba se je bilo ustaviti, oceniti vse delo in ga prilagoditi modernemu življenju. Velik poudarek se daje sodelovanju laikov pri vsem verskem in socialnem udejstvanju. Ker je duhovnikov tako malo in dela vedno več, je treba porabiti vsako moč. Ustanovljeni so bili župnijski sveti, kjer sodelujejo laiki, redovniki in duhovniki. Treba je še bolj vzbuditi zavest, da vsak človek more kaj prispevati za skupni dobrobit in rast božjega kraljestva na zemlji. Odziv je

zelo lep. Uspehi se že kažejo. Ni pa lahko uvajati nove oblike življenja, a ko se enkrat ljudje nanje navadijo in jih razumejo, jih vzljubijo.

O bogoslužju in prejemanju zakramentov lahko govorim samo na splošno, statistike bi bile varljive. O tem sem govorila z več duhovniki in so mnenja, da na splošno se ljudje udeležujejo maš in drugih verskih slovesnosti v velikem številu. Maša je za veliko večino katoličanov in še nekrščenih, višek tedna. Po milje in milje prihajajo k maši, v lepem ali deževnem vremenu, brez dežnikov, samo bananin list jih varuje pred dežjem. Ker so bosí, se jim ni treba bati, da bi se jim čevlji pokvarili, obleka se bo pa tudi posušila.

Kar se tiče zakonov: Mešani zakoni niso priporočeni, raje jih odsvetujejo, a braniti jih ne more nihče. Ako sta ženin in nevesta resna in obljubita, da bosta živela po katoliški veri, dobita dovoljenje. Seveda, tudi v tem primeru ni 100% gotovo, da bosta držala obljubo. Razporoka ni dovoljena, mislim, da tudi po državnim zakonu ni. Vendar to ne prepreči, da se zakonci ločijo in znova „poročijo“. Tega, je na žalost vedno več. Poganski vpliv še ni povsem izginil, moderni se pa že krepko čuti. Tako je dejansko stanje, nič nam ne pomaga, ako si zakrivamo oči. Resnici je treba pogumno v obraz pogledati, položaj tresno presoditi in potem kaj ukreniti. Taká je zgodovina vsega človeštva: človek se obme od Boga za nekaj časa, tava brez Njega, nato spozna, da brez Njega ne more živeti in se počasi vme k svojemu Stvarniku. Bog nas potrpežljivo čaka in nato ljubeznjivo sprejme nazaj k Sebi, brez očitkov. Človek samo pri Bogu najde uteho in srečo.

V naši škofiji imamo samo malo semenišče, ki ima približno 120 fantov. Višje semenišče je v škofiji Masaka, v kraju Katigondo. Zaenkrat imajo samo 13 bogoslovcev. V zadnjih dveh letih smo imeli samo dva novomašnika. Ko preberem „Družino“ s poročili o novih mašah, sem Bogu iz srea hvaležna, da imamo v Sloveniji toliko poklicev in Ga prosim, naj tudi v Ugandi obudi duhovniške poklice, da bodo oznanjali Njegovo besedo. „Žetev je velika, delavcev pa malo. Prosimo torej Gospoda žetve, naj pošlje delavcev na žetev“ to je naša dnevna molitev.

Kar se tiče domačega tiska, imamo zaenkrat samo mesečni listič z novicami iz naše škofije in iz Uganda na splošno. Tiska se pa veliko za poučevanje v šolah, katehumenatih, za tako imenovane „Ženske klube“. Velika večina ljudi še ni toliko izobrazena, da bi brala časopise. Dnevno časopisje, tudi v domačih jezikih se tiska v Kampali, največ seveda pa v angleščini. Za lastni tisk bi rabili denar in usposobjene ljudi. V Kisubi, blizu Kampale imamo Sestre Sv. Pavla, ki skrbijo za to potrebo. Ne vem, kako se bo to v bodoče razvilo, toda imam občutek, da v naši škofiji še precej dolgo ne bomo imeli lastne tiskarne. Verjetno bo tiskarna v Kampala kar zadostovala in nesmiselno je podvojiti delo, ki ga nekdo že odlično opravlja.

Kakšno pomoč bi rabili? Potrebujemo vse mogoče poklice: obrtnike, profesionalce, mizarje, bolničarke, profesorje, učitelje, katehiste itd. Vlada raje vzame visoko izobrazene ljudi, ker ti morejo več nuditi državi. Mi sami ne vemo, koliko časa bomo še tu ostali. Država zelo pospešuje afrikanizacijo: kjer le morejo, zaposlijo lastne ljudi, četudi niso tako

visoko izobraženi in usposobljeni. Tujce zaenkrat še vzamejo, a samo na dveletno pogodbo. O tem sem govorila s sestro Dr. Augusta Doyle ki je zdravnica iz iz reda Marijinih misijonskih Misijonark. Ona je zastopnica vseh katoliških bolnic pred državo in mi je rekla, da država še vzame ljudi v primeru, da tuje agencije prevzamejo vso oskrbo.

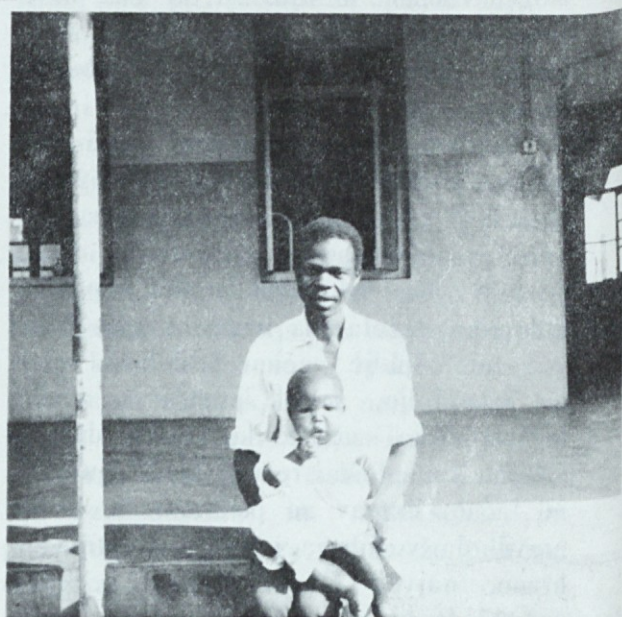
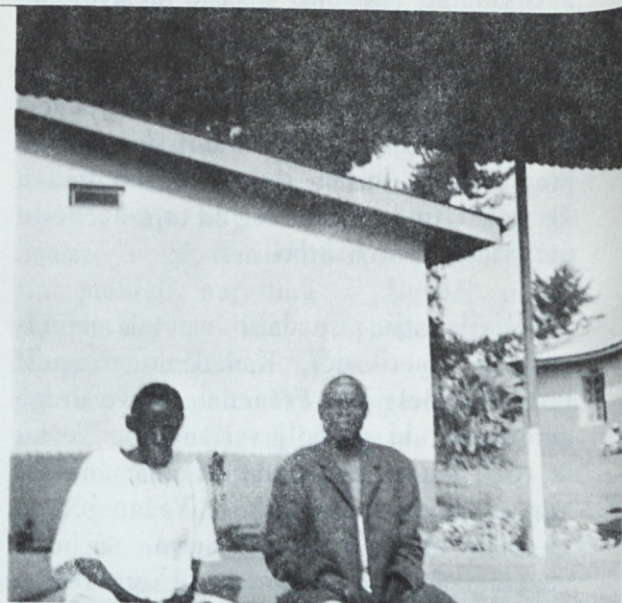
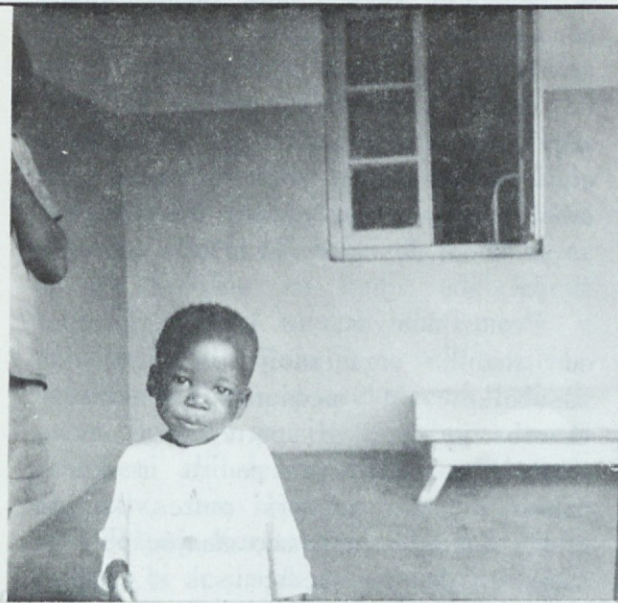
Misijonarji pripadamo mnogim narodnostim: Amerikanci, Kanadčani, Nemci, Italijani, Belgijci, Francozi, in še druge narodnosti, ki so bolj v manjšini. Težko je reči, katera narodnost je najmočnejša, ker za to nimam podatkov. Važno je, da se med seboj lepo razumemo, saj nas vežeta isti cilj. Narodnost ne igra velike vloge. Vsi smo misijonarji, ki smo prišli oznanjati Kristusa in se trudimo samo za to, kako bi bolje služili našemu ljudstvu.

Splošna raven ljudstva: več kot dobra polovica prebivalstva živi v revščini, v človeka nevrednih razmerah, vsaj po naših pojmih. Vendar je treba priznati da je Uganda na splošno rodovitna dežela, da imamo svežo hrano vso leto; ljudje večino pridelkov sploh ne izkopljejo, ampak pustijo v zemlji in izkopljejo samo toliko kolikor dnevno rabijo. Na splošno rečeno, naše ljudstvo ni lačno, čeprav so podhranjeni, to se pravi, da večinoma uživajo enostransko hrano, največ škrob. Veliko se dela na to, da bi se ta problem rešil; treba bo še mnogo dela in vzgoje.

Brez pomoči od zunaj ne bi mogli delati, kar delamo. Trudimo se zelo, da bi se osamosvojili tudi v denarnem oziru in navadili ljudi, da si morajo najprej sami pomagati in ne čakati samo na zunanjo pomoč. Imamo že lepe uspehe samopomoči. Veliko je zadrug, posebno

na deželi, kjer se tudi v drugih ozirih organizirajo. Država ima rada, da jim pomagamo na različnih poljih. Velik problem je ravnanje z denarjem, veliko bo še časa preteklo, predno se bodo tega navadili. Vendar jih le moramo učiti. Kako pa bo potem, ko bomo mi odšli? Ali naj vse skupaj propade, kar so do sedaj doseglo? To bi bila največja škoda.

Pomoč dobivamo iz Amerike, Evrope, od raznih organizacij in tudi od zasebnikov in mednarodnih ustanov. Potreb je veliko: potrebujemo novo semenišče, staro se podira in kadar imamo le malo močnejši potres (kot na primer danes) - tu imamo manjše potrese skoro na dnevnem redu; vsak s strahom gleda, kdaj se bo vse skupaj podrlo. Naša nova stolnica je zgrajena „earth-quake proof“ (proti potresom, in zgloda da je res, ker kadar je potres med mašo, se komaj malo strese). Tudi naša bolnica je zelo stara, nihče je noče več popravljati. Rabili bi predvsem nov otroški oddelek in tudi moški oddelek. Oba sta bila zelo poškodovana ob potresu l. 1965. Potrebujemo tudi pomoč za vsakdanje vzdrževanje bolnice, za naše nove načrte za javno zdravstvo po oddaljenih vaseh. Imamo v načrtu poslati mlada dekleta iz teh vasi na tečaj o prehrani. Ko se ta dekleta vrnejo v domačo vas poučijo matere o pravilni prehrani in tudi imajo „vzorni vrt“ ali „demonstration garden“, kjer matere učijo, kateri pridelki so dobri za prehrano. Rabimo denar, da kupimo mleka za sirote, trenutno imamo 4 sirote, tri fantke in eno deklico. Matere so umrle na porodu. Treba po zgraditi več dizpanzerjev, izvežbati dispensers itd. Treba bo poskrbeti za bistvene sanitetne naprave: napeljava vode, stranišča, odprava močvirij, kjer se moskiti

Naši bolniki iz bolnice VIRIKA, Fort Portal, Uganda, kjer sem delala pet let

nahajajo, tako bi se malarija odpravila in se bi lahko naštevala.

Zavedamo se, da je najbolje pomoč samopomoč. Zato se trudimo, da vzgajamo voditelje iz njihovih lastnih vrst. Ko bodo ljudje dovolj vzgojeni,

bodo sami začutili potrebo in počasi prišli do rešitev, ki jim ne bodo vsiljene od tujcev, ampak bodo odgovarjale njihovim možnostim in potrebam. Le tako bodo rešitve teh problemov zadovoljive.

S slovenskimi misijonarji drugod po svetu nimam osebnega stika, ampak jih poznam po naših časopisih. Redno dobivam Katoliške Misijone, Duhovno Življenje, Ognjišče, Družina, Omnes Unum, Naša Luč. Tem revijam in časopisom se moram zahvaliti, da sem tako dobro povezana s Slovenci, doma in po svetu, in seveda po njih dobrotnikom, ki nam s svojo velikodušnostjo to omogočajo. Naj na tem mestu izročem mojo iskreno zahvalo in en „Velik Bog plačaj“.

Letos avgusta meseca sem imela krasno priliko, da sem obiskala naše misijonarje v Zambiji. To je bil moj prvi direktni stik z njimi. Oni mi redno pošiljajo listic „Iz sončne Zambije“, ki ga rada prebiram in sem jim zanj zelo hvaležna. Zadnjič sem obiskala domovino l. 1963. na poti v samostan v Philadelphijo, USA. To je bil moj prvi obisk po 18 letih. Po naših pravilih imamo 6 mesečni dopust po 5 ali 7 letih, kakor pač razmere dopuščajo. Ta „dopust“ ni namenjen samo počitku, ampak v prvi vrsti, da se zopet seznanimo z vsem napredkom doma in po svetu, in tudi da se poklicno osvežimo. Na ta način bomo čim bolj sodobne in bomo mogle bolj uspešno delovati. V misijonskih deželah se je treba stalno prilagajati bolj počasnemu ritmu in osnovnim potrebah teh dežel in človek počasi zastari. Naša Družba zelo skrbi, da smo preskrbljene z vsem potrebnim čtivom, da obiskujemo razne tečaje, kultume, verske, poklicne itd. In se tako, ko se človek vrne domov, le uvidi, da je zaostal, in se mu zdi, kot „da je

iz bananinega drevesa padel“ - tako tu pravijo. Zato je zelo važno, da smo o vsem informirane, da bomo tako bolj uspešno oznanjale evangelij sodobnemu človeku.

L. 1972 od decembra do junija l. 1973 bom verjetno imela ta dopust. Najprej bom šla za nekaj mesecev v Philadelphijo, kjer bom imela duhovno in poklicno obnovi, nekaj časa bom porabila za obisk Slovencev v Ameriki, nato domov v Argentino in spotoma še v Slovenijo. Za sedaj zbiram gradivo in diapozitive za predavanja, čeprav nisem „predavateljica“, ampak poljudno govorim in bom rada drugim posredovala to, kar sem po božji dobroti vsa ta leta užila. Hvaležna bom, če mi bodo dotični ljudje sporočili preje, kaj želijo in in pričakujejo od mene, da se mi bo lažje pripraviti.

Na splošno nimam rada statistik, so po eni strani kot „dvorezen meč“, a po drugi nam pa tudi veliko povedo. Napredek je lažje zasledovati, ako imamo nekaj statistik in lažje si predstavljamo razmere, ki so bile ali ki so sedaj, ako jih moremo primerjati s prejšnjim stanjem. Zato sem navedla precej števil, ki sem jih dobila iz uradnih poročil. Te številke niso 100% popolne, ker razmere se vsak dan spreminjajo in predno bo tale članek objavljen, bodo že malo zastarele. Pa nič zato. Namen članka niso popolni podatki, ampak, da sem malo opisala kje in kako delam, kako sem prišla. Ako sem to dosegla, sem kar zadovoljna.

Dva znanca sta se po dolgih letih srečala.

„No, kako so se uresničile tvoje mladostne sanje?“ je vprašal prvi.

„Zelo natančno. Ko me je mati kot otroka česala, sem si zelo želel, da bi bil brez las.“

Mozaik mojega življenja

K spominom p. dr. Žurga smo prejeli naslednje pismo: „V Koledarju Ave Maria 1973 so izšli spomini p. dr. Žurga. 'Naš tednik' je en teden pred njegovo smrtjo priobčil še eno poglavje, ki spada med strani 126 in 127. - Pri tem vzponu na Triglav so spremljali dr. Ehrlicha in dr. Žurga še trije bogoslovci: pok. Anton Iskra, M. Ocepek in L. Ceglar. Srečali so jih pred Aljaževim domom v Vratih in se jima pridružili. Dr. Žurga je na poti kazal kamenčke, v katerih so se poznali sledovi polžev in rib. Po obisku Aljaževega stolpa so se poslovili. Dr. Ehrlich je dal vsakemu po 100 Din in pripomnil: „Vzemite! Ko boste vi imeli, pa dajajte!“ Delal je dobro in obenem vzgajal. Bilo je to par dni pred vojsko. Na strani 127 je torej treba popraviti: par tednov je par dni.

Z dr. L. Ehrlichom sva se sicer malo srečevala, dasi sva se dobro poznala. Parkrat sem slučajno prišel k njegovim predavanjem o verstvih na univerzi v Ljubljani. Ker je bil duhovni voditelj akademske mladine in odraslih, me je nekoč naprosil, da bi sprejel predavanje akademikom o razmerju med vero in prirodoslovjem. Prosil me je, da bi smel pisano predavanje zase obdržati.

Ker sem večkrat vodil začetnike na Triglav, me je dr. Ehrlich nekoč naprosil, da bi tudi njega popeljal in mu ob tej priliki razložil geološko zgodovino in nastanek naših gora, dolin in geografskih oblik sploh. Domenjeni dan se odpeljeva iz Ljubljane, a je vreme slabo kazalo. Raztrgani oblaki so se vlačili po nebu in Triglav je bil zakrit za meglenim zastorom. Na postaji Mojstrana izstopiva ter se podava skozi dolino Vrata proti negotovemu cilju. Še preden prideva do znanega slapa Peričnik, se vlije dež. Že mokra stopiva v malo kočo ob cesti pri slapu, kjer prodajajo nedeljskim izletnikom spominčke in razglednice. Tukaj vedriva, da preneha deževati, nato jo mahneva do Aljaževega doma v Vratih, kjer prenočiva.

Ko sva se drugi dan vzpenjala po Tominškovi strmi poti na Triglav, sva imela najlepše vreme. Ko stopiva v kočo Aljaževega doma, naju zagleda skrbni oskrbnik Šest. Vesel prihiti pozdravit dr. Ehrlicha, svojega starega znanca in pravi: "Neizrečno sem vesel, da ste mi takega gosta pripeljali. Danes je na Triglavu zame praznik." Za vso skrbno postrežbo ni hotel sprejeti nikakega plačila. Ko se posloviva, da kreneva na vrh in potem dalje, zakliče za menoj naj mu takih gostov še pripeljem. Na vrhu Triglava se odpre razgled kakor malokdaj. Pred nama je bila Italija do Apeninov Jadransko

morje, dalmatinska obala z otoki, na severu Grossglockner z drugimi tovariši, na zapadu pa najvišji vrhovi Alp. V padski nižini so se svetile štiri reke kot srebrne črte proti morju. Od takega razgleda sva se težko ločila. Vračala sva se po poti preko planine Uskovnice. Mimogrede sva izkopala še vsak po eno korenino zdravilnega encijana. Pri tem opravilu je dr. Ehrlich zlomil svojo palico. Ker je imel v nahrbtniku več kruha, kakor je bilo potrebno, ga je odložil nekaj na skalo ob potu, da bo ptičem za hrano.

Drugi dan je na prenočišču postal moj tovariš nekako nemiren. Vprašam ga, kaj ni v redu?

"Maševal bi rad! Kapelica je tu, vina imam, mašnega še dovolj, le hostije nimam več."

Povprašujeva, če imajo v kaki pastirski koči likalnik, da bi ga segreli in na njem spekli hostije. Po dolgem iskanju najdemo res neki likalnik. Toda vse poskušnje so bile zaman. Spoznala sva, da bi potrebovala še en vroč likalnik, da bi med njima spekla redko testo za hostije. Poslala sva na drugo planino povprašat, če ima kdo likalnik? Res, neka pastirica ga je imela, bil pa je ves rjav. Ko še tega očistiva in razgrejeva, poskusiva speči hostije med dvema vročima gladilnikoma. Mnogo poskusov se je nama ponesrečilo. Končno pa vendar dobiva nekaj na pol pečenih hostij. Obrezala sva jih s škarjami približno na okroglo, pa so dobile podobo nekakega krompirja. Maševati pa je bilo sedaj mogoče. Ura se je pri najinem iskanju že močno pomaknila proti poldnevu. Maša pa je le bila. Tudi nekaj pastirjev je prišlo k maši.

Čakala naju je še pot v Bohinjsko Bistrico na vlak in vožnja v Ljubljano. Vesel je bil dr. Ehrlich, da je vsaj enkrat stopil na vrh Triglava. Ker je bil med gorami rojen, je vedno hrepenel po mogočni lepoti, kakršno nudijo samo gore.

P. Janez OFM,
upokojeni univ. profesor

Francoz je vprašal Švicarja:

„Zakaj se Švicarji vedno borite za denar. Mi se borimo za čast.“

„Vsakdo se bori za to, česar nima,“ je odgovoril Švicar.

„Saj veste, da ne hodim v cerkev,“ je dajal faran župniku.

„Seveda vem!“

„Ne hodim v cerkev, a edini razlog je, ker je tam preveč hinavcev.“

„Zaradi tega lahko vseeno pridete. Za enega več je vedno prostor.“

NOVA SLOVENSKA CERKEV V AVSTRALIJI

V NEDELJO 14. JANUARJA 1973 JE ŠKOF LENIČ BLAGOSLOVIL
NOVO SLOVENSKO CERKEV SV. RAFAELA V MERRYLANDS - SUDNEY

Škof dr. Stanislav Lenič blagoslavlja notranjost cerkve sv. Rafaela.

Somaševanje v novi cerkvi sv. Rafaela, 14. januar 1973 - *Od leve:* dr. Ivan Mikula, p. Marijan Valenčak, O.F.M., provincial, škof dr. Stanislav Lenič, p. Valerian Jenko, O.F.M., dušni pastir za Slovence, Vinko Zaletel.

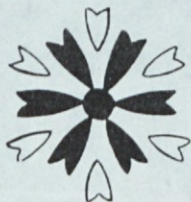
V cerkvi sv. Rafaela, 14. januar 1973 - Mašniki sprejemajo darove za sv. daritev

BLAGOSLOV CERKVE SV. RAFAELA

V nedeljo, 14. januarja 1973 je bil za Slovence v Sydney-u velik praznik. Ta dan nam je namreč ljubljanski pomožni škof dr. Stanislav Lenič blagoslovil našo novo cerkev sv. Rafaela. Za to priliko se je zgrnilo v Merrylandsu stotine rojakov iz vseh delov Sydneya, zastopani pa so bili tudi kraji iz Canberre, Wollongonga in Newcastlea.

Zemljišče s staro prezbiterijansko cerkvijo in malim župniščem je bilo kupljeno leto 1969. V nekaj mesecih smo to leseno cerkvico za silo uredili, da je bila lahko v njej opravljena prva sveta maša na novega leta dan 1970. Kmalu smo začeli misliti na povečanje in obzidavo te cerkvice. Vendar se je po mnenju strokovnjakov izkazalo, da ne kaže obnavljati stare cerkve, ampak raje zgraditi novo. To smo tudi storili. Takoj po veliki noči 1971 smo prijeli za delo. Gradili smo novo cerkev, med tem, ko je še stara stala in nam služila za službo božjo. Da smo lahko delo nadaljevali, smo morali odrezati staro poslopje pri glavnem vходу za en meter in pol in pravitako za oltarjem. Prav tako je stranska ladja, ki je služila za pevski kor in orgle, morala biti odstranjena. Nekaj mesecev smo se morali vsako nedeljo stiskati v malem prostoru. V decembru 1971 so stene nove cerkve že tako zrastle, da je bilo treba misliti na streho. Ostanek stare cerkvice se je moral umakniti. Nekega nedeljskega popoldneva smo naprosili naše rojake, da so opravili podiranje cerkve. Javilo se jih je nad štirideset. G. Lajovic nam je posodil dva tovornjaka in v nekaj urah je bila stara cerkev podrta. Dober mesec smo imeli službo božjo pod milim nebom med stenami novo cerkve brez strehe. Hvala Bogu, nam je bilo nebo naklonjeno in smo imeli lepo vreme. Prav za božič smo bili brez strehe in sonce je kar močno pripekalo na zbrane vernike. Za veliko noč smo pa že bili pod streho, da se nam ni bilo bati dežja. Ko so bila glavna zidarska dela opravljena in streha nad nami, smo odpustili gradbenika in sami nadaljevali in končali dela. Sploh so rojaki radi priskočili na pomoč in opravili dosti dela sami, posebno pri zadnjem delu zgradbe, ki vsebuje zakristijo, župnijsko pisarno, razred in stanovanje za duhovnika. Rojaki so velikodušno podprli gradnjo s prostovoljnim delom in z darovi. Banki smo dolžni le \$28.000.

Škof Lenič, ki nam je cerkev blagoslovil, pa je vodil tudi misijon za rojake v novoblagoslovljeni cerkvi. Pomagal mu je tudi frančiškanski provincial p. Marijan Valenčak. G. Zaletel iz Koroške pa je zvečer po misijonski pobožnosti kazal diapozitive iz prelepe Koroške. Po končanem misijonu je bila tudi sv. birma. Nato je gospod škof nadaljeval svojo misijonsko pot v ostale kraje Avstralije, kjer žive Slovenci, vključno Tasmanijo. Udeležil se je tudi 40. mednarodnega Evhariističnega Kongresa v Melbourne-u.

Velika žena 20. stoletja

dr. Edit Stein - s. Benedikta od križa

Kdo je bila dr. Edit Stein? Judinja, pisateljica, odlična vzgojiteljica, dr. filozofije, konvertitka, redovnica, mučenka.

Edit Stein je bila podarjena svojim staršem, judovskega rodu, dne 12. oktobra 1891 v Wroclawu, kot najmlajša izmed sedmero otrok. Njen rojstni dan je bil prav na veliki judovski dan sprave. Globokoverna mati je videla v tem znamenje srečne usode za svojega otroka.

Komaj dve leti po Editinemu rojstvu je nenadoma umrl oče na poslovnem potovanju. Zaradi tega je predvsem mati odločilno vplivala na razvoj svojih otrok, predvsem najmlajšega.

Gospa Stein je imela prikladne zmožnosti, da je bila kos težki nalogi, ki ji jo je odkazala smrt njenega moža. Od zgodnje mladosti navajena na resno in odgovorno delo, se je kmalu vživela v trgovske posle in z lahkoto nadaljevala moževo delo. Predvsem se je pa posvetila vzgoji svojih otrok. Vse to je opravljala v vernem zaupanju na božjo pomoč. Svojo družino, svoje trgovanje in svoje imetje je postavila na trdno versko podlago. Stvari je vrednotila tako, kakor jim je vrednost določil Bog. V lestvici vrednotenja je postavila na prvo mesto dolžnost do Boga in do svojih otrok. Spoštovanje edinega Boga stare zaveze, ki je oblikovalo vse njeno bitje in iz tega izvirajoči strah in stud pred kršitvijo božjih zapovedi, je tako močno delovalo na njene otroke, da jim je bil materin zgled pravo ogledalo čednostnega življenja. Če je mati dejala: "To je greh", so vsi vedeli, da hoče s tem označiti nekaj najbolj gnusnega, človeka nevrednega.

Gospa Stein je ljubeče in skrbno mislila na izobrazbo svojih otrok. Vsakemu je bilo na voljo si izbrati poklic. Prav zaradi tega, ker je gospa Stein bila tako velikopotezna, so bili v družini zastopani različni poklici. Najstarejša hči je postala učiteljica. Druga se je po lastnem nagnenju in izbiri posvetila gospodinjstvu, tretja se je poročila, četrta je bila zdravnica. Izmed dveh sinov je eden prevzel domačo trgovino, drugi se je posvetil bančni službi. Edit, peta hči, je bila filologinja in predvsem filozofinja.

Edit Stein je že od zgodnje mladosti kazala izredne sposobnosti. Bila je ljubeč in živahen otrok. Kmalu je pravilna presojala, se z lahkoto izražala. Starejši bratje in sestre so svojo najmlajšo razvajali. Radi so jo povabili k družabnim igram in zabavam. Ker je bila središče zanimanje, je postala odrezava in "važna oseba", ki

ni bila nikoli v zadregi za odgovor, skoro premodra za svoja leta in častihlepna, samozavestna in trmasta. Če ni dosegla, kar je hotela, je ceptala z nogami, izbruhnila v trmasti jok in jezo. S petimi leti si je vtepla v glavo, da bo s svojo sestrico tudi ona hodila v šolo. Ni odnehala, dokler ni tega dosegla. Preudarna mati je pač uvidela, da ji bo s tem več koristila, oziroma škodila, če bi ji to odrekla.

V šolo so je sprejeli pod pogojem, da v šestih mesecih nadomesti vse, kar so se drugi otroci že naučili. Na koncu leta je bila najmlajša in najmanjša učenka med prvimi v šoli. Vso dobo svojega šolanja je bila najboljša učenka. Tako je tudi izmed vseh maturantk 1910 najboljše naredila maturo realne gimnazije. Pri poslovilni slovesnosti je ravnatelj vsako učenko karakteriziral z nekaj besedami. Edit Stein je dobila tale stih:

"Udari na kamen, zaiskri se modrost."

Ena izmed abiturientk je ob spominu na študijska leta napisala takole: "Čeprav so mogla zaradi strogega sprejemnega izpita obiskovati dekliško realno gimnazijo le nadarjena dekleta, je vendar po znanju in nadarjenosti Edit vse prekašala. Bila je zelo marljiva, a vendar ne častihlepna stremuhinja. Že takrat je bila zelo skromna, kar sicer ni značilna lastnost Judov... Spominjam se je kot tiho, skromno, a vendar zelo ljubeznivo in družabno bitje."

L. 1911 se je vpisala na univerzo v svojem rojstnem mestu Breslau, sedaj Wrocławu. Za študijsko stroko si je izbrala nemščino, zgodovino, filozofijo. Vse njeno znanstveno prizadevanje je bilo prepojeno s hrepenenjem po resnici. Zato jo je filozofija tako zajela, da se je izključno posvetila le njej. Gnalo jo je kritično prodreti do globin in enovitosti mišljenja. Pri študiju je večkrat naletela na ime Husserl. Navdušila se je za tega najpomembnejšega filozofa, fenomenologa, da je zaradi njega šla v Götting, kjer je na tamkajšnji univerzi predaval.

Gospa Stein je nerada dovolila svoji hčerki preseliti se v Göttingen. Z materinskim ponosom, a tudi z naraščajočo zaskrbljenostjo je spremljala veliko obetajoči intelektualni razvoj svoje najmlajše hčere. Njenemu bistremu pogledu ni ušlo, da je Edit kljub verskemu ozračju domače hiše izgubila vero otroških let. Kako upravičena je bila materina zaskrbljenost, potrjuje Editino priznanje, da je v 21. letu svoje starosti postala popolna ateistka. Ni mogla več verovati, da Bog resnično biva. Isto dokazuje poznejša beseda s. Benedikte: "Študirati filozofijo se pravi neprestano hoditi po robu prepada".

Edit se je preselila v Göttingen v začetku poletnega semestra 1913. Študij pri prof. Husserlu, utemeljitelju fenomenologije, je bil odločilen za Editino življenje.

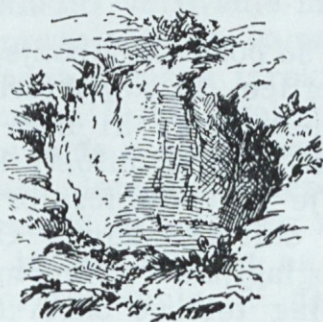
V Göttingenu se je v krogu fenomenologov njen bistri duh, žejen resnice, prvič zadovoljil. Njeno globoko čustvovanje je našlo tu

sorodne duše. Edit Stein se je tako poglobila v Husserlov filozofski potek mišljenja, v njegov težki in samovoljni način izražanja, da je bila splošno priznana kot njegova najbolj nadarjena in najboljša učenka.

V Husserlovemu krogu so bile močne osebnosti z odlično duhovnostjo in globoko vernostjo. Vplivu teh osebnosti se je morala ta družba zahvaliti, da se je enodušno prizadevala spoznati večnostne resnice in se trudila za dejavno ljubezen. Vse to je tako močno vplivalo na Edito, da se je - ne da bi se sama zavedala - pripravljala na sprejem krščanstva.

V svojem poročilu "Moj prvi göttingški seminar" je med filozofi, ki so močno vplivali na celotno duhovno življenje prvih desetletij dvajsetega stoletja, predvsem podčrtala Maxa Schelerja. Husserl se se je posvečal problemom resničnosti, Max Scheler se je zanimal predvsem za filozofijo vrednosti. Edit Stein je o njem takole zapisala: "Zame in za mnoge druge je bil v teh letih njegov vpliv pomemben daleč preko področja filozofije. Ne vem sicer katerega leta se je Scheler vrnil v katoliško Cerkev. Vsekakor pa je bil v tej dobi popolnoma preponjen s katoliškimi idejami, zanje je znal snubiti s svojim sijajnim duhom in krepko besedo. Tako se me je prvič prav po njem dotaknil do sedaj zame še neznani svet. Sicer še ni privedel do verovanja. Odprl pa mi je področje "fenomenov", mimo katerih odslej nisem mogla več brezbrizno hoditi. Niso nam zaman vedno in neprestano polagali na srce, naj bomo brez predsodkov pozorni na stvari in naj odvržemo plašnice. Tako so se pregraje racionalističnih predsodkov, v katerih sem živela in zrasla, ne da bi se tega sama zavedala, zrušile. Pred menoj se je nenadoma odprl nov svet vere. Ljudje, s katerimi sem vsak dan občevala, katere sem s občudovanjem opazovala, so živeli v njem. Vsaj toliko je moral biti vreden, da se je splačalo razmišljati o njem. Vendar tedaj še nisem začela sistematično pretehtavati verskih vprašanj. Trenutno sem se zadovoljila s tem, da sem brez odpora sprejemala spodbude svoje okolice, ki so me, ne da bi se tega sama zavedala, preoblikovale."

L. 1915 je Edit Stein v Göttingenu naredila državni izpit pro facultate docendi iz filozofske propedeutike, zgodovine in nemščine. Zelo kratko dobo je bila nameščena kot učiteljica v Wraclawu. Nato

je odšla v Freiburg i. Br. Edmunda Husserla so tja poklicali za rednega profesorja na univerzo. Njo si je izbral za asistentko. Poleti 1916 je pri njem promovirala s summa cum laude z delom o problemu življenja.

Preden se je Edit Stein za stalno preselila v Freiburg, je doživela nekaj nepozabnega. Profesor Reinach, bil je med najboljšimi osebnostmi Husserlovega kroga, je kot prostovoljec šel v vojno in po nekaj tednih padel. Njegova žena, ki je nedavno pred tem vstopila v katoliško Cerkev, je prosila Edito, naj ji pomaga urediti znanstveno zapuščino njenega moža. Edit je bila prijateljica Reinachove družine. Vedela je, kako velika ljubezen in iskreno razumevanje je vezalo ta dva zakonca. Zato jo je skrbelo, kakšno bo prvo srečanje z gospo Reinach, ker je tako tragično izgubila moža. Izredno se je začudila, ko je vdova stopila pred njo sicer vsa prevzeta od globokega trpljenja, a obenem prav zaradi njega vsa prežarjena. "To je bilo moje prvo srečanje s križem, a tudi z njegovo božjo močjo, ki jo deli tistim, ki ga vdano nosijo", tako je s. Benedikta priznala nekemu duhovniku pred svojo smrtjo. "Otipljivo sem prvič pred seboj videla Cerkev rojeno iz odrešilnega Kristusovega trpljenja v njeni zmagi nad križem in želom smrti. V tem trenutku se je moja nevera zrušila v prah, judovstvo je zbledelo. Kristus je zasijal pred menoj: Kristus v skrivnosti križa! Zato tudi pri svoji preobleki nisem mogla želei nič drugega kakor to, da bi se v redu imenovala s. Benedikta od križa."

Edit Stein je bila za nalogo, ki jo ji je profesor Husserl kot svoji asistentki odkazal, izredno in odlično pripravljena in primerna. Imela je odločno voljo raziskovati resnico, zmožnost za ostro abstrakcijo in notranjo koncentracijo.

Osupne nas, ko pomislimo, da je pri tolikšni zaposljenosti še našla čas in moč za svoje lastno znanstveno delo. "Pripomoček za filozofijsko utemeljitev filozofije in duhovnih znanosti". Razprava "Rastlinska duša, živalska duša, človeška duša", kaže tako velik napredek v njenem mišljenju, da so prenekateri, ki so jo od bliže poznali, iz tega sklepali, da je bila v svoji notranjosti že popolnoma prepričana o resničnosti krščanske vere. Isto dokazuje njeno poznejše priznanje, ki se nanaša na ta čas: "Moje iskanje resnice je bilo ena sama molitev".

Potrebovala je samo še ponovnega božjega razsvetljenja, da so se razblinile še zadnje meglice, ki so pokrivalo njene duhovne oči in je spoznala večno resničnost vere, ki nam jo je razodel Kristus.

L. 1921 je Edit Stein prejela milost, ki jo je privedla v naročje katoliške Cerkve. Bila je na počitnicah pri zakonskem patru Conrad -Martius in pomagala obirati sadje. Oba zakonca, prepričana katoličana, sta se poglobljala v fenomenologijo, ter sta bila Husserlova učenca. Poleg telesne okrevitve je Edit Stein dobivala

tam tudi duhovne pobude. Vso svojo bogato knjižnjico sta ji dala na voljo.

"Nekega dne", tako pripoveduje Edit preprosto, "sem na slepo zagrabila zajetno knjigo in jo vzela iz omare. Bila je avtobiografija "Življenje sv. Terezije Avilske". Začela sem brati. Knjiga me je takoj zajela. Prebrala sem jo na dušek. Ko sem knjigo zaprla, sem si dejala: To je resnica."

Naslednje jutro je šla v mesto. Kupila si je misal in katoliški katekizem. Študirala je in bila na novo leto 1922 krščena in sprejeta v katoliško Cerkev. Za krstno ime si je izbrala Terezija in sicer iz hvaležnosti, ker jo je sv. Terezija pripeljala v katoliško Cerkev.

Če se iz njenega poznejšega življenja ozremo na to dobo, moremo z vso upravičenostjo zaključiti, da je od prvega trenutka pripadnosti rimsko-katoliški Cerkvi svojo dušo privila na Kristusov križ.

Kmalu je začela čutiti njegovo težo, a tudi njegovo odrešilno moč. Ko se je svoji materi razodela z besedami: "Mati, katoličanka sem," je mati izbruhnila v krčevit jok. Edit je takoj spoznala, da se je ta trenutek začel boj med njo in njenim najljubšim bitjem. Vedela je tudi, da v tem boju ne bo zmagovavca, ampak bosta na koncu obe žrtvovani...

Kmalu potem, ko je Edit Stein postala katoličanka, si je živo zaželela popolnoma se posvetiti Bogu v samostanu. Toda, to so ji tedaj še odsvetovali. Bili so mnenja, naj svoje izredne darove duha in srca daruje svetu v korist katoliški filozofiji in njej sorodnim področjem.

Ker za tak način delovanja pri prof. Husserlu ni imela dovolj svobode in tudi ne časa, je po nasvetih drugih odšla k dominikankam v Speyer. Tu je bila kot svetna profesorica nameščena na učiteljišču in liceju. Poleg poučevanje se je posvetila tudi znanstvenemu delu. V samostanski tihoti je razvijala svoje religiozno življenje. Bila je odlična vzgojiteljica. Zaupanih ji deklet ni hotela samo obogatiti z znanjem, temveč jim je hotela predvsem pomagati, kakor se je sama izrazila, "da bi vse življenje oblikovale v Kristusovem duhu." Pri tem je predvsem vzgajala s svojim zgledom, kakor kažejo izjave njenih učenk.

"Vsak dan smo jo videle klečati pri sv. maši v kapeli. Tedaj smo zaslutile, kaj pomeni vskladiti verovanje in življenje. Za nas je bila v naših letih kritičnega presojanja že sama njena drža svetel zgled. Ne morem ponoviti nobenega njenega izreka. Morda manj zato, ker si nisem nobenega zapomnila, temveč veliko bolj zato, ker sta bila v njej tihota in molk in nas je že s samim svojim bitjem vodila. Imela je široko odprto srce za vse plemeniti in lepo".

Druga piše: "Brez mnogih besed, že s svojo osebnostjo in vsem, kar je kipelo iz nje, mi je bila kašipot ne le pri študiju, ampak v vsem mojem nravnem prizadevanju. V njeni navzočnosti smo se

čutila v ozračju plemenitega, čistega, vzvišenega, ki nas je nosilo v višave."

Medtem ko je kmalu po spreobrnjenju nekaj časa menila, da mora odvreči vse posvetno in misliti edino le na Boga, kdor hoče zares duhovno živeti, je sedaj uvidela, da Bog in svet nekaj drugega pričakujeta: da se celo v kontemplativnem življenju ne smemo pretrgati povezave s svetom. Življenje z Bogom je gotovo nekaj osebnega, vendar ne samotnega. Bog je temelj skupnosti. L. 1928 je ob spominu na dni, ki jih je preživela v Speyerju, zapisala: "Šele ob sv. Tomažu se mi je prav posvetilo, da more tudi znanstveno delovanje biti služba Bogu. Prav zato se je odločila za ponovno znanstveno delovanje. "Mislim celo: čim bolj je kdo pogreznjen v Boga, tembolj mora iti sam iz sebe, to se pravi: iti v svet, da vnese vanj božje življenje". Vse znanje o božjem, ki ga je Edit Stein pridobila v resnem študiju in mnogih molitvah, je razdajala drugim. Predavala je o mnogovrstnih vzgojnih vprašanih kamorkoli so jo poklicali: v Freiburgu, Münchenu, Kölnu, Zürichu, Salzburgu, Pragi in v drugih mestih. Vedno je nadnaravno postavljala na prvo mesto.

Vsem osem let je Edit Stein s svojimi bogatimi zmožnostmi služila doraščajoči mladini pri dominikankah v Speyerju. Poleg tega se je že temeljito poglobljala v dela sv. Tomaža Akvinskega. Vendar je morala spomladi 1931 priznati, "da sv. Tomaž ni bil zadovoljen s pičlimi uricami, ki mu jih je odmerila. Hotel jo je imeti popolnoma zase". Vsi, ki so jo bližje poznali, so bili že prej uvideli, da je bilo njeno delo v šoli v škodo znanstvenemu delovanju. Zato so z veseljem pozdravili sklep, da se bo posvetila le znanosti.

V marcu se je Edit Stein poslovila od Speyerja in končno odšla v Wraclaw, da bi v vsej tihoti izvršila veliko delo, namreč prevod "Questiones disputate de veritate" - "Raziskovanje resnice" sv. Tomaža Akvinskega.

Ker je s tako dovršenostjo izvršila to delo, so njeni prijatelji mislili na to, da bi ji preskrbeli univerzitetno stolico. Sprejeta je bila na Nemški inštitut za znanstveno pedagogiko v Münstru kot docentka. Poleg predavanj na inštitutu se ji je odprlo še veliko področje delovanja po vsej Nemčiji.

Značaj Edit Stein osvetli izjava knjižničarke na tem inštitutu, ki jo je večkrat videla: "Vse druge docente je daleč presejala s svojim bistrim duhom, obsežno izobrazbo, z dovršenim načinom svoje razlage, s čvrsto umirjenostjo svoje notranjosti in še s prenekaterimi drugimi stvarmi. Da, če smo jo primerjali z drugimi, ki so tam delovali, smo jo morali ocenjevati z drugačnimi merili, kot so bila primerna za ostale. Svetost njenega bitja je že takrat močno izžarevala. Prepričana sem, da se je dobro zavedala in doživljala človeško slabost svojega okolja, a nikoli se ni nad tem pritoževala. Bila je tako prepojena z milostjo, da je nemoteno šla

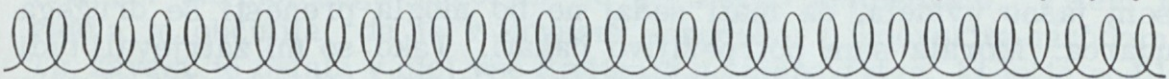
mimo vsega tega, da mi s svojim posvetnim načinom mišljenja večkrat nismo razumeli njene ponižnosti."

V septembru 1932 se je Edit Stein udeležila zborovanja v Yuvisy pri Parizu, kjer so razpravljali o fenomenologiji in tomizmu. Bila je edina žena, ki jo je društvo "Societe Thomiste" povabilo na to zborovanje. Najodličnejši francoski, ruski, nemški filozofi, med njimi tudi Maritain in Berdjajev so si želeli izmenjati misli o filozofijski struji, ki jo je začel Husserl. Poklicali so Edit Stein, da je to debato vodila in jim neznano pojasnjevala. Svoje misli je razvijala tako jasno, in to tudi v francoščini, da je v tej družbi učenjakov na vse naredila izreden vtis.

Delovanje, ki ga je Edit Stein s tolikim veseljem začela, ki je mnogo obetalo, je že po enem letu morala končati. Začelo se je javno preganjanje Judov. Ker je državni zakon zahteval, da se morajo iz vseh javnih služb odstraniti tisti, ki niso arijskega rodu, je tudi Edit Stein morala opustiti svoje učiteljevanje. Prav ta čas se je ukvarjala z daljnosežnim načrtom, kako reformirati višje dekliške šole. Za to delo, ki je obetalo lepe uspehe, je že žrtvovala mnogo časa in vložila vanj veliko truda. Ker so jo odstranili iz službe, tega dela ni mogla dokončati.

Ta težki udarec pa je ni zadel nepričakovano, kakor je razvidno iz njenega pisma prijateljici: "Jasno mi je, da bom morala za judovstvo še veliko trpeti." Ko je zvedela, kaj ameriški časopisi poročajo o tem, kaj se dogaja z Judi, "tedaj", tako piše v svoji avtobiografiji, "Moja pot v Karmel", "sem uvidela, da je Bog položil svojo težko roko na moj narod."

Z mirom in hladnokrvnostjo je v brezpogojnem zaupanju v dobroto nebeškega Očeta sprejela vse. Že takrat je bilo v njej tisto razpoloženje, ki ga je pozneje izrazila z besedami: "Česar nisem snovala jaz, je snoval Bog. Živo bo ostalo v meni prepričanje, da - gledano od božje strani - ni nikakega slučaja. Vse moje življenje je

Umiramo vsak dan, uči sv. Pavel.

Sv. Duh nam ne osvetljuje le neznane in oddaljene poti, po katerih bo morala iti duša, marveč nam pomaga, da vidimo čase in kraje, kjer živimo, in ljudi, ki jih srečujemo.

Tu potrebujemo luči Sv. Duha.

Versko zrel človek živi v sedanjosti. Zanj krščansko upanje ni le nekaj, kar bo v bodočnosti,

ker mu že sedaj sveti na odgovornosti, o katerih ljudje najraje ostanejo v temi, da se izognejo dolžnostim.

Krščansko upanje je več kakor lepa misel. Prihaja od povečičanega Kristusa, ki je zmagal greh in smrt.

do najmanjših podrobnosti zarisano v načrtu božje previdnosti. Gleda ga božje vseobsegajoče oko. Zato je v njem popoln in dovršen smisel. S tega vidika sem se začela veseliti luči slave. V tej luči mi je postalo popolnoma jasno, kako je vse smotrno in načrtno".

Tako je bilo v božjem načrtu tudi to, da je morala končati svoje delo na institutu. Ko je izgubila priljubljeno poučevanje, je - kakor vsako leto po svojem spreobrnjenju - poromala v samostan benediktink v Beuron. Tam je že pred leti naredila privatne obljube. V opatu Welzerju je dobila modrega duhovnega voditelja.

Tokrat pa je na poti v Beuron prejela velike mistične milosti. Med potjo se je ustavila v Kölnu, da bi nekaj ur posvetila neki znanki Judinji, ki se je pripravljala na sveti krst. Z njo je opravila v karmelskem samostanu v Kölnu - Lindelthal na predvečer prvega petka v aprilu takoimenovano sveto uro. Gospod ji je razodel, da bo na Judovski narod položil težak križ. Večina ga ne bo razumela. Toda tisti, ki bodo to doumeli, da morajo v imenu vse radostno nositi. Uvidela je, da prav to Bog od nje želi. Pripravljena je bila. Gospoda je prosila, naj ji pokaže, kaj naj stori. Zakaj ni ji bilo jasno, kakšen bo ta križ, ki naj ga vzame nase.

Ko se je iz Beurona vrnila v Múnster, ji je predsednik Katoliškega učiteljskega združenja svetoval, naj ostane v Múnstru in naj v tihoti nadaljuje svoje znanstveno delo. Združenje pa bo skrbelo za njeno vzdrževanje. Tedaj pa je Editi prišlo na misel: "Li ni sedaj čas, da grem v Karmel?"

Kako so se ji odprla vrata v Karmel, najbolje razberemo iz zapisov, kjer pripoveduje sama: "Že skoro 12 let je bil Karmel cilj mojega hrepenenja. Vse od tedaj, ko mi je l. 1921 padlo v roke 'Življenje sv. Terezije Avilske', naše svete matere in se je končalo moje dolgoletno iskanje resnice, prave vere. Ko sem bila na novo leto 1922 krščena, sem vedela, da je to le priprava, da stopim v red. Toda, ko sva si nekaj mesecev pozneje z materjo zrle iz oči v oči, sem jasno uvidela, da mati sedaj ne bo mogla prenesti še drugega udarca. Morala sem potrpežljivo čakati. Tako so mi zatrjevali tudi drugi, zlasti moji duhovni svetovavci. Čakanje mi je končno postalo zelo mučno. Preden sem vzela svoje delovanje v Múnstru, in tudi že po prvem semestru, sem silno prosila, naj mi dovolijo stopiti v red. Odklonili so glede na mojo mater, a tudi glede na to, ker sem že nekaj let javno delovala v katoliškem življenju. Tedaj sem se uklonila. Sedaj se je zrušil zid, ki mi je oviral. Moje zunanje delovanje je bilo končano. In, ali ne bi bilo moji materi ljubše, če bi vedela, da sem v nekem samostanu v Nemčiji, kakor pa da bi bila nastavljena v kaki šoli v Južni Ameriki?" (Op. Editi so ponudili mesto na neki šoli v Čilu).

Sredi maja 1933 je napravila prve korake za sprejem v Karmel: Köln-Lindelthal. Čeprav je bila že starejša, takrat je bila stara 42

let, judovskega pokolenja in brez premoženja, in je vse to govorilo zoper njo, so bili vendar pripravljeni sprejeti jo. V svojem življenjepisu je namreč podčrtala, da jo misel na Karmel vse od njenega spreobrnjenja nikoli več ni zapustila. Vedno je čutila, da ima Gospod pripravljeno nekaj prav posebnega zanjo v Karmelu, česar ne bi mogla nikjer drugje dobiti. V Karmelu so določili, da jo bodo sprejeli 15. oktobra.

Ko se je iz Beurona vrnila v Wroclaw, je domačim povedala, da je sprejeta pri sestrah v Kólnu, da se bo oktobra dokončno preselila tja. Nato so ji domači čestitali, ker so menili, da je tam dobila novo nastavitev. Šele čez dva tedna jo je gospa Stein vprašala, kaj bo pri sestrah v Kólnu delala. Ko je odgovorila: "Pri njih bom živela", se je mati temu obupno uprla, kakor pravi Edit sama. "Odslej ni bilo več miru med nama".

Ko se je Edit pozneje ozirala na zadnje tedne, ki jih je preživela doma, je zapisala: "Ločitev je bila tako težka, da se nihče ne more tega predstavljati. V tistih tednih sem večkrat mislila: Katera izmed naju se bo zrušila prva? Mati, ali jaz? Toda, obe sva zdržali do zadnjega dne."

12. oktobra, bilo je prav na 42. rojstni dan, je Edit sedla v vlak, ki jo je odpeljal na cilj njenega hrepenjenja: Kóln-Lindenthal. Po viharjih zadnjih tednov je čutila, da je sedaj v "mirnem pristanišču božje volje".

Drugi dan po prihodu v Karmel je že bila sprejeta v klavzuro: Karmela Kóln-Lindenthal. V globokem miru je prestopila "prag Gospodove hiše".

Edit Stein je ponovno poudarjala, da je čutila za Karmel prav poseben poklic. Že zato, da se v Karmelu goji velika pobožnost do Marije, je odgovarjalo njeni pobožnosti do božje Matere. Dejstvo, da se je red v svojem nastanku naslanjal na preroka Elija, ki je živel v votlinah karmelskega pogorja, jo je močno pritegovalo. V tem je videla in občutila, da je v krvnem sorodstvu z judovskim narodom. Ta zavest je ostala v njej vse življenje do njene žrtve, ki jo je vodila v smrt. Od onega dne dalje, ko se je seznanila z življenjem sv. Terezije Avilske, jo je vedno občudovala. Svetnici je bila hvaležna, da ji je pokazala pot k resnici in tudi do katoliške Cerkve. Terezijina

predaja Bogu v popolni žrtvi, njena velikodušna ljubezen do Cerkve in do vseh duš, vse to je našlo v duši Edit Stein sorodne strune, ki so kmalu zazvene v soglasju s strunami Terezijine duše.

"Sedaj res ne smemo izgubljati časa s tem, da bi v molitvah ljubemu Bogu priporočali svoje malenkostne egoistične zadeve. Sedaj gre za velike stvari." Tako je dejala sv. Terezija o svojem času. Tudi Edit Stein se je zavedala, morda bolj kakor katera druga, da so prav v njenem času velike stvari na kocki, da toliki grehi kličejo k zadoščevanju. Vedela je, da bo Gospod na njeno ljudstvo položil težak križ. Vse to nam pojasni njeno rastoče hrepenenje po Karmelu in njeno globoko veselje, ko je bilo to hrepenenje utešeno.

Novo življenje, ki se je za Edit Stein začelo, ko je stopila v Karmel, je primerjala z vzponom v višave. A onim, ki so ga motrili le od zunaj, se je zdelo veliko bolj spuščanje v nižine. Govornica, ki so jo vsi slavili, filozofinja, za katero so se zanimali daleč na okrog, se je vživela v majhno samostansko skupnost. Prilagodila se je njenemu načinu življenja. Z vsemi svojimi močmi in zmožnostmi je bila vedno vsem na voljo. Opravljala je preprosta hišna dela, ki jim ni bila veščca in so bila brez vsake duhovitosti, čeprav so zahtevala veliko zbranost duha. Visokošolka navajena na prostrane dvorane, je odslej živela v mali celici: tri metre po dolgem, tri metre po čez. Samo najpotrebnejše pohištvo ji je bilo na voljo.

To zunanje uboštvo, ki se je na ta način razodevalo, naj bi bilo simbol duše, ki se je Bogu popolnoma predala, a sebi ni prav nič pridržala, se do skrajnosti žrtvovala. In Edit Stein se je že od vsega začetka svojega redovnega življenja brezpogojno in z vso resnostjo predala Bogu. Ničesar ni izvzela, ničesar nazaj vzela. Ta brezpogojnost je ustrezala njenemu značaju, morda tudi njeni rasi. Profesor Husserl, ki je Edit Stein ljubil in cenil kot svojo hčer, je med drugim dejal: "Pri Edit je vse stoođotno, pristno. Zakaj v Judih leži radikalnost in ljubezen do mučeništva".

15. aprila 1934, na nedeljo dobrega pastirja, je Edit Stein prejela redovno obleko, a tudi drugo ime: s. Benedicta a croce - s. Benedikta od križa. Na cerkveno slovesnost preobleke so povabili mnogo Editinih prijateljev: univerzitetne profesorje, njene nekdanje soštudentke in soštudente, ter učenke in učence.

Profesor Peter Wust iz Munstra, ki se je slovesnosti udeležil, je o tem dogodku poročal v "Kölnische Volkszeitung". Svoje vtise je ob koncu strnil v besede: "Začudeni in kakor omamljeni smo spremljali slovesnost preobleke, ki se je v liturgičnih obredih razvijala in stopnjevala do tistega pretresljivega prizora, ko so sestre druga za drugo objemale novinko. Pri tem so pele: Veni, Creator Spiritus. Sprevod se je pomikal proti koru in se vedno bolj in bolj odmikal svetu, dokler niso sestre novinko za vedno sprejele medse kot s. Benedikto. Da, z vso polnostjo resnice moramo reči, da je zares "benedicta" t.j. blagoslovljena. Dolgo smo še stali pred mrežo redovnega kora in razmišljali o dolgi in tako simbolični poti, ki jo je ta novinka prehodila: od Husserla preko Tomaža - do sem. Da, prav do sem! Tedaj pa nas je resnost redovniških pravil končno opozorila, da se moramo za vedno posloviti. Naše poti so se razšle: trdo in neusmiljeno, neizprosno: proč od sveta - in nazaj v svet."

Tisti, ki razvoja s. Benedikte niso poznali, so se vsemu temu čudili, zmajevali so z glavami. Še tisti, ki so jo dobro poznali, so dvomili, ali bo vztrajala. A motili so se. Tudi opat Walzer, ki je menil, da ne bo premagala vseh težav, je moral uvideti, da se je motil. Na njegovo vprašanje, je Edit odgovorila, da je z vsem srcem in vso dušo v redu. Njeno nadaljnje življenje je to tudi potrdilo, da je po njeni smrti lahko izjavil: "Pojoč in veselo je kakor otrok v naročje svoje matere preprosto hitela v Karmel. Pozneje niti ene same ure tega ni obžalovala." Njeno skrito življenje je bilo po zgledu svetnikov apostolsko življenje. Iz dneva v dan je svoje življenje polagala Bogu na oltar za vse tiste, s katerimi je bila kakorkoli povezana.

Moja duša poveljuje Gospoda...
Ker se je ozrl na nizkost svoje dekle.

Tudi v redu se je še smela nadalje znanstveno udejstvovati. To je bila seveda velika predpravica in izjema, ki so jo naredili zanjo. Preoblikovala je razpravo: "Akt in Potenz", ki jo je že v svetu začela.

Poleg apostolata pisateljavanja je vršila tudi apostolat besede. Mnogi so hodili k njej po nasvete; prof. Wust, p. Prywara s. j., Gertrud von Le Fort in druge pomembne osebnosti so prihajale k njej in iskale pri njej novih pobud. Na vprašanje, kako se je vživela v samoto, je z nasmeškom odgovorila: "Večina svojega življenja sem

bila veliko bolj osamljena, kot sem tu. Ničesar ne pogrešam, kar sem pogrešala v svetu. Imam vse, kar sem v svetu pogrešala."

21. aprila 1935 je naredila večne obljube. Ta dan je najbrž prejela izredno velike milosti. Ko jo je neka postulanka vprašala, kako ji je, je odgovorila: "Kakor zaročenki božjega Jagnjeta." Domnevati smemo, da ji je Gospod ta dan razodel, v čem bo njen križ, ki ga bo nosila za svoj narod. Neka prijateljica jo je prišla obiskat. V pogovoru je dejala, da upa, da bo s. Benedikta umrla v samostanu. Nato ji je sestra živahno odgovorila: "O ne! Ne verjamem. Še odpeljali me bodo od tod! Na noben način ne morem pričakovati, da me bodo tu v miru pustili." Dodala je še, da ji je popolnoma jasno, da bo morala za svoj narod še veliko trpeti. Zakaj, naročeno ji je, da jih mora veliko pripeljati domov...

Leta in leta je s. Benedikta nosila v srcu tiho bolečino in se ni nikoli pritoževala, da ji mati ne odgovori na nobeno pismo, čeprav ji je vsak teden pisala. Sporočilo, da je gospa Stein umrla, je s. Benedikti uničilo upanje, da se bo njena mati prerodila v naročju sv. Cerkve. Tudi to božje dopuščenje je ponižno nosila. Prepričana je bila, da je mati našla v Bogu milostnega sodnika. To upanje je opirala na dejstvo, da je mati od rane mladosti do starosti 87 let trdno verovala v Boga. Še v smrtnem boju je trdno zaupanje v Boga najmočneje plapolalo v njeni duši.

S. Benedikti ni bilo dano, da bi svojo mater pripeljala h Kristusu. Toda svoji sestri Rozi je smela pokazati pot v Cerkev. Roza je notranjo preobrazbo svoje najmlajše sestre od vsega začetka njenega spreobrnjenja brez predsodkov opazovala. Potem se je tudi ona dala poučiti o katoliški veri. Toda zaradi matere je morala svoje spreobrnjenje odložiti. Po njeni smrti je hitela v Köln, da bi to izvršila.

Odslej sta sestri - ena v samostanu, druga v svetu - v zahvalo, da sta bili poklicani v sveto Kristusovo Cerkev, prinašali svoje življenje Bogu v hvalno daritev, sicer prostorno ločeni, a duhovno tesno zadinjeni.

21. aprila 1938 je s. Benedikta naredila večne zaobljube. Postala je pravopolni član svojega reda z aktivno in pasivno volilno pravico. Vsi obredi, ki so pri cerkvenih slovesnostih, hočejo podčrtati dokončno in popolno predajo Kristusu. Kot simbol, da je postala popolna žrtev za Kristusa, ji nadenejo na glavo črno tančico, nad njo pa cvetlični venček. S tem hočejo izraziti, da je Kristusova

zaročenka. Mistično smrt hočejo izraziti tako, da se profesa v podobi križa vleže na tla. Vsi ti obredi hočejo v redovnici vzbuditi tisto razpoloženje, ki ga sv. Pavel opredeli z besedami: "Meni pa Bog ne daj, da bi se hvalil, razen s križem na šega Gospoda, s katerim je svet meni križan in jaz svetu." (Gal 6, 14 - 15)

Ko se je nova "profesa" dvignila s tal, je bilo njeno ime več kot simbol. Sedaj je postala zares "benedicta a cruce" - blagoslovljena s križem. Uvidela je, da so vsi tisti, ki so v križu, položenem na judovski narod, spoznali Kristusov križ, dolžni, sprejeti ga nase in ga v imenu vseh radovoljno nositi.

Nacizem ni ogrožal je Judov, ampak tudi tiste, ki so bili nekdanj judovske vere, in vse tiste, ki so na kakršenkoli način bili v stiku z Judi. S. Benedikta je svoje predstojnike prosila, da bi smela oditi v kak drug samostan v inozemstvo, da ne bi bil kolnski Karmel zaradi nje v nevarnosti. Kako malo je pri tem mislila nase, na osebno varnost, je razvidno iz tega, ker je njena predstojnica menila, da še ni nikake nujnosti, da bi se izselila.

Čez nekaj mesecev so se dogodki zasukali tako, da ni bilo mogoče več dvomiti, da preti s. Benedikti nevarnost, a obenem tudi samostanu v Kölnu. Predstojnici karmelskega reda je bilo popolnoma jasno, da ne sme več odlašati in mora poskrbeti za varnost s. Benedikte.

Na silvestrovo 1938 se je s. Benedikta poslovila od Karmela Köln-Lindenthal. Slutila je, da se je poslovila za vse življenje. Neki zdravnik, prijatelj samostana, jo je v svojem avtu brez pripetljajev pripeljal v holandski Karmel v Echt.

Njen preprost in enostaven nastop ji je kmalu pridobil vsa srca nove samostanske družine.

Poletje 1940 je s. Benedikti prineslo veliko veselje. Njena rodna sestra Roza je prišla za njo v Echt. V samostanu je kot civilna oseba opravljala službo vratarice in pomagala v gospodinjstvu. Tudi ona je bila vsa prevzeta hrepenenja zadoščevati za svoj narod.

V mirni enoličnosti karmeličanskega dnevnega reda sta s. Benedikta in njena sestra Roza Stein opravljali svoje delo. Na videz se je zdelo, da sta sestri na varnem. A s. Benedikta se ni dala varati

glede tega zunanjega miru, kar kažejo verzi, ki jih je zložila 1939:

Gospod stiskalnice koraka

v rdečih oblačilih.

Z metlo železno odločno čisti po deželi.

V bučanju viharnem naznanja svoj zadnji prihod.

Že slišimo njegovo vprašanje.

Kdaj pride k nam?

Le Oče ve za dan.

S. Benedikta je tudi v Echtu smela nadaljevati svoje literarno delo. Napisala je več znanstvenih razprav. Poglavitno delo, kateremu je posvetila vsak prosti trenutek, a tudi velik del noči je "Kreuzwissenschaft" - "Znanost križa". To delo je vedno znova hranilo in podžigalo plamen njenega duha žrtvovanja in zadoščevanja. V tem delu je na globoko zaorala v nauk križa in na modern način prikazala sv. Janeza od križa. Obenem je to njena osebna izpoved. Delo je razdelila na tri poglavja. Tretji del "Kreuzesnachfolge" je napisala z dovršeno popolnostjo prav zaradi trpljenja, ki ga je doživljala zadnje dni svojega življenja. A tudi zaradi smrti, ki ji je zrla v oči. Slutila je, da se bliža začetek konca.

Devet mesecev po izbruhu druge svetovne vojne so namreč Nemci na nepostaven način zasedli Holandijo. Zaradi tega nasilnega dejanja so morali tam živeči Judje pričakovati najhujše. S. Benedikta piše o tem: "Dogodki zadnjih let mi večno močnejše potrjujejo, da sem poklicana, da zadoščujem za svoj narod." Potem pa se ji je pogled razširil in je dodala: "S tem pa raste prepričanje, kako odločilno je za človeštvo to, ali njegovi sprejmejo Gospoda, ali ga zavržejo."

Iz tega, kar je vedela, kaj se godi v Nemčiji, je jasno razvidela, kako se bo razvijal položaj v deželah, ki so jih zasedli Nemci. Z dovoljenjem predstojnikov je prosila za azil v karmelskem samostanu v Švici. V razmeroma kratkem času je dobila iz Švice dovoljenje od svetnih in duhovnih oblasti. Začela je iskati vizum za Švico zase in za svojo sestro. Kot odgovor je dobila od gestapo v Masstrichtu povabilo, da se morata obe osebno zglasiti tam. Ko je s. Benedikta prišla v urad, je pozdravila s katoliškim pozdravom: "Hvaljen Jezus". Prav radi tega so uradniki z njo grdo ravnali. Doma je s. Benedikta povedala, da je - sicer navidezno nespametno - tako ravnała. Kajti zavedala se je, da tu ne gre za politične zadeve, ampak za starodavni boj med satanom in Kristusom.

Minili so meseci. Sestri še vedno nista imela vizuma. Položaj Judov se je močno zaostril. Začelo se je množično izseljevanje. Nadškof in cerkvena oblast so javno in jasno protestirali proti temu nasilju. V odgovor na protestno škofijsko pismo so vse redovne in duhovne osebe moškega in ženskega spola nasilno aretirali in odpeljali.

S. Benedikta se je vedno bolj poglobljala v misel zadoščevanja. Na pasijonsko nedeljo 1939 je predstojnico pismeno prosila tole: "Ljuba mati! Ponižno prosim Vašo prečastitost, da mi dovoli Jezusovemu Srcu ponuditi se kot spravna žrtev, da izprosim resnični mir: da se bo Antikristova oblast - ako je mogoče - zrušila, ne da bi poprej izbruhnila nova svetovna vojna. Da se vzpostavi nov, pravičen red. Lepo bi prosila še danes, ker bije že dvanajsta ura. Vem, da sem nič. Toda Jezus tako želi. Gotovo bo v teh dneh še mnoge druge k temu pozval."

Vedno je očarljivo, ako Bog kliče duše, da mu slede čisto blizu.

Nikoli pa se niti dve duši ne odzoveta na isti način, četudi imata na videz še toliko skupnega.

Bistveno plat tega poziva ni v svojih najglobljih globinah nikoli dostopna človeškemu raziskovanju. Šele v večnosti bo Gospod odgrnil tančico, s katero je tu doli zakril dušo, ki jo je napolnil s svojo lučjo. Tedaj nam bo pokazal, kako močna je njegova ljubezen, s katero pridobiva človeška hotenja.

Zato je naša dolžnost spoštljivo zadržati svojo sodbo tam, ko vidimo, kako se duše v grozljivo strmem poletu vžejo v brezdanje božje skrivnosti.

Bog je žrtev, ki mu jo je s. Benedikta tako radovoljno in ponovno ponudila, tudi sprejel. Toda, prišel je kakor tat ponoči, nepričakovano 31. julija.

Karmel v Echtu se je v tihem veselju pripravljajal na praznovanje Sv. Petra v vezeh. S. Benedikti je bil ta praznik prav posebno pri srcu. Ne morda zato, ker nas spominja, da je angel rešil Petra iz okov. Ampak zato, ker jo je spominjal, "koliko vezi se je že raztrgalo, in kako blaženi bomo, ko bodo padle zadnje vezi." Te besede zvene, kakor da bi slutila, da se bo to kmalu zgodilo.

Vse do svojega zadnjega bivanja v Echtu se je s. Benedikta ukvarjala z razpravo "Kreuzwissenschaft". Na koncu svojega dela se potem, ko je govorila o smrti sv. Janeza od križa, vpraša: "Ali ni v tej smrti nekaj tiste božje svobode in pripravljenosti, s katero je Kristus na križu nagnil svojo glavo?" Iz vsega, kar so nam sporočili o zadnjih dneh življenja s. Benedikte, lahko sklepamo, da je tudi ona svojo smrt - četudi je bila navidezno nasilna - s popolno svobodo sprejela iz božjih rok.

V Karmelu v Echtu so 2. avgusta v svetem miru imeli jutranjo službo božjo. Vse do poznega popoldneva niso vedeli, kaj se dogaja v mestu, da zapirajo redovne osebe. Okoli 5h popoldan so se sestre zbrale v kapelo. S. Benedikta je brala snov za premišljevanje. Nenadoma so jo poklicali v govorilnico. Predstojnica je mislila, da jo kličejo zaradi vizuma. Poslala jo je tja. V govorilnici sta jo čakala dva oficirja esesovca. Zahtevala sta, da morata obe sestri v petih minutah zapustiti samostan. Nič ni pomagalo. Nobena prošnja niti ugovarjanje predstojnice, ki je končno dejala: "Če se moramo ukloniti nasilja, naj bo v božjem imenu." Hitro so najnujnejše pripravili za pot. Med tem je s. Benedikta še enkrat šla v kapelo, pokleknila pred Najsvetejše in obnovila - kakor smemo domnevati - svojo popolno predajo Bogu. Nato sta sestri morali sesti v avto. Odpeljali so ju - neznanu kam.

Tri dni so v Karmelu živeli v negotovosti. Trpeli so glodajoče muke. 5. avgusta je prišel telegram iz Westerborka. Tamkajšnji judovski svet je prosil za jetnici obleko in zdravila.

Trikrat je s. Benedikta iz taborišča pisala v Karmel v Echt. V prvem kratkem pismu je napisala zanjo tako značilne besede: "Z vsem sem zadovoljna. Scientia crucis si moremo pridobiti šele, ko začnemo križ temeljito čutiti. O tem sem bila od prvega trenutka prepričana. Zato sem z vsem srcem dejala: Ave, Crux! Spes unica!"

Pozneje so zvedeli, da so v noči 7. avgusta - bil je prvi petek - iz taborišča Westerbork transportirali kakih tisoč Judov. Med njimi sta bili tudi s. Benedikta in Roza Stein.

L. 1947 sta prišli dve vesti, na podlagi katerih ni bilo več mogoče dvomiti o smrti s. Benedikte in Roze Stein. Z uradno listino je bilo ugotovljeno, da sta obe sestri bili sežgani v krematoriju v Auschwitzu 9. avgusta 1942.

Bedna smrt s. Benedikte, te žgavne žrtve v najtemnejši noči skrajne zapuščenosti, bi se na prvi pogled zdela komu brezmiselno razsipavanje. Nekaj, kar bi nam moglo vzeti pogum. Toda, pouči nas, kako je tisto najvišje nevidno našim očem. Še pred vstopom v Karmel je živela v zavesti, da je nujno, da se Bogu preda v žgavno žrtev, da reši svojo dušo in duše tistih, ki jih je Bog zaupal, da jih reši.

V Karmelu ji je končno postalo jasno, kaj bo pravzaprav tisti križ, ki ga bo nosila za svoj narod, za katerega se je Zveličarju ponovno ponudila. Da bo notranje in zunanje trpela z Judi vred vse, kar bo tudi njim naloženo zaradi Judovstva.

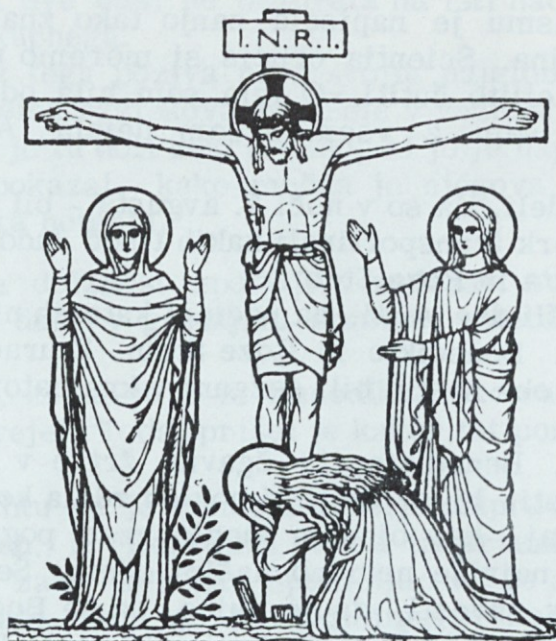
Zadnje desetletje svojega življenja je popolnoma posvetila in preživela v znamenju trpljenjske znanosti. Odkriva nam, da se ni zato pretrgala s svetom, ker bi se morda življenja naveličala, ali iz strahu pred življenjem, ampak iz verskega prepričanja. Da bi prav na ta način zastavila vse svoje zrele moči. Njen nauk in njeno življenje sta se strnili v eno.

Ko je bila s. Benedikta živa sežgana, je dopolnila svojo smrt na križu. Kot žrtev ljubezni je dopolnila svoje notranje izničenje. Postala je pričevavka za Izrael na ta način, da je trpljenje svojega ljudstva v sebi, v svojem srcu, svoji duši in svojem telesu zedinila s Kristusovo daritvijo na križu. Obenem pa je bila tudi pričevavka za tisto odrešitveno božjo voljo, s katero hoče Bog vse človeštvo preko smrti in stisk pripeljati do polnosti življenja.

Kakor vsak mučenec, tako je tudi s. Benedikta s svojo smrtjo izpričala resničnost tega novega življenja.

Slovenska uršulinka

Edit Stein

POD KRIŽEM S TEBOJ

Danes sem stala pod križem s teboj.
Jasneje kot kdaj sem v duši spoznala,
da si pod križem nam mati postala.
Že zemeljska mati zvesto skrbi,
da zadnjo še željo Sinu izpolni -
ti pa bila si dekla Gospodova.
Bit in življenje učlovečenega Boga
si v svojo bit in življenje sprejela:
tako si ga vzela v svoje srce.
S srčno krvjo vseh grenkih bolečin
si vsaki duši novo življenje kupila.
Vse nas poznaš: naše rane še nezaceljene.
Poznaš tudi slavo, ki jo želi tvoj Sin
nad nami nekoč v ljubezni razodeti.
Zato vodiš skrbno nam korake,
nič ne šteješ, kaj bi za nas dala.
A katere si za spremstvo si izbrala
naj zdaj s teboj pod križem stojijo.
S srčno krvjo svojih bolečin
naj dušam večno slavo zaslužijo,
da bodo sodediči božjega Sina.

PREDAJA

Gospod,
naj slepo hodim pota,
ki tvoja so.
Saj vodstva tvojega
umeti ne želim.
Otrok sem tvoj.
Si oče modrosti
in oče moj.
Četudi vodiš me po temi,
me vendar varno vodiš k sebi.
Gospod,
naj se zgodi,
kar tvoja volja mi veli.
Pripravljena sem,
čeprav ne utešiš hrepenenje mi
v življenju tem.
Si Gospod vekov.
Zame neznani kdaj
je tvoj
in večni zdaj
nekoč bo tudi moj.
Da le načrte svoje uresničiš,
ki si jih zasnoval.
Pa kaj zato
če k tihi žrtvi
vabiš me nato!
Le za dejanje daj moči!
O, naj prezrem svoj borni jaz
in mrtva sebi
tebi
le živim.

Pesmi

Pomladna

Zemlja sem,
cvetim z zemljo,
brstim z brsti.

V moji krvi je prihod ptičev
in živost gnezd,
premikanje ločja na jezeru,
zrcalenje neba v vodi,
zeleno spreminjanje trave
in topli vonj prsti.

Duh v meni
je kakor oblaček,
igra se s soncem
in z mesečino.

Pomladni večeri

Ti pomladni večeri,
ko na rožnati dlani neba
beli oblaki legajo k počitku,
ko v drevesnih kronah
veter ljubkuje liste
in voda prestreza blesk
daljnih zvezd.

Ti pomladni večeri,
beli kakor telohi,
so ustvarjeni za govorico
rož in duš.

Tako lepo je

Tako lepo je
ležeč v travi
potovati.

Tako lepo je
ležeč v travi
potovat z oblaki

Tako lepo je
z vetrom ljubiti
veje cvetočih dreves.

Tako lepo je
vedeti,
da sta moja nebo in zemlja.

Tesnoba

O Bog,
nocoj je večerna zarja
kakor Veronikin prt.

Krvavo vijoličasto gori
nad vrhovi,
v rokah drži vejico pušpana
in večer diši
po strtem rožmarinu.

Skrivnost

Moj Bog,
daj mi spoznavati stvari
kakor si jih ustvaril.
Naj jih vidim take
kakor si jih tisto prvo uro
postavil na skorjo zemlje.

Moj Bog,
daj mi razumeti
zakaj rože s srečo rasto,
čeprav le^uza dneve.

Viharnik

Viharnik sem,
samo še korenine
mi grebejo skoz kamenje v globine.

Ne vidim več daljav,
čez me oblaki
rasto v modrino kakor beli slaki.

Samo še korenine
mi grebejo skoz kamenje v globine,
v tišini slišim govorico zemlje.

Večer

Ozki oblaki
so v večerni zarji
kakor modre, zapuščene perunike.

Odtrgane
plavajo po brezbrežnih vodah
temnega neba.

Prve zvezde ob njih
so kakor zlate solze.

Viharnik v Julijskih Alpah

Jesenski pasteli

I.

Ko bodo odleteli prvi ptiči
in bo v rdečkastih oblakih
tlesa le še bridkost,
bom z jesenskimi rožami
pokril trpki nasmeh oči.

Čakal bom,
da jok poslavljajočih
zašumi z jesenskim dežjem.

II.

Sadje
in ljudje zorijo.

Vse diši po večnosti,
jutra in srebrne noči.

III.

Postajam samotnejši
in samotnejši,
moje dihanje je že dihanje zemlje.

Nekoč bom kakor gore.
Kamenit
bom strmел proti nebu.

Tihožitje

Astra v vazi,
nebo brez sonca,
žalostne breze
v megli na bregu.

Poletje je mimo,
čas je zrel,
vsak hip sem lažji,
postajam pepel.

Jesensko občutje

----- Prah odevtelih rož
mi je obarval roke,
prve gole veje
že kriče v večer.

Zaman je upor
nežnih veternic na gozdnem parobku.
Slinasta pot polžev
se že zgublja v odpadlem listju.

Rogovi vetrov
skoraj vsak večer
dolgo, dolgo trobijo v temo.

Sneg

Tiho govorimo med seboj,
da ne bi zbudili tišine
padajočih snežink.

Kakor da se dvigamo kvišku,
v brezmejnost prostora,
svetla okna hiš
so zvezde v veselju.

Tišina je postala čarovnik.

Trije kralji

Bele gazi, bele gazi
v mraku so videti
kot v večnosti poti.

Na moji mizi
nevidna darila:
zlato in mira
in vonj kadila.

Nekje v gazeh so Trije kralji.

Zima

V strašno osamelost narave
trobijo rogovi zime.

Žalost zmrzlih ptičev
napolnjuje prostor,
ivnate veje so kakor steklene oči
obrnjene v zvezde.

Molitev

Bil sem z Bogom,
ko so njegovi prsti ustvarjali svet.
Že takrat sem bil v Njegovi volji,
že takrat je bil določen dan,
ko ležem v zibel telesa svoje matere.
Ob rojstvu sem videl svet drugič,
ne več v ognju lave in v dimu sopar.
Moj Bog, kako čudovito je misliti,
da sem bil v Tvoji volji vekomaj
in bom vekomaj v njej.

Čakanje

Vem:

nekoč bom ob gorečem grmu
sezul obuvalo
in ob glasu, ki ga bo nosil veter
poln vonja zrelih brinjevih jagod,
bom šepetaje molil confiteor.

Nato bom prestopil rob puščave,
zadnje grmičje bo utonilo v poplavi peska
in v noči bom na skalnati terasi
ob pojočem pesku čakal na odhod.

Pesem o Indijancu

Tako sem bral:
Umrl je, naslonjen na drevo.
In sonce mu je zaprlo oči.

Bil je Indijanec.
Kakor razpadla orhidejo
se mu je telo nagnilo v jutru.

Mislim:
Umreti ob šumenju zemlje,
ki doji drevesa
je ze lo lahko.

Srečanje

Srečal sem Križanega na ulici,
ki se konča ob bregu, kamor vozijo smeti.

Bil je otrok,
otrok z bergljami,
tanki nogi mu je oklepalo železje
prepeto z usnjenimi jermeni.
Obrnil se je in gledal za mano,
v moje korake.
Moj Bog, moral bi jokati,
moj Bog, moral bi mu dati,
kar nima
in njegovi koraki
bi odpevali božjim.

Žalosten večer

Večer je raztrgan
kakor stara pahljača,
na robah posuta z zlatim prahom.

Gledam drevo,
to leto ni odgnalo,
Mrtve veje so pripete
na vijoličast mrak.

Polnost

V večerni zarji
je zrelo klasje goreče jezero.

Stojim na robu,
- goreč steber, -
ščeбет ptičev
je prasketanje goreče ravnine.

Čakam na molk,
da se razsujem kakor pepel.
Kako sladko bo padanje rosnih kapelj
na razžgano polnost!

Prošnja

Čakam na večer,
ko bom čisto sam.
Zadnja ura bo stala na vratih,
v njenih rokah milost in odpuščanje.
V zarjo, ki me zalije,
ko se odpro vrata,
bom omočil palec za zadnji križ.

Ne pokrijte mi oči s kovanci,
pokrijte mi jih s telohi.

Zapuščena pajčevina

Zapuščena pajčevina,
pajčevina v rogovili usahlega drevesa.
Ničesar več je ne zgame,
niti rosne kaplje,
ki v nočeh legajo nanjo.

Otožno napeta
molče strmi v odhod ptičev,
ki zapuščajo mrtvo drevo
in grade gnezda v mladih vejah
košate jablane.

V neki noči
jo bo veter odtrgal od preperele skorje
in dež bo sceftral njen svilnati lesk.

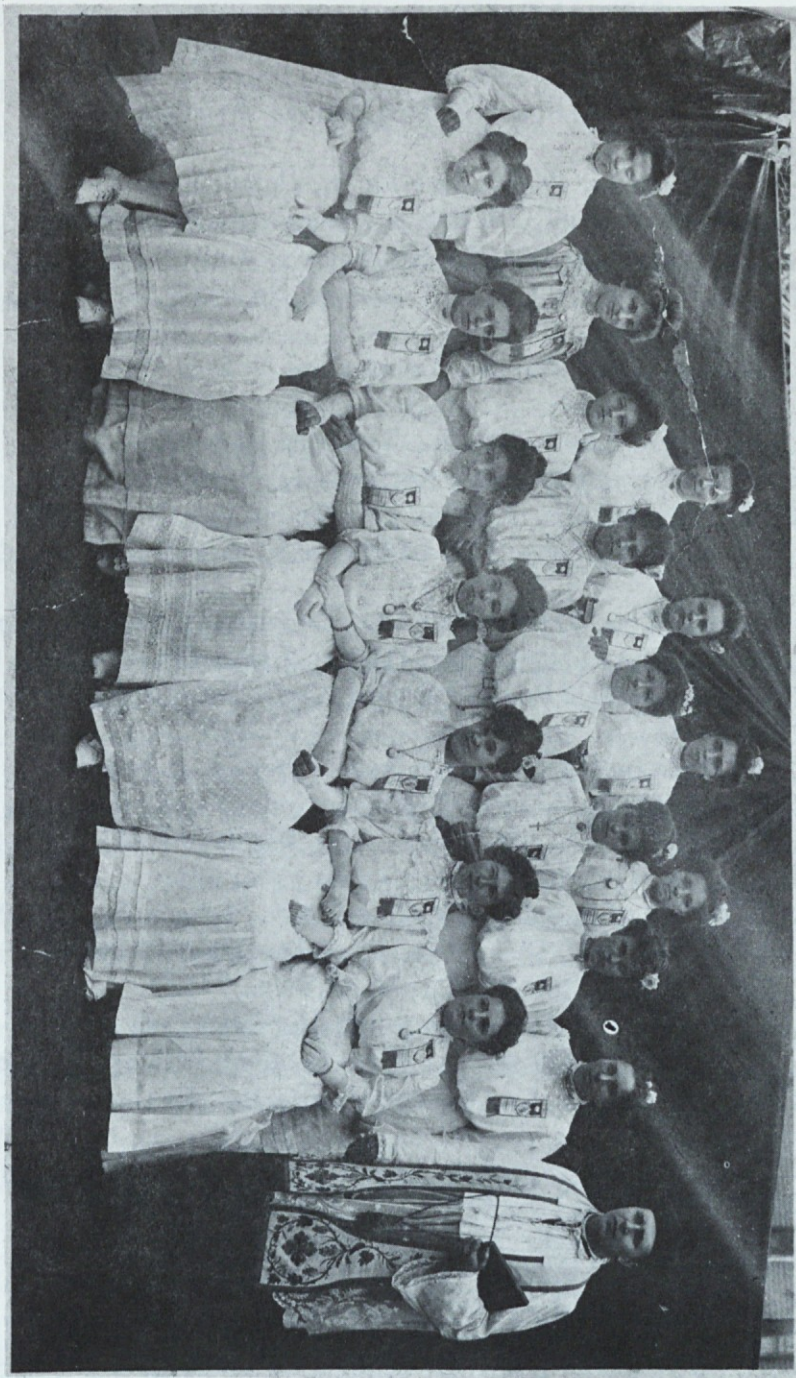
Samo rosne kaplje bodo jokale za njo,
samo rosne kaplje.

Samotno drevo

Sladko je govoriti z drevesom,
z drobno anteno
med nebom in zemljo.

Vanj se je ujela
govorica noči,
prebujene živali,
utripanje zvezda
in padanje mesečine na strehe.

Slika iz leta 1906: Pri Žalostni Materi božji v Clevelandu - na vogalu 55 Standard
Duhovnik na sliki je pokojni p. Kazimir Zakrajšek OFM

SLOVENSKI DUHOVNIKI

BAZNIK, Rt.Rev.Louis, 16650 Rock Creek Rd., Thompson,Ohio 44086
BUTALA, Rt.Rev.Mathias, 416 No.Chicago St., Joliet,Ill. 60432
GNIDOVEC, Rt.Rev.Albin, Box 277, Rock Springs, Wyoming 82901
JERSHE, Rt.Rev.John
POPESH, Rt.Rev.Bernard, 4901 E.Superior St., Duluth,Minn. 55811
SCHERINGER, Rt.Rev.Frank, 330 Oak St., Manistique,Mich. 49854
STARC, Rt.Rev.Martin, P.O.Box 463, San Andreas, Calif. 95249
ZAPLOTNIK, Rt.Rev.John,D.C.L.,St.Catherine' Hospital, 9th & Forest Ave.,
Omaha, Nebr. 68108
ZAVBI, V.Rev.August, P.O.Box 93, Winnemucca, Nevada 89445

ADAMICH, Rev.Albert, 520 W. 10th St., Waukegan,Ill. 60085
AMBROZIČ, Rev.Aloysius, Kingston Rd., Stop 15, Scarborough,Ont.,Canada
AMBROZIČ, Rev.Bernard,ofm, P.O.Box 136, Double Bay, N.S.W. 2028,Australia
ANDOLSEN, Rev.Richard,cpps, 3320 California St., San Francisco,Calif. 94118

BALAZIČ Rev.Matija,cm, 611 Manning Ave.,Toronto M6G 2W1, Ont.,Canada
BANDI, Rev.Bonaventure,osb, 611 No. 11th St., Canon City, Colorado 81212
BARBIS, Rev.Rudolph, Rt.2 Box 340 A, Fort Worth, Texas 76135
BERAN, Rev.Iggy,
BLATNIK, Rev.Francis,sdb, 202 Union Ave., Paterson, N.J. 07502
BLENKUSH, Rev.Mathias, Box 699, Glenwood Springs,Colo. 81601
BOGOLIN, Rev.Leonard,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. 48203
BOHTE, Rev.Daniel, 1795 So.Williams, Denver,Colo. 80210
BORGOLA, Rev.Bonaventure,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
BOZNAR, Rev.Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland,Ohio 44103
BREZNIK, Rev.Aloysius, Box 273, Davenport,Wash. 99122
BREZNIKAR, Rev.Victor, 722 W.Alder St., Walla Walla,Wash. 99362
BRODNIK, Rev.Joseph, 35739 Stevens Blvd.,Eastlake,Willoughby,Ohio 44094
BROOKER, Rev.Richard,mm, Las Condes Casilla 162, Santiago, Chile

CADONIC, Rev.William, 628 So.Aiken Ave., Pittsburgh,Pa. 15232
CAGRAN, Rev.Joseph,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
CANJAR, Rev.John, 3050 Dahlia St., Denver,Colo. 80207
CAREK, Rev.Peter, 12746 W.Cameron Ave., Butler,Wis. 53007
CASL, Rev.Joseph,cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont.,Canada
CEGLAR, Rev.Charles,sdb, Seminaire Salesien, Sherbrooke,Que.,Canada
CEGLAR, Rev.Stanley,sdb, Cath.Univ.,Caldwell Hall,Box 174,Washington,D.C.
20917

CELESNIK,Rev.Joseph, 840 E.222nd St., Euclid,Ohio 44123
CEPON, Rev.Dr.Ludwig, St.Vincent's College, Latrobe,Pa. 15650

CEPON, Rev.Michael, 6005 So.Marshfield Ave., Chicago,Ill. 60636
CERPICH, Rev.Richard, 3501 So.Lake Drive, Milwaukee,Wis. 53207
CHEMAZAR, Rev.Blase,ofm, St.Mary' Seminary, Lemont,Ill. 60439
CIMPERMAN, Rev.Victor, 1558 Creighton Ave., Akron,Ohio 44310
CORNISH, Rev.Ronald, 9401 Mission Rd., Kansas City,Kansas 66206
CUK, Rev.Dr.Alphonse Cuk, St.Vincent's College, Latrobe,Pa. 15650
CVELBAR, Rev.Joseph, 45 Prestley Rd., Bridgeville,Pa. 15017

DALEY, Rev.Neil,ofm, Chaplain U.S.Air Force
DEMSHER, Rev.Ferdinand, 223 - 57th St., Pittsburgh, Pa.15201
DIMNIK, Rev.Martin cbs, Oxford, Great Britain
DOBERŠEK, Rev.Ivan,cm, 125 Centennial Parkway No., Box 3304, Stn. C.
Hamilton,Ont.,Canada
DOBNIKAR, Rev.Ivan,osb, 1005 Division St., Lisle,Ill. 60532
DOLŠINA, Rev.John, 16 W. 5th Ave. No., Aurora,Minn. 55705
DOLŠINA, Rev.Stanko, 610 - 99th Ave. W., Duluth,Minn. 55808

ERŽEN, Rev.Edward, Fort Sill, Oklahoma 73503

FALE, Rev.Richard, Bolzano, Italy
FERKULJ, Rev.Joseph, 117 No. 7th St., Quincy, Ill. 62301
FERYAN, Rev.Philip,ofm, Via Merulana 124, 00185 Rome,Italy
FINK, Rev.John, 208 No.Dean Duff Ave., Clewiston, Florida 33440
FLAC, Rev.Philip,sdb, 960 So.Soto St., Los Angeles,Calif. 90023
FLAJNIK, Rev.Rudolph, o earm, 100 Harpersville Rd., Newport News,Va. 23601
FOYS, Rev.Roger, Steubenville Diocese
FRANKOVICH, Rev.Frank, 5048 D St., Chino,Calif. 91710
FURLAN, Rev.William, St.Patrik's Rectory, St.Johnsville,N.Y. 13452
FURLEY, Rev.Cyril, 39-38 29th St., Long Island City, N.Y. 11101

GABER, Rev.Francis, St.Joseph's Church, Beroun,Minn. 55004
GERMOVNIK, Rev.Francis,cm, DeAndreis Seminary, Lemont,Ill. 60439
GODIC, Rev.Francis, Cleveland Diocese
GODINA, Rev.Mirko,ofm conv., 526 So.Woodland Ave., Michigan City,Ind. 46360
GOLE, Rev.Dr.Joseph, Sacred Heart Theologate, 7331 So.Lovers Lane Rd.
Hales Corners, Wis. 53130
GOLOBIC, Rev.John, 56 Horn Blvd., Silver Bay, Minn. 55614
GRABRIAN, Rev.Joseph,osm, 4820 Lakeview Ave., Detroit,Mich. 48215
GRABRIAN, Rev.Victor,osm, 3549 Navajo St., Denver,Colo. 80211
GREBENC, Rev.Louis, Hamilton,Ont., Canada
GREGOR, Rev.Joseph,cm, P.O.Box 90 Voth Sta., Beaumont,Texas 77709
GREGORY, Rev.Edmund, 207 So.Main St., Manteno,Ill. 60950
GROM, Rev.Lawrence,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park,Mich. 48203
GYORKOS, Rev.Stefan, Calgary,Alberta,Canada

HLEBS, Rev.Milan, 61 Catalpa Lane, Campbell, Calif. 96008
HOBART, Rev.Raymond, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
HOCHEVAR, Rev.Mark,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
HODNIK, Rev.Emil, St.Bernard's Church, Abbotsford, Wis. 54405
HOGE, Rev.Benedict,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
HOGE, Rev.Thomas,ofm, 1852 W. 22nd Pl., Chicago,Ill. 60608
HORVAT, Rev.Stephen, 4900 Navarre Ave., Oregon, Toledo, Ohio 43616
HORVATH, Rev.Francis, 1021 E. Yale, Ontario, Calif. 91764
HORZEN, Rev.Bernard,osb, St.Bede's College, Peru,Ill. 61354
HREN, Rev.Innocent,op, 505 W.Washington Blvd., Oak Park,Ill. 60302
HRIBSEK, Rev.Aloysius, 450 Pine St., Bridgeport,Conn. 06605

JAGER, Rev.Mathias, 4337 E.Whitman St., Tucson,Arizona 85711
JAN, Rev.Ivan,cm, 405 Marie Anne Ave.E., Montreal,Quebec,Canada
JAZBEC, Rev.Stanley, 680 So.Santa Fe St., San Jacinto, Calif. 92383
JENKO, Rev.Aloysius, 53 St.Patrick's Pl., Staten Island, N.Y. 10306
JENKO, Rev.Valerian,ofm, 311 Merrylands Rd., Merrylands,N.S.W.,2160,Australia
JERASA, Rev.Francis, P.O.Box 438, Fowler,Kansas 67844
JERETINA, Rev.Janez,cm, 739 Brown Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada

KALCIC, Rev.Dismas,osb, Illinois Benedictine College, Lisle,Ill. 60532
KAPUSHION, Rev.Marvin, 309 Madison St., Pueblo,Colo. 81005
KARMANOCKY, Rev.Bernard,ofm, 8500 Cold Spring Rd., Greenfield,Wis. 53228
KAUSEK, Rev.John, 608 So. Court, Eveleth, Minn. 55734
KLEPEC, Rev.George, 315 W. Illinois St., Wheaton,Ill. 60187
KNIFIC,Rev.Francis, 2975 Independence Ave., New York,N.Y. 10063
KOLARIC, Rev.Dr.Jacob,cm, St.Jakob im Rosental,Karnten,Austria
KOPAC, Rev.John,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada
KOPUŠAR, Rev.Dr.Milan, Ashton, Nebraska 68817
KORBIČ, Rev.Beno,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
KOREN, Rev.Louis, 822 New Jersey Ave., Sheboygan,Wis. 53081
KORETIČ, Rev.Franc, Sacred Heart Church of Urbank, P.O. Parkers Prairie,Minn.
56361

KOS, Rev.Joseph, 2618 W. St.Clair St., Indianapolis, Ind. 46222
KOSEM, Rev.Francis, 3501 Oberlin Ave., Lorain, Ohio 44053
KOSTELZ, Rev.Richard, 905 So. 8th St., Kankakee,Ill. 60901
KOTNIK, Rev.Bertrand,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York,N.Y. 10003
KOVAČIČ, Rev.Anthony, 632 Hillside Ave., Charlotte, North Carolina 28209
KOVAČIČ, Rev.Francis, Chaplain U.S.Army
KOZINA, Rev.Vladimir 813 First St., Brentwood,Calif. 94513
KRAINZ, Rev.Paul,sss, Church of Santa Cruz, Manila, Phillipines
KRAJNIK, Rev.Paul, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
KRISTANC, Rev.Leo, 3700 No.Sutter St., Apt.108, Stockton, Calif. 95204
KUZMA, Rev.George, St.Rose Church, Wilmington,Ill. 60481

LAMPE, Rev.Victor,cssr, 1118 No.Grand Blvd., St.Louis,Mo. 63106
LANGERHOLZ, Rev.Dr.Kalist,ofm,ssd, 5401 So.Cornell, Chicago,Ill. 60615
LAVRIH, Rev.John, 706 E. 6th St., Kinsley, Kansas 67547
LEKAN, Rev.Joseph,sm, 2056 E. 107th St., Cleveland,Ohio 44106
LIVOJEVIC, Rev.Ronald, 8700 W. 92nd St., Kansas City, Kansas 66212
LOČNIKAR, Rev.Julius,osb, Assumption Abbey, Richardton, No.Dakota 58652
LOVRENČIČ, Rev.Athanasius, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439

MAČEK, Rev.Rudolph, 300 Vanderbilt Ave., Brooklyn, N.Y. 11205
MADIC, Rev.Aloysius,ofm, 1852 W. 22nd Pl., Chicago,Ill. 60608
MAIERLE, Rev.John, 5481 Dixie Hwy., Waterford,Mich. 48095
MAJHENIC, Rev.Pelagij,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
MALAVASIČ, Rev.Roman, 416 No.Chicago St., Joliet,Ill. 60432
MARTELANC, Rev.Jošt, Via Aurelia 476, 00165 Rome, Italy
MAVSAR, Rev.Joseph, P.O.Box 367, Townsend, Montana 59644
MAZOVEC, Rev.Robert, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
MEJAČ, Rev.Joseph,cm, 95 McDonald Ave., Winnipeg 2, Manitoba, Canada
MEJAK, Rev.Heliodore, 274 Orchard Ave., Kansas City, Kansas 66105
MELOVASICH, Rev.Frank, 211 W. 4th St., Duluth, Minn. 55806
MERVAR, Rev.John, 1640 Addison St., Berkeley, Calif. 94703
MIHELČIČ, Rev.Francis, 826 E.Pattison St., Ely,Minn. 55731
MIHELIČ, Rev.Francis, 127 Liberty St. So., Bowmanville, Ont., Canada
MIHELICH, Rev.Leopold, 4695 Pearl St., Denver, Colo. 80216
MLAKAR, Rev.Benjamin, ofm conv.
MUZIC, Rev.Anthony, 2101 - 17th St. S.W., Akron, Ohio 44314

NACHTIGAL, Rev.Frederick, 430 Williamson Ave., Youngstown, Ohio 44507
NADRACH, Rev.Adolph, 534 W. Kilgore, Kalamazoo, Mich. 49001

OHMANN, Rev.Daniel,mm, P.O.Box 3058, Nairobi, Kenya
OKORN, Rev.Claude,ofm, 8500 W. Cold Spring Rd., Greenfield,Wis. 53228
OKORN, Rev.Dusan, Box 228, Stevensville, Mont. 59870
OMAN, Rev.Edwin, Rt. 4, Foley, Minn. 56329
OZIMEK, Rev.Joseph, 1263 Shannon Ave., Barberton, Ohio 44203

PAIK, Rev.Francis, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
PAKIZ, Rev.Rudolph, St.Agnes Church, Walker, Minn. 56484
PEČOVNIK, Rev.Karel, Urbank, P.O.Parkers Prairie, Minn. 56361
PERČIČ, Rev.Joseph, Millerville, P.O.Brandon, Minn. 56315
PERKOVICH, Rev.Frank, Box 586, 305 Adams Ave., Eveleth, Minn. 55734
PETERNEL, Rev.Warren,ofm, 701 E.Pyron Rd., San Antonio,Texas 78214
PETRASIC, Rev.Martin, St.Patrick's Church, Elkhorn, Nebraska 68022
PEVEC, Rev.Edward, Euclid & Bishop Rd., Wickliffe, Ohio 44092
PIERCE, Rev.Justin,sds, Holy Family College, Rt. 1, Manitowoc, Wis. 54220
PIRC, Rev.Joseph, Box H, Golva, No.Dakota 58651

PIZMOHT, Rev.Louis, 15000 Lake Shore Blvd., Cleveland,Ohio 44110
PLANINŠEK, Rev.Henry,cssp, Box 370, Glenwood Springs, Colo. 81601
PLAZAR, Rev.Ivan,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada
PLEVNIK, Rev.Joseph,sj, Loyola College, Montreal,Quebec, Canada
POTOCHNIK, Rev.Aloysius,osb, P.O.Box 351, Canon City,Colo. 81212
PRAH, Rev.John,ocd, 109 W. 6th St., Erie,Pa. 16501
PRAZNIK, Rev.Rudolph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
PREBIL, Rev.Andrej,cm, 405 Marie Anne E., Montreal, Quebec, Canada
PRIMOZIČ, Rev.Robert,ocarm, 746 Miama St., Leavenworth, Kansas 66048
PROSEN, Rev.Anthony, 917 So.Branson St., Marion, Ind. 46952

REBOL, Rev.Anthony, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
REBOL, Rev.Francis,mm, 120 San Min Rd. 1st Sect., P.O.Box 149,Taichung,
Taiwan, Formosa

RELIC, Rev.Joh, Chaplain U.S.Marine Corps.
REPENSHEK, Rev.Wayne, 5960 W. Loomis Rd., Greendale, Wis. 53129
RINK, Rev.Louis,esc, P.O.Box 176, Fort Portal,Uganda,East Africa
ROBERTS, Rev.Edward,sss, P.O.Box 3044,Arusha,Tanzania,East Africa
ROGAN, Rev.Richard,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York City,N.Y. 10003
RUPAR, Rev.Aloysius, 1709 E. 31 St., Lorain,Ohio 44051
RUCHGY, Rev.Wayne, 6940 No. Inkster Rd. 212H, Dearborn Heights,Mich. 48127
RUS, Rev.Gabriel,sm, University of Dayton, Dayton,Ohio 45409

SAVINSHEK, Rev.Stefan,ofm conv., P.O.Box 247, Pengilly, Minn. 55775
SCHWAB, Rev.Alan,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
SCHWEIGER, Rev.Francis, 330 E.3rd St., Duluth, Minn. 55805
SEDLAR, Rev.Daniel,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439

SELISKAR, Rev.Donald,sj, P.O.Box 415, Roosevelt, Utah, 84066
SELLAK, Rev.Jerome,ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago,Ill. 60617
SEŠEK, Rev.Dr.Raphael,ofm,ph d., Immaculata College, Immaculata,Pa. 19345
SETNIČAR, Rev.Dr.Matthew,ph d., 1210 So.61 St., Milwaukee,Wis. 53214
SEVER, Rev.Edgar,ofm, 203 E.Washington St., Stockton,Calif. 95202
SKULLY, Rev.Gerald, 1905 Portage Trail, Cuyahoga Falls,Ohio 44221
SKUMAVC,Rev.Franc, 1789 Lawrence Ave. W., Toronto 15, Ont., Canada
SKUMAVC, Rev.Michael, 2002 Minnesota Ave., Duluth,Minn. 55802
SLAPŠAK, Rev.Julij, 6019 Glass Ave., Cleveland,Ohio 44103
SMERKE, Rev.Francis,osc, SS.Peter & Paul Church, Meyersville,Texas 77974
SMERKE, Rev.Joseph,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901
SNOJ, Rev.Joseph, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda,Calif. 91739
SODJA, Rev.Max, 9133 Hammock Lake Dr., Miami Beach, Florida 33156
SOKLIČ, Rev.Sebastian,tor, Chaplain U.S.Air Force
SOKLICH, Rev.Anthony,cm, 4019 Yoakum Blvd., Houston,Texas 77006
SPEHAR, Rev.George, 424 W. 2nd St., Leadville,Colo. 80461
SREBERNAK, Rev.Frank, 2221 Winchell Dr., Ann Arbor, Mich. 48103

SRŠEN, Rev.Anton,
STARESINIC, Rev.Edbert, o carm, 6700 Mt.Carmel Dr., Houston, Texas 77017
STARESINIC, Rev.Nicholas, o carm, 6725 Reed Rd., Houston, Texas 77017
STAUDOHAR, Rev.Walter, ep, 148 Monastery Ave., Pittsburgh, Pa. 15203
STEFANICH, Rev.Edward, 1540 So. Highland Ave., Lombard, Ill. 60148
STEPANICH, Rev.Dr.Martin, ofm, st d, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
STERBENTZ, Rev.Ralph, St.Bruno's Church, Nadeau, Mich. 49863
STERK, Rev.Francis, 7107 Wilber Ave., Parma, Cleveland, Ohio 44129
STERLE, Rev.Alois, Vienna, Austria
STONICH, Rev.Raymond, 176 So.Barron St., Bensenville, Ill. 60106
STOPAR, Rev.Dr.Anton, 1250 Wyoming Ave., Reno, Nevada 89503
STRAGISHER, Rev.Henry, 116 So.Washington St., Berkeley Springs, Va. 23523
STRAGISHER, Rev.Raphael, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
STRANCAR, Rev.Ignatius, 584 W. 5th St., San Bernardino, Calif. 92410
SUSTARSIC, Rev.John, St.Joseph Church, Box 788, Gilbert, Minn. 55741
SUSTRICK, Rev.Stephen, osb, P.O.Box 151, Florence, Colo. 81226
SVETE, Rev.Andrew, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
SVETE, Rev.Augustine, ofm, St.Mary's Hospital, Rochester, Minn. 55901
SVETE, Rev.Bartholomew, P.O.Box 163, Evanston, Wyoming 82930

TARMAN, Rev.William, P.O.Box 68, Swanville, Minn. 56382
TKALEC, Rev.John, 960 So.Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
TOMC, Rev.Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
TOMTZ, Rev.Louis, sdb, Box 3304 Stn C., Hamilton, Ont., Canada
TRPIN, Rev.Thaddeus, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
TURK, Rev.Francis, 4935 Yonge St., Willowdale, Ont., Canada
TURK, Rev.Lawrence, ocsa, Monastery of the Holy Ghost, Conyers, Ga. 30207
TURK, Rev.Martin, 1081 Burrard St., Vancouver 1, B.C., Canada

URBIČ, Rev.Rudolph, P.O.Box 216, Norwalk, Wis. 54648

VALENTIN, Rev.Basil, ofm, 19 A'Becket, Kew, Melbourne, Victoria, Australia
VARGA, Rev.Joseph, 3547 E.80th St., Cleveland, Ohio 44105
VIRANT, Rev.Ludwig, P.O.Box 235, Peninsula Ohio 44264
VOGRIN, Rev.Joseph, St.William Church, Parkers Prarie, Minn. 56361
VOVK, Rev.Joseph, St.Mary's Church, Willow River, Minn. 55795
VOVKO, Rev.John, 12969 Chillicothe Rd., Chesterland, Ohio 44026
VUKSINIČ, Rev.Anton, 22 Golden Blvd., Welland, Ont., Canada

WEBER, Rev.Albin, 71 Mendon St., Uxbridge, Mass. 01569
WOLBANG, Rev.Charles, cm, P.O.Box 351, Princeton, N.J. 08540

YAKES, Rev.William, 9555 St.Mary's Ave., Detroit, Mich. 48227
YELENC, Rev.Joseph, tor, St.Francis Monastery, Spring Grove, Pa. 17362

ZAGAR, Rev.Janko,op, 5890 Birch Ct., Oakland, Calif. 94618
ZAGORC, Rev.Francis,esc, Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
ZAGORC, Rev.Thomas,sss, Box 1000, Masaka, Uganda, East Africa
ZANUTIĆ, Rev.Arthur, 14040 Puritas Ave., Cleveland, Ohio 44135
ZARNICK, Rev.Ralph, Cleveland Diocese
ZDOLŠEK, Rev.Alojz, Rt. 2, Parkers Prairie, Minn. 56361
ZELEZNIKAR, Rev.Michael, 542 Crosat St., LaSalle, Ill. 61301
ZITKO, Rev.Aloysius, 2620 Pleasant St., Oakland, Calif. 94602
ZORE, Rev.Richard, 616 So. East St., Indianapolis, Ind. 46225
ZORMAN, Rev.Fortunat,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
ZRNEC, Rev.Anthony,cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont., Canada
ZUPANČIĆ, Rev.William,

AVE MARIA - Lemont - Illinois